แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล

วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2569

แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
พ.ศ. 2569

สงวนลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ชื่อเรื่อง : แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ผู้วิจัย : นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล
ปริญญา : ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์ ดร.ปองภพ ภูจอมจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ
ปีการศึกษา : 2569

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 2) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม การวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัด โดยศึกษาจากกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 331 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .95 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 – 0.81 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษาที่ศึกษาดูงาน จำนวน 6 คน และผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อประเมินแนวทาง จำนวน 9 คน เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย (1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา (2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา (5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา (6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 2) สภาพปัจจุบันโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด คือ การติดตามผลการดำเนินงาน

เพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา กำหนดใช้คู่มือการพัฒนา ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาการพัฒนา (4) กระบวนการพัฒนา และ (5) การวัดและประเมินผล กระบวนการพัฒนากำหนด 3 ระยะ คือ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, ระบบประกันคุณภาพภายใน, สถานศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

_____อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

Title : Development Guidelines for the Internal Quality Assurance System of Schools under the Maha Sarakham Secondary Educational Service Area Office

Author : Miss Nuengruethai Rattanaphon

Degree : M.Ed (Education Administration)
Rajabhat Mahasarakham University

Advisors: Dr.Pongphop Phoojomjit
Asst.Prof. Dr.Chayakan Ruangsuwan

Year : 2026

ABSTRACT

The objectives of this research were to: (1) study the components and indicators of the internal quality assurance system of schools, (2) examine the current and desirable states and determine the priority of needs for the internal quality assurance system of schools under the Maha Sarakham Secondary Educational Service Area Office, and (3) develop guidelines for improving the internal quality assurance system of schools under the same office. The research was conducted in three phases. Phase 1 studied the components and indicators of the internal quality assurance system. Five experts were consulted, and a semi-structured interview form was used as the research instrument. Phase 2 investigated the current and desirable states and the priority of needs. The sample consisted of 331 participants, including school administrators and teachers, selected through stratified random sampling. The research instrument was a five-point Likert-scale questionnaire with a reliability coefficient of 0.95 and discrimination indices ranging from 0.29 to 0.81. Data were analyzed using mean and standard deviation. Phase 3 focused on developing guidelines for improving the internal quality assurance system. The key informants in the school selected for the study visit consisted of six individuals and nine experts for evaluating their appropriateness and feasibility. The research instruments consisted of a semi-structured interview form and an evaluation form for assessing the appropriateness and feasibility of the proposed guidelines. Data were analyzed using mean and standard deviation.

The research findings revealed the following: 1) The components and indicators of the internal quality assurance system of schools consisted of six aspects: (1) setting school educational standards, (2) developing a quality-oriented educational development plan, (3) implementing the school educational development plan, (4) evaluating and monitoring internal educational quality, (5) following up on implementation to improve school quality in accordance with educational standards, and (6) preparing the school self-assessment report. 2) The overall current state was at a high level, while the overall desirable state was at the highest level. The priority of needs, ranked from highest to lowest, were: (1) follow-up on implementation to improve school quality according to educational standards, (2) setting school educational standards, (3) evaluating and monitoring internal educational quality, (4) developing a quality-oriented educational development plan, (5) implementing the educational development plan, and (6) preparing the self-assessment report. 3) The proposed development guidelines were organized into a development manual consisting of principles, objectives, development content, development processes, and measurement and evaluation. The development process was structured into three phases based on the 70:20:10 learning and development framework: (1) formal training (10%), (2) study visits and observational learning (20%), (3) experiential learning through real-world practice (70. Overall evaluation results indicated that the guidelines demonstrated the highest level of appropriateness and feasibility.

Keywords: Development guidelines, Internal quality assurance system, School

_____Major Advisor

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ดร.ปองภพ ภูจอมจิตร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์ เรืองสุวรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ในการให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูง

กราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.สุเทพ เมยไธสง ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษกนก ดวงชาทม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รุ่งลาวัลย์ ละอำคา กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ให้คำชี้แนะในการสอบวิทยานิพนธ์ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้วิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่กรุณาให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามครั้งนี้ จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

กราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกๆท่าน และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่นปริญญาโทรุ่น 51 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามทุกคน ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนข้อมูลในการเรียน และให้กำลังใจในการจัดทำวิทยานิพนธ์ตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ความดีงามอันพึงมีของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญุตาบูชาแก่บุพการี บิดา มารดา ครูอาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน ณ โอกาสนี้

นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล

สารบัญ

หัวเรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อ ..... ก

ABSTRACT ..... ค

กิตติกรรมประกาศ ..... จ

สารบัญ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ซ

สารบัญภาพ ..... ญ

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 คำถามการวิจัย 4

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย 4

1.4 ขอบเขตการวิจัย 4

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ 5

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 9

บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม 11

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา 11

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา 25

2.3 แนวคิดการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 41

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 55

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ 86

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น 91

2.7 แนวคิดการพัฒนา 70-20-10 99

2.8 บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 103

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 105

2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย 111

หัวเรื่อง **หน้า**

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 113
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 116
ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 117
ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 122
บทที่ 4 ผลการวิจัย 126
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 126
4.2 ผลการดำเนินการวิจัย 126
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 194
5.1 สรุป 194
5.2 อภิปรายผล 195
5.3 ข้อเสนอแนะ 200
บรรณานุกรม 201
ภาคผนวก 209
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ 210
ภาคผนวก ข เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย 215
ภาคผนวก ค หนังสือเก็บข้อมูลการวิจัย 239
ภาคผนวก ง ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย 263
ภาคผนวก จ แนวทางการพัฒนาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 269
การเผยแพร่ผลงานวิจัย 333
ประวัติผู้วิจัย 334

สารบัญตาราง

หัวเรื่อง **หน้า**

2.1 สรุปผลการการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 80

2.2 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาด 104

2.3 จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา 104

3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 118

4.1 สรุปผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 132

4.2 การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 139

4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน 140

4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ.... 142

4.5 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพโดยรวมและรายข้อ 146

4.6 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมและรายข้อ ... 149

4.7 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายข้อ 152

หัวเรื่อง **หน้า**

4.8 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ 155

4.9 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมและรายข้อ 158

4.10 สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม..... 176

4.11 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม..... 189

สารบัญภาพ

ภาพที่ **หน้า**

2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 49
2.2 กระบวนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 52
2.3 ระบบประกันคุณภาพการศึกษา 55
2.4 องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา 65
2.5 แผน 3 ระยะสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น 97
2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย 112
3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 116
ง.1 สัมภาษณ์ ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 17 มิถุนายน 2568 264
ง.2 สัมภาษณ์ ดร.เอมอร จันทนนตรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 19 มิถุนายน 2568 264
ง.3 สัมภาษณ์ นายเชิดชัย พลกุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
วันที่ 20 มิถุนายน 2568 265
ง.4 สัมภาษณ์ ดร.ไพทูล พรมมากุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
วันที่ 23มิถุนายน 2568 265
ง.5 สัมภาษณ์ นายวนัส พรมสว่าง ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
วันที่ 30 มิถุนายน 2568 266
ง.7 สัมภาษณ์ นายสงกรานต์ อุดทารุณ ผู้อำนวยการวิทยฐานะเชี่ยวชาญ
โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
วันที่ 23 กันยายน 2568 267
ง.8 สัมภาษณ์ นายธนภัทร กาหวาย ครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
วันที่ 23 กันยายน 2568 267

ภาพที่ **หน้า**

ง.9 สัมภาษณ์ นายจักรวาล เจริญทอง ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
วันที่ 24 กันยายน 2568 268
ง.10 สัมภาษณ์ นางกิตติมา ธรรมราษฎร์ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายใน
สถานศึกษา โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด
วันที่ 24 กันยายน 2568 268

บทที่ 1
บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยมีเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้เพื่อให้คนไทยสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของประเทศไทยมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 47 ที่กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยระบบการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561 ก, น. 2)

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดไว้ว่า “ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ พร้อมทั้งกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ รวมถึงจัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น.3)

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ ควบคุม ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน

พร้อมทั้งสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมว่า ผลผลิตจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ด้วยความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาข้างต้นนี้ ส่งผลให้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กำหนดให้เป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาไทยในระยะ 20 ปี ต้องมีระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ และลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) โดยหนึ่งในตัวชี้วัด ได้แก่ “การมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, น. ก) การประกันคุณภาพการศึกษาภายในจึงเป็นการตรวจสอบ การควบคุม การติดตามประเมินผลคุณภาพที่เป็นกระบวนการบริหารเพื่อให้ได้คุณภาพผู้เรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด โดยบุคลากรของสถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล

สถานศึกษาเป็นหน่วยงานหลักในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ซึ่งปัจจุบันสถานศึกษาส่วนใหญ่มีความเหลื่อมล้ำและแตกต่างกัน ทั้งในลักษณะของกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้เรียน ผู้รับบริการ งบประมาณ และบุคลากรที่ปฏิบัติงาน รวมถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสื่อสารสนเทศ ศักยภาพของคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงาน และภาคีเครือข่ายที่เข้ามาร่วมในการจัดการศึกษา เป็นต้น (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2562, น. 1) รวมทั้งปัจจัยเอื้ออื่น ๆ เช่น ความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษา การสนับสนุนจากชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรที่อยู่ใกล้เคียงสถานศึกษา และการติดตามช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งปัจจุบันสถานศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการศึกษาด้วยตนเอง มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามบริบทและความต้องการของตนเอง คุณภาพผู้เรียนและคุณภาพในการบริหารจัดการจึงมีความแตกต่างกัน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จึงกำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา อันนำไปสู่การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขึ้น ประกอบกับได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และกระทรวงศึกษาธิการมีการประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 6 สิงหาคม 2561 สำหรับให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และเตรียมการสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2561, น. 3) ซึ่งระบบการ

ประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ 1) การประเมินคุณภาพ 2) การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และ 3) การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561)

ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยตรวจสอบและกระตุ้นให้สถานศึกษามีการควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสถานการณ์ทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาได้ถูกกำหนดไว้อย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยในมาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ข, น.5) อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564) พบสภาพปัญหาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาว่า ผู้บริหารและบุคลากรขาดความรู้ ความเข้าใจในความสำคัญของการประกันคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาบางแห่งไม่ได้ให้ความสำคัญอย่างจริงจัง และไม่เข้าใจกระบวนการและประโยชน์ของการประกันคุณภาพการศึกษา ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับการสนับสนุนและผลักดันโครงการหรือแผนงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพ รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญไม่ครอบคลุมทุกคนในสถานศึกษา ส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาไม่ทราบวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนของการประกันคุณภาพการศึกษา ไม่เห็นความสำคัญ รู้สึกเป็นภาระในการดำเนินงาน และขาดความตระหนักร่วมกันในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งมีเพียงผู้ที่รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยตรงเท่านั้นที่มีความรู้และเข้าใจ

จากความสำคัญและปัญหาของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง และนำผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษามาใช้เป็นหลักฐานเชื่อมโยงในการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานภายนอก ดังนั้นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือโรงเรียนในสังกัดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท รวมถึงสร้างเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษา และเพื่อเชื่อมโยงสู่การประเมินคุณภาพภายนอกด้วยผู้วิจัย

จึงมีความสนใจทำการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎกระทรวงและมาตรฐานการศึกษา อันจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วยอะไรบ้าง

1.2.2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นอย่างไร

1.2.3 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.3.1 เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.3.2 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยตามระยะของการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ 1) ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 คน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีผลงานการบริหารสถานศึกษาด้านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

แนวทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลาช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2568

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร จำนวน 1,702 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน ประอกบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 35 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 60 คน และ 2) ครูผู้สอน จำนวน 1,607 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน กำหนดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน ไพศาล วรคำ, 2564, น. 467) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด และ ครูผู้สอน จำนวน 236 คน กำหนดเลือกโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่มีความหมาะสมจากการตรวจสอบของผู้ทรงคุณวุฒิจากการวิจัยในระยะที่ 1

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงระหว่างเดือนเมษายน ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ในการวิจัยระยะที่ 2

2. ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสถานศึกษาศึกษาดูงานที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และ 2) ครู ผู้รับผิดชอบงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมโรงเรียนละ 2 คน

2.2 กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน 2) ศึกษานิเทศก์ที่กำกับดูแลงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและประถมศึกษา จำนวน 4 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ช่วงระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ดังนี้

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อประเมินและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และสังคมโดยรวม ที่เน้นการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการ

เรียนการสอนที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะนำไปสู่การผลิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้และตอบสนองต่อความต้องการของสังคม ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการการกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบท จุดเน้นและอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยยึดแนวทางจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมมาตรฐานเฉพาะทางตามวัตถุประสงค์พิเศษได้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการในการยกระดับคุณภาพ

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการการวางแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบท และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การบริหารเชิงระบบ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและยั่งยืน

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการนำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ได้รับการเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นภาระเกินควร มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดทางวิชาการหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น การบริหารเชิงระบบ, PDCA, School-Based Management และแนวคิด TQM เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายและการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้ประกาศใช้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และ

เป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ใช้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเหมาะสม กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งนำไปใช้ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา และเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการตรวจสอบความก้าวหน้า ความสอดคล้อง และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประเด็นที่ติดตามผลครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และการดำเนินงานในทุกมิติของแผนที่วางไว้

6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการสำคัญของสถานศึกษาในการสรุปผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาในรอบปีการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ผลการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนความก้าวหน้า จุดเด่น และจุดควรพัฒนาในการดำเนินงานของสถานศึกษา ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพในอนาคต และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนเผยแพร่และส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัด

แนวทางการพัฒนา หมายถึง หมายถึง วิธีการปฏิบัติที่กำหนดรายละเอียดไว้อย่างเหมะสมเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยใช้คู่มือเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม หมายถึง หน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 53 มาตรา 37 และมาตรา 38 มีหน้าที่บริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม

สถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ครู หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความเป็นจริงในปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยวัดจากองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความคาดหวังระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยวัดจากองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง ความแตกต่างหรือผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยวัดจากองค์ประกอบ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ ดังนี้

1.6.1 ด้านวิชาการ

1.6.1.1 การวิจัยนี้จะได้องค์ความรู้ด้านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของโรงเรียนในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมหรือการพัฒนาอาจารย์และบุคลากรในสถานศึกษา

1.6.1.2 ผลการวิจัยจะช่วยสร้างฐานข้อมูลและข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและวิจัยในอนาคตเพื่อพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

1.6.1.3 ผลจากการวิจัยจะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเครื่องมือหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่สามารถประเมินหรือพัฒนาระบบการประกันคุณภาพในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสนับสนุนการวิจัยและนวัตกรรมในวงการการศึกษา

1.6.2 ด้านการนำผลการวิจัยไปใช้

1.6.2.1 ผลการวิจัยจะช่วยให้หน่วยงานการศึกษาภายในพื้นที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

1.6.2.2 ข้อมูลจากการวิจัยจะช่วยสนับสนุนการพัฒนานโยบายที่เน้นการบริหารจัดการการศึกษาในระดับท้องถิ่นและภูมิภาค ซึ่งจะสามารถนำไปใช้ในระดับนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและระบบการประกันคุณภาพอย่างมีประสิทธิผล

1.6.2.3 ผลการวิจัยจะช่วยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดและพัฒนามาตรฐานการประกันคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการและสถานการณ์ในพื้นที่ โดยการใช้แนวทางที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เป็นกรอบในการพัฒนา

1.6.2.4 การวิจัยนี้สามารถนำมาใช้ในการกำหนดแผนการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการการศึกษาในโรงเรียนมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริง

1.6.2.5 ผลการวิจัยสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชน หน่วยงานการศึกษา และภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บทที่ 2
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา
2. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา
3. แนวคิดการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
4. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
5. แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ
6. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น
7. แนวคิดการพัฒนา 70-20-10
8. บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา

2.1.1 แนวคิดและความหมายการบริหาร

การบริหารงานเป็นการนำทฤษฎีมาสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ โดยมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การจัดการ การดำเนินงานตามแผนและมีระบบควบคุมดูแลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรนั้น ๆ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงบริบทขององค์กร ทั้งด้านทรัพยากร และบุคลากรในองค์กรที่มีอยู่ การบริหารงานในอดีตเป็นการบริหารงานที่มุ่งเน้นการบริหารทรัพยากรภายในองค์กรเป็นสำคัญ แต่การบริหารในปัจจุบันได้หันมาสนใจและให้ความสำคัญการบริหารสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแม้แต่เทคนิคต่างๆที่ใช้ในการบริหารแผนและโครงการ โดยเน้นค่านิยมในการบริหารที่คำนึงถึงทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) การมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) การบริหารที่เน้นความเป็นธรรมในสังคม (Social Equity) การกระจายอำนาจ (Decentralization) และการบริหารเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา เพื่อพัฒนาการบริหารงานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผล สนับสนุน

งานพัฒนาให้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (บุษกร สุขแสน, 2557, น. 1) ทั้งนี้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวถึงความหมายของการบริหารไว้ ดังนี้

ธีระพล เพ็งจันทร์ (2555, น. 51) สรุปการบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์ของบุคคลตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ร่วมมือกันดำเนินกิจกรรมหรืองานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน โดยอาศัยกระบวนการ และทรัพยากร ทางการบริหารเป็นปัจจัยอย่างประหยัด และให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผู้บริหารจะบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องของทฤษฎีและหลักการบริหาร เพื่อจะได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการทำงาน สถานการณ์และสิ่งแวดล้อม จึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ คือ ผู้ที่สามารถประยุกต์เอาศาสตร์การบริหารไปใช้ได้อย่างมีศิลปะนั่นเอง

Bartol (1991, pp. 12-13, อ้างถึงใน บุษกร สุขแสน, 2557, น. 1-2) กล่าวว่า การบริหารเป็นการผสมผสานระหว่างคำว่า “บริหาร” (Administration) และ “การจัดการ” (Management) สำหรับคำว่า “การบริหาร” มักใช้ในเชิงการบริหารงานภาครัฐ หากพิจารณาในแง่เป้าหมายองค์การแห่งรัฐแล้ว จะเห็นได้ว่ามิได้มุ่งหมายผลของการกระทำที่แสวงหาผลกำไร ดังนั้น “การบริหาร” ที่นิยมใช้ในภาครัฐ จึงอาจเป็นความหมายที่ต้องการสื่อสาร และเน้นย้ำให้ตระหนักถึงเจตนารมณ์ของการลงทุนภาครัฐที่ไม่พึงประสงค์จะได้ผลตอบแทนเป็นกำไรนั่นเอง คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administrae” หมายถึง “ช่วยเหลือ” (Assist) หรือ “อำนวยการ” (Direct) การบริหารหลายความหมายอาจสัมพันธ์ใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” อาจหมายถึง “การรับใช้” (Serve) หรือ “ผู้รับใช้” (Servant) ความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administor อาจกล่าวโดยย่อว่า เป็นการติดตามดูแลสิ่งทั้งหลาย และคำจำกัดความที่ทันสมัยคือ “การทำงานให้สำเร็จ”

Oxford Dictionary (1998, อ้างถึงใน สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ, 2550, น. 3) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การบริหาร” ว่าเป็นการจัดการ (ทางธุรกิจ) อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของสองคำนี้อาจอธิบายได้คือ การบริหารเกี่ยวข้องกับการสร้างหรือการกำหนดนโยบาย (Policy) ส่วนการจัดการเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ การบริหารเป็นการกระทำของนักบริหารในระดับสูงขององค์การส่วนการจัดการเป็นการกระทำของนักบริหารในระดับที่ต่ำลงมา การบริหารเกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการจัดการเรื่องการเงิน การคลัง องค์การ และบุคลากร ส่วนการจัดการเป็นการทำให้งานบรรลุผลสัมฤทธิ์โดยคนหลายคน การบริหารเกี่ยวข้องกับการเลือกในเรื่องที่มีความสำคัญอันเกี่ยวกับการอยู่รอด คุณค่า บุคลิกภาพ การเจริญเติบโต และความสำเร็จสูงสุด ส่วนการจัดการเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่ท าอยู่เป็นประจำ การบริหารเป็นการมองทั้งประเด็นภายนอกและภายในองค์การที่เกี่ยวข้องกับนโยบายวัตถุประสงค์ ความสัมพันธ์กับภายนอกกับประเด็นที่เป็นเรื่องภายใน ส่วนการจัดการนั้นเป็นการมองภายในที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นในองค์การ

อย่างไรก็ตามปรากฏว่ามีการใช้ค าทั้งสองนี้ในลักษณะที่แทน กันได้ในกรณีที่ผู้ใช้ไม่เน้นความแตกต่างดังกล่าว โดยเห็นว่าเป็นสิ่งเดียวกัน จึงควรตระหนักว่าคำทั้งสองคำนี้ โดยทั่วไปอาจใช้แทนกัน และหมายถึงสิ่งเดียวกันได้

จากการศึกษาความหมายของการบริหารดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหาร หมายถึงการบริหาร คือ กระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยการวางแผน จัดองค์กร สั่งการ และควบคุม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารทรัพยากร รวมถึงการบริหารคนให้ทำงานร่วมกันอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง

2.1.2 องค์ประกอบหน้าที่ทางการบริหาร

องค์การหรือหน่วยงานใด ๆ ในสังคม ไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนก็ตาม เมื่อมีการดำเนินการก่อตั้งขึ้นมาแล้วจำเป็นต้องมีการจัดโครงสร้างต่างๆ ภายในให้เหมาะสมและเพื่อให้การบริหารจัดการอย่างมีความเป็นระเบียบ สะดวกต่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้ยังรวมถึงการดำเนินการตามกระบวนการต่างๆ เพื่อให้บรรลุเปูาหมายอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานนั้นมีความเจริญก้าวหน้า รวมทั้งสามารถที่จะพัฒนาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อไป (อโนทัย แทนสวัสดิ์และคณะ, 2563, น. 1) ทั้งนี้มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวเกี่ยวกับองค์ประกอบหน้าที่ทางการบริหาร

ธีระพล เพ็งจันทร์ (2555, 47-48) กล่าวว่า การบริหารเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ คือ ความสามารถในการบริหารจัดการ และการดำเนินงานถือเป็นศิลปะ(Art) ส่วนความรู้หรือทฤษฎีในการบริหารจัดการถือเป็นศาสตร์ (Science) เมื่อศาสตร์มีการพัฒนา ศิลป์ก็มีการพัฒนาเช่นเดียวกัน ความรู้ในการบริหารจัดการสามารถปรับปรุงในรูปการปฏิบัติทางการบริหารจัดการได้อย่างแน่นอน นักบริหารที่พยายามบริหารจัดการโดยปราศจากความรู้ทางการบริหารจัดการอาจต้องพึ่งโชคชะตาลางสังหรณ์ หรือการลองผิดลองถูก ส่วนประกอบของศาสตร์ในการบริหารจัดการ คือ ความรู้ที่ได้จัดระบบแล้วคุณลักษณะที่สำคัญของศาสตร์แขนงใดก็ตาม คือ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (อาศัยหลักเหตุผล) ได้พัฒนาความรู้ ดังนั้นศาสตร์จึงประกอบด้วยความคิดเห็น ทฤษฎี ความรู้ที่สะสมไว้ โดยพัฒนามาจากสมมติฐาน การทดลอง การวิเคราะห์ ซึ่งแตกต่างจากแนวความคิดของหลักวิทยาศาสตร์ (The Scientific Approach) มีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน ดังนี้

1. แนวความคิดที่ชัดเจน (Clear Concept) คือ ภาพลักษณ์ด้านจิตใจของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งกำหนดโดยการสรุปจากรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ แนวความคิดจะต้องมีความแน่นอนสัมพันธ์กับสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์และเป็นความรู้สำหรับผู้ปฏิบัติและนักวิทยาศาสตร์

2. วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific) หมายถึงการพิจารณาข้อเท็จจริงผ่านการสังเกต หลังจากการจัดประเภทและวิเคราะห์ข้อเท็จจริงนักวิทยาศาสตร์จะค้นคว้าหาความสัมพันธ์ของเหตุ

แล้วนำข้อมูลหรือสมมติฐานมาทดสอบความถูกต้อง ถ้าปรากฏว่าหลักเกณฑ์ (Principles) ซึ่งมีคุณค่าในการ คาดคะเนสิ่งที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน หลักเกณฑ์อาจไม่คงที่เสมอไปแต่ถือว่าเที่ยงตรง (Vaild) เพียงพอต่อการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต

3. ทฤษฎี (Theory) หมายถึง การจัดกลุ่มอย่างมีระบบของแนวคิดและหลักเกณฑ์ที่เกิดขึ้นกัน ซึ่งกำหนดโครงร่างการทำงานหรือการนำความรู้มารวมกันเป็นความสำคัญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

บุษกร สุขแสน (2557, น. 4) ได้สรุปองค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการบริหารจัดการ (The Function of Management) ได้ 4 องค์ประกอบคือ

1. การวางแผน (Planning) เป็นกระบวนการทำหน้าที่เกี่ยวกับการกำหนดเป้าหมาย และตัดสินใจทางที่ดีที่สุด เพื่อมุ่งสู่ผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้

2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นกระบวนการทำหน้าที่เกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ เพื่อให้แผนที่ตั้งไว้สามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้

3. การจูงใจ (Leading) เป็นกระบวนการทำหน้าที่เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจให้ผู้อื่นทำงานมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การเป็นสำคัญ

4. การควบคุม (Controlling) เป็นกระบวนการที่มุ่งไปสู่การออกกฎระเบียบ วิธีปฏิบัติในการทำกิจกรรมขององค์การให้ได้ผลลัพธ์ตามมาตรฐานงานและเป้าหมายที่องค์การพึงประสงค์

เสนาะ ติเยาว์ (2558, น. 13) กล่าวว่า หน้าที่ทางการบริหาร (Management Function) หรือกระบวนการบริหาร (Management Process) เป็นสิ่งที่ระบุให้รู้ว่ากรอบของงานบริหารมีอะไรหรือผู้บริหารต้องทำหน้าที่อะไรในการบริหารงานการ เรียนรู้และเข้าใจเรื่องการบริหารองค์ การมีแนวทางการเรียนรู้หลายแนวทางแต่ละแนวทางการศึกษา หน้าที่ทางการบริหารเป็นขั้นพื้นฐานที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายเพราะมีขั้นตอนที่เป็นเหตุเป็นผลและเป็นขั้นตอนตามลำดับก่อนหลังของการบริหารงาน เดิมขั้นตอนทางการบริหารอาจมีมากกว่านี้แต่ที่จะกล่าวไปนี้เป็นที่ยอมรับกันในตำราบริหารสมัยใหม่ส่วนใหญ่แบ่งออกเป็น 4 หน้าที่ด้วยกัน คือ

1. การวางแผน (Planning) คือการกำหนดขึ้นมาล่วงหน้าว่าเป้าหมายเป็นอย่างไรและจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายนั้น หน้าที่ในการวางแผนจะต้องระบุผลงานที่ต้องการและหนทางที่จะให้ได้ผลงานนั้น การวางแผนการตัดสินใจในปัจจุบันที่จะเลือกวิธีการกระทำเพื่อให้ได้ผลตามต้องการในอนาคต ส่วนปัจจัยที่จะทำให้ได้ตามเป้าหมายมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับสถานการณ์อันอาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดสรรทรัพยากรและการเตรียมกิจกรรมที่จะมอบหมายให้คนหรือกลุ่มคนดำเนินการให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การจัดองค์การจึงเกี่ยวข้องกับการกำหนดกิจกรรมและทรัพยากรซึ่งเท่ากับเป็นการทำแผนให้เกิดขึ้นจริงโดยการกำหนดงาน การมอบหมายงานให้คนและการสนับสนุนบุคคลเหล่านั้นทางด้านทรัพยากรและเทคโนโลยี

3. การนำ (Leading) คือ กระบวนการในการกระตุ้นส่งเสริมคนให้ทำงานเพื่อบรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้ การนำเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ทำให้คนทำงานร่วมกันจนสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ กระบวนการนำนี้จะสร้างคนให้เกิดความผูกพันในงาน ส่งเสริมให้คนเต็มใจที่จะทำงานและกระตุ้นให้คนทุ่มเทและอุทิศตนเองให้กับงานจนได้ผลตามที่ต้องการ

4. การควบคุม (Controlling) คือ กระบวนการในการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานเปรียบเทียบผลงานหรือเป้าหมายหรือมาตรฐานและแก้ไขให้ได้ตามเป้าหมาย การควบคุมนี้จะทำให้ผู้บริหารรับผิดชอบในการติดตามความก้าวหน้าในงาน กำกับการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจนติดต่อสื่อสารกับผู้ปฏิบัติถึงผลการทำงานนั้น

พิชญาภา ยืนยาว (2562, น. 25-26) กล่าวสรุปว่า กระบวนการในการบริหารจัดการย่อมเป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับ ซึ่งแต่ละระดับต้องมีทักษะพื้นฐานในปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จเช่นเดียวกัน แต่ความแตกต่างกันในการใช้ทักษะด้านการบริหารจัดการ (Management skills) และขอบเขตที่ผู้บริหารจะปรับเปลี่ยนไปตามระดับของผู้บริหาร เพื่อให้ใช้ทักษะได้สอดคล้องกับหน้าที่ความ รับผิดชอบได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังคำที่กล่าวว่า “Put the right man on the right job” นั่นเอง การที่ผู้บริหารจะสามารถทำหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการได้ประสบผลสำเร็จนั้นต้องมีทักษะที่ดีด้านการจัดการ ซึ่งทักษะสำคัญในเบื้องต้นที่ผู้บริหารควรมีอย่างน้อย 3 อย่าง ดังที่ Robert L. Katz ได้เสนอว่าทักษะของผู้บริหารที่สำคัญมี 3 อย่าง คือ ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skills) ทักษะด้าน มนุษยสัมพันธ์ (Human Skills) และทักษะด้านความคิด (Conceptual Skills) โดยทักษะของผู้บริหาร มี 3 ระดับ ดังนี้

1. ทักษะด้านความคิด (Conceptual Skill) เป็นความสามารถในการเข้าใจองค์การโดยรวม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีวิสัยทัศน์และคาดการณ์สถานการณ์ต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี พร้อมกับมี ความคิดริเริ่ม โดยสามารถคิดกลยุทธ์วิธีต่าง ๆ หรือพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ที่ดีกว่าออกมาได้เสมอ ๆ ซึ่งเป็น คุณลักษณะที่ผู้บริหารระดับสูงควรมี เนื่องจากต้องเป็นผู้ที่มีหน้าที่ตัดสินใจแผนการระยะยาวที่เกี่ยวกับทิศทางโดยรวมขององค์การ จำเป็นต้องอาศัยทักษะในการคิดเพื่อวางแผนองค์การต่อไป

2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill) เป็นทักษะที่สร้างความร่วมมือในกลุ่มงาน รู้ถึงจิตใจคน เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์ รวมถึงทักษะในด้านการติดต่อสื่อสารและจูงใจคน ซึ่งจะทำให้เกิดการประสานงานกันที่ดีและเกิดการทุ่มเททำงานอุทิศให้กับองค์การ ซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารระดับกลาง เปรียบเหมือน “โซ่ข้อกลาง” ที่ทำหน้าที่รับนโยบายจากผู้บริหารระดับสูงมาถ่ายทอดให้ผู้บริหารระดับต้น รวมถึงฝ่ายปฏิบัติการให้สามารถปฏิบัติตามนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพและด้วยความเต็มใจ ดังนั้น ผู้บริหารระดับกลางจึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะมนุษยสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถด้วยความเต็มใจ ดังนั้นผู้บริหารระดับนี้ควรมีทักษะที่เรียกว่า “มองคนออก บอกคนได้ ใช้คนเป็น” เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้

3. ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill) เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องอาศัยใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ เฉพาะทางในการปฏิบัติงานเชิงเทคนิค รู้วิธีปฏิบัติงานและสามารถเข้าใจปัญหาด้านเทคนิคต่าง ๆ เป็นอย่างดีผู้ที่จะขึ้นเป็นผู้บริหารระดับนี้ได้จำเป็นต้องเชี่ยวชาญในเรื่องที่จำเป็นต่อการดำรงตำแหน่งนั้น ๆ โดยที่ผู้บริหารต้องเข้าใจการทำงานเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังต้องสามารถแสดงการทำงานเป็นตัวอย่างแก่ผู้อื่นได้และสามารถปรับปรุงวิธีการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

จากการศึกษาองค์ประกอบหน้าที่ทางการบริหารดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารจัดการมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ ซึ่งจำเป็นต่อการดำเนินงานในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการบริหารจัดการถูกมองว่าเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยมีองค์ประกอบที่เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และการปฏิบัติที่ต้องใช้ทักษะในการบริหารจัดการและวิธีการที่เหมาะสมสำหรับแต่ละสถานการณ์ โดยมีประเด็นที่สรุปจากการศึกษาดังนี้

1. ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ:

1.1 ศาสตร์ (Science): เน้นการใช้ทฤษฎีและหลักการทางวิทยาศาสตร์ในการบริหาร โดยมีองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ แนวความคิดที่ชัดเจน (Clear Concept), วิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific), และทฤษฎี (Theory) ซึ่งช่วยให้การบริหารมีโครงสร้างที่ชัดเจนและสามารถทำนายผลลัพธ์ได้

1.2 ศิลป์ (Art): การใช้ทักษะและความสามารถในการนำทฤษฎีไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งต้องพึ่งพาประสบการณ์และการพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมตามสถานการณ์

2. หน้าที่ทางการบริหาร (Management Functions):

2.1 การวางแผน (Planning): การกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายเหล่านั้น

2.2 การจัดองค์การ (Organizing): การจัดสรรทรัพยากรเพื่อให้แผนการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 การจูงใจ (Leading): การสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

2.4 การควบคุม (Controlling): การตรวจสอบผลการดำเนินงานและปรับปรุงการทำงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

3. ทักษะในการบริหารจัดการ

3.1 ทักษะด้านความคิด (Conceptual Skill): ความสามารถในการมองภาพรวมขององค์กร วิเคราะห์สถานการณ์ และตัดสินใจในระยะยาว

3.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (Human Skill): ความสามารถในการสร้างความร่วมมือ การสื่อสาร และการจูงใจผู้อื่นเพื่อทำงานร่วมกัน

3.3 ทักษะด้านเทคนิค (Technical Skill): ความเชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค และการปฏิบัติงานที่สามารถแสดงเป็นตัวอย่างให้ผู้อื่น

การบริหารจัดการในแต่ละระดับขององค์กรจะต้องใช้ทักษะที่แตกต่างกัน เช่น ผู้บริหารระดับสูงมักต้องการทักษะด้านความคิด ในขณะที่ผู้บริหารระดับกลางต้องการทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และผู้บริหารระดับต้นอาจต้องใช้ทักษะด้านเทคนิคในการดำเนินงาน

2.1.4 การบริหารการศึกษา (Educational Administration)

2.1.4.1 ความหมายของการบริหารการศึกษา

การบริหารในทัศนะของบุคคลต่างๆ แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าใครจะพิจารณาการบริหารจากแง่มุมใดหรือฐานคิดใดเป็นหลัก หากมองจากฐานคิดที่ต่างกันความหมายของการบริหารก็จะแตกต่างกันออกไปด้วย โดยทั่วไปนักบริหารและนักวิชาการบริหารมักจะให้ความหมายของการบริหารบนฐานคิดใดฐานติดหนึ่ง คือ การบริหารเป็นเครื่องมือหรือการบริหารเป็นกิจกรรม หรือการบริหารเป็นกระบวนการ ถ้ามองในแง่ที่ว่าการบริหารเป็นเครื่องมือความหมายของการบริหารก็จะไปในแนวทางหนึ่ง แต่ถ้ามองว่าการบริหารเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการแล้วความหมายของการบริหารก็จะไปในอีกแนวหนึ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ความหมายของการบริหารในทัศนะของบุคคล ต่าง ๆ จึงค่อนข้างมีความหลากหลาย (อโนทัย แทนสวัสดิ์และคณะ, 2563, น. 2) ทั้งนี้ในส่วนของความหมายของการบริหารการศึกษามีนักวิชาการและนักการศึกษาได้กล่าวไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2555, น. 8) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่างๆ ในการปฏิบัติงาน เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่องานอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญาความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำ เอาเทคนิควิธี และกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557, น. 51) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่าเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกับ

ความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ภารดี อนันต์นาวี (2557, น. 2) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาอาจพิจารณาว่าเป็นกิจกรรมประเภทหนึ่ง หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลาย ๆ คน ร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาให้เด็ก เยาวชน ประชาชน หรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้านให้มีความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ส่วนด้านสังคมการเมืองและเศรษฐกิจนั้นต้องการให้เป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคมโดยกระบวนการต่าง ๆ ที่เป็นระเบียบแบบแผนทั้งในระบบโรงเรียนและนอกระบบโรงเรียน

อโนทัย แทนสวัสดิ์ และคณะ (2563, น. 3) กล่าวว่า ความหมายของการบริหารการศึกษานั้น มักจะอิงอยู่กับความหมายของการบริหารทั่วไป ทั้งนี้เพราะการบริหารทั่วไปมีอิทธิพลต่อการบริหารการศึกษามาโดยตลอด และเนื่องจากศาสตร์การบริหารการศึกษาเริ่มพัฒนามาพร้อม ๆ กับศาสตร์การบริหารอื่น ๆ ดังนั้นนักบริหารการศึกษา ตลอดจนนักวิชาการบริหารการศึกษาจึงได้รับเอาแนวคิด หลักการและทฤษฎีต่าง ๆ ทางการบริหารทั่วไปมาใช้ ด้วยเหตุนี้ความหมายของการบริหารการศึกษาจึงสอดคล้องกับความหมายของการบริหารทั่วไป ดังตัวอย่าง เช่น

1. การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมที่คนกลุ่มหนึ่งร่วมกันดำเนินการเพื่อทำให้คน อีกกลุ่มหนึ่ง คือ นักเรียน มีความเจริญงอกงามตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือการบริหารการศึกษา หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและจัดการในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจการของสถานศึกษาหรือองค์การการศึกษาโดยมุ่งให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายหรือตามจุดหมายปลายทางของการศึกษาที่กำหนดไว้

2. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาเด็ก เยาวชน ประชาชนหรือสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน เช่น ความสามารถ ทัศนคติ พฤติกรรม ค่านิยม หรือคุณธรรม ทั้งในด้านการสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ เพื่อให้บุคคลดังกล่าวเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นระเบียบแบบแผนและไม่เป็นระเบียบแบบแผน

3. การบริหารการศึกษา คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุก ๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรม และคุณธรรมเพื่อให้มีค่านิยมตรงกันกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีต่อบุคคลเพื่อให้บุคคลพัฒนาตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ตนดำรงชีวิตอยู่

จากการศึกษาความหมายการบริหารการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ และเวลา เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยมุ่งเน้น

การพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา การเรียนรู้ และการผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของสังคม นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการสร้างค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในผู้เรียน เพื่อให้พวกเขาเป็นสมาชิกที่ดีและมีประสิทธิภาพในสังคม โดยการดำเนินงานต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารและควบคุมกระบวนการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ.

2.1.4.2 หลักการบริหารสถานศึกษา

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงหลักการบริหารดังนี้

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมาย ของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสม

2. ต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิค วิธีการ ขั้นตอนและกระบวนการ งานที่ทำควรมีระบบ มีความรอบคอบ จึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี

3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรจะได้มีการประเมินผลและติดตามผลเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานได้ดีขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผลจะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2555, น. 41-45) กล่าวว่า หลักการบริหารการศึกษา แบ่งออกได้ดังนี้

1. การตั้งวัตถุประสงค์ (Purposing) การตั้งวัตถุประสงค์จะให้ทิศทางในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

2. การวางแผน (Planning) การวางแผนเป็นการเลือกแนวทางในการปฏิบัติงานจากแนวทางหลาย ๆ แนวทาง การวางแผนมีประโยชน์เพราะเป็นการกำหนดสิ่งที่ต้องการทำให้สำเร็จ การวางแผนจะช่วยประหยัดเวลาการทำงานและการเงินเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. การจัดองค์การ (Organizing) ประกอบด้วยโครงสร้างของหน่วยงานและกระบวนการ ขององค์การในฐานะเป็นโครงสร้าง เป็นรูปแบบของความสัมพันธ์ การจัดองค์การเป็นการกำหนดตำแหน่งของบุคลากรในการปฏิบัติงาน เช่น การมอบหมายงาน และหน้าที่รับผิดชอบการผสานงาน และการผสมผสานกิจกรรมของทุกคน และเครื่องมือที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ปราชญา กล้าผจัญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง (2557) กล่าวว่า หลักการบริหารสถานศึกษามี 9 ประการ คือ 1) ความเข้าใจในการนำนโยบายไปปฏิบัติการ (Policy) 2) ใช้อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงาน (Authority) 3X มีความสามารถในการคาดคะเนและจัดทำแผนงาน (Planning) 4) ความสามารถในการจัดโครงสร้างและระบบงาน (Organizing) 5) ความสามารถในการจัดบุคลากรลงในหน่วยงาน (Staffing)

6) ความสามารถในการอำนวยการบริหาร การเป็นผู้นำ (Directing) 7) การร่วมมือประสานงานประชาสัมพันธ์ (Coordinating) 8) ความสามารถในการจัดทำรายงานประเมินผลการปฏิบัติงาน (Reporting) 9) ความสามารถในการจัดการควบคุมทรัพยากร ค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน (Budgeting)

สงบ อินทรมณี (2562, น. 356) กล่าวสรุปหลักการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวางเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ตระหนัก เห็นความสำคัญและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ

2. ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมพัฒนาครู ให้มีวิสัยทัศน์ตระหนัก เห็นความสำคัญและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่ เรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยเทคนิควิธีการที่ทันสมัยโดยใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างโอกาสทางสังคม สร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ยกระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของผู้เรียน

อโนทัย แทนสวัสดิ์ และคณะ (2563, น. 15) กล่าวสรุปว่า ในการบริหารการศึกษาจะให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุผลตามเปูาหมายที่วางไว้นั้น ผู้บริหารจะต้องมีหลักการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้รับผิดชอบเพื่อให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปตามเปูาหมายขององค์การ หลักการบริหารการศึกษาประกอบด้วย การวางเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจน การวางแผนและนำเทคนิคในการบริหารงาน การจัดโครงสร้างและวางระบบงาน การใช้ทรัพยากรและค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่า การใช้อำนาจในการสั่งการและควบคุม การประเมินผลเพื่อปรับปรุงงาน

จากการศึกษาหลักการบริหารการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปหลักการบริหารการศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารและการบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องดำเนินการตามหลักการต่าง ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จและการพัฒนาของสถานศึกษา ดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์: ผู้บริหารต้องกำหนดทิศทางและเป้าหมาย

ของสถานศึกษาให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดการทรัพยากรและกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การวางแผนและเทคนิคการบริหาร: การวางแผนเป็นขั้นตอนสำคัญในการเลือกแนวทางที่ดีที่สุดสำหรับการดำเนินงาน เพื่อประหยัดเวลาและทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน 3) การจัดโครงสร้างและระบบงาน: การจัดระเบียบบุคลากรและทรัพยากรในโครงสร้างที่เหมาะสม ทำให้การทำงานเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ 4) การใช้ทรัพยากรและงบประมาณอย่างคุ้มค่า: การจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับความต้องการและการใช้งบประมาณที่มีอยู่ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดในการทำงาน 5) การใช้อำนาจและการควบคุม: ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการใช้ตำแหน่งและอำนาจในการสั่งการและควบคุมการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และ 6) การประเมินผลและปรับปรุงงาน: การประเมินผลการดำเนินงานเป็นส่วนสำคัญในการตรวจสอบและปรับปรุงงานให้ดีขึ้น เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.1.5 การบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาถือว่าเป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพราะเป็นกระบวนการบริหารที่ต้องออกแบบการจัดการหลักสูตรการเรียนการสอนทั้งระบบความคิด รวมถึงการนำทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปบริหารให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงเป้าหมายของการศึกษาและรู้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาอย่างถ่องแท้ จากการศึกษามีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

ปราณี ริ้วทอง (2550, น. 12) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหมายถึง ผู้ที่ใช้ศิลปะและวิธีการต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานด้วยความสามารถ โดยเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้ประสานงานกับผู้ร่วมงานในการจัดการศึกษาให้องค์กรประสบผลสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลเป็นที่ยอมรับทั้งในองค์กรภายในและภายนอกสถานศึกษา

สมคิด มาวงศ์ (2554, น. 11) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาหมายถึงการดำเนินการในกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในทุกด้านที่เกิดจากบุคลากรหลาย ๆ คนร่วมมือกันบริหารจัดการ โดยใช้กระบวนการทางการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ อาศัยวิธีการจัดการองค์กรที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาหรือหน่วยงานแต่ละแห่ง

กอบศักดิ์ มูลมัย (2554, น. 14) ได้กล่าวว่า ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่าเป็นการบริหารทรัพยากร บุคลากร งบประมาณ ครุภัณฑ์และวัสดุทางการศึกษารวมถึงอาคารสถานที่โดยโรงเรียนจะสามารถดำรงอยู่ด้วยความมั่นคงและได้รับความเชื่อมั่นจากผู้ปกครอง ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องขึ้นอยู่กับการบริหารและความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและความร่วมมือเป็นสำคัญ

ยุกตนันท์ หวานฉ่า (2555, น. 11) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาหมายถึงกระบวนการในการทำงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษาที่

ดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป

จรุณี เก้าเอี้ยน (2557, น. 3) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นการบริหารกิจการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาตนให้มีคุณภาพ ให้เป็นคนเก่งคนดีมีความสุข คือ ให้มีทั้งความรู้ ความสามารถ ความคิด และความเป็นคนดี ไม่ได้หวังผลกำไรเป็นเงินแต่ต้องการให้คนเกิดการพัฒนาตนและสามารถประกอบอาชีพดำรงตนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุข

จาการศึกษาการบริหารสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้การศึกษาประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารต้องใช้ความสามารถในการเป็นผู้นำทางวิชาการและประสานงานกับบุคลากรทุกฝ่ายให้ร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารต้องครอบคลุมการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ ครุภัณฑ์ และอาคารสถานที่ รวมถึงการบริหารงานวิชาการและการบริหารทั่วไป เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุขและประสบความสำเร็จในอนาคต.หมายถึง การบริหารกิจการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนากิจการทั้ง 4 กลุ่มงาน ได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป และงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

2.1.6 หลักการบริหารสถานศึกษา

การดำเนินงานของสถานศึกษาส่งผลถึงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อความเจริญก้าวหน้าโดยตรงของประเทศชาติ จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีการกำหนดทิศทางด้วยความละเอียดรอบคอบ และมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรคำนึงถึงหลักการทางการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นส่วนสำคัญขั้นต้นของรูปแบบ เป็นตัวกำหนดเงื่อนไขหรือความจำเป็นต่าง ๆ ที่ต้องปฏิบัติตาม (ศรุติพงศ์ ภูวัชร์วรานนท์, 2555, น. 298) และเป็นข้อกำหนดแนวทางในการดำเนินการของบุคคลและกลุ่มบุคคล ซึ่งเป็นความจริงที่สามารถปฏิบัติได้ (สันติ บุญภิรมย์, 2552, น. 39) โดยนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายหลักการบริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2552, น. 197-198) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะบริหารงานตามภารกิจให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นควรมีหลักการในการบริหาร ดังนี้

1. สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมประเภทให้บริการ ดังนั้นการบริการในการพัฒนางานในทุกรูปแบบจึงเป็นหัวใจของสถานศึกษา

2. สถานศึกษาต้องยึดหลักความมุ่งหมายทางการศึกษาตามยุคตามสมัยมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน

3. สถานศึกษาจะพัฒนาไปได้ด้วยดี ผู้บริหารจำเป็นต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารงาน

4. สถานศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้

5. สถานศึกษาต้องยึดหลักการพัฒนาบุคลากรอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

6. สถานศึกษาต้องยึดหลักการทำงานแบบประชาธิปไตยให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมตามขั้นตอนและตามความเหมาะสม

7. สถานศึกษาต้องยึดหลักการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

8. สถานศึกษาต้องยึดหลักการใช้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งเป็นการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายและนำมาปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

9. สถานศึกษาต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนตามกระบวนการแบบประชาธิปไตย

10. สถานศึกษาต้องยึดหลักการวัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกประเภท เนื่องจากการวัดผลการปฏิบัติงานเป็นการหาค่าของวิธีดำเนินการและผลผลิต แล้วนำค่านี้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อตีราคาออกมาว่าอยู่ในระดับใด คือการประเมินผล ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

ภารดี อนันต์นาวี (2557, น. 60) ได้กล่าวถึงหลักการบริหารระบบราชการของแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ดังนี้

1. กฎ (Rules) เป็นแนวทางสำหรับพฤติกรรมการปฏิบัติงานของพนักงานอย่างเป็นทางการ กฎสามารถทำให้องค์การมีระเบียบวินัยมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายขององค์การ การที่พนักงานทุกคนยึดมั่นในกฎระเบียบจะทำให้เกิดการกระทำที่มีขั้นตอนและการปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน จะช่วยให้องค์การมีความมั่นคง

2. ไม่ยึดตัวบุคคล (Impersonality) การยึดมั่นในกฎระเบียบ (Rules) จะนำไปสู่การไม่ยึดตัวบุคคล ทุกคนในองค์การจะถูกประเมินการปฏิบัติงานตามกฎและวัตถุประสงค์ขององค์การ

3. การแบ่งงานกันทำ (Division of Labor) เป็นกระบวนการของการแบ่งแยกหน้าที่เพื่อให้เกิดความชัดเจน งานที่มีลักษณะเฉพาะจะทำให้องค์การสามารถใช้ทรัพยากรบุคคลและการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารและพนักงานจะได้รับการมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ตามลักษณะของงานและความชำนาญของบุคคล (Personal Expertise) สำหรับพนักงานที่ไม่มีทักษะจะได้รับการมอบหมายงานที่สามารถเรียนรู้และปฏิบัติได้ง่าย

4. โครงสร้างแบบลำดับสายการบังคับบัญชา (Hierarchical Structure) โครงสร้างของลำดับขั้นสายการบังคับบัญชาในองค์การสามารถแสดงได้เป็นรูปแบบ (Pyramid-Shaped)

ตำแหน่งของงานในโครงสร้างตามลำดับขั้นนี้จะขึ้นอยู่กับจำนวนของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับในแต่ละตำแหน่ง รูปแบบอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบจะเพิ่มขึ้นเมื่ออยู่ในตำแหน่งที่สูง ส่วนตำแหน่งที่อยู่ในระดับล่างจะถูกควบคุมและสั่งการโดยผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่สูงกว่า

5. โครงสร้างตามอำนาจหน้าที่ (Authority Structure) จะเกี่ยวข้องกับกฎระเบียบการไม่ยึดตัวบุคคล การแบ่งงานกันทำ และโครงสร้างตามลำดับสายบังคับบัญชาจะกำหนดว่าใครมีอำนาจในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญภายในองค์การ

6. ข้อผูกมัดในอาชีพระยะยาว (Lifelong Career Commitment) ระบบราชการมีระบบการบริหาร มีลักษณะการจ้างงานระยะยาวและสามารถจะมีความก้าวหน้าในตำแหน่งงานที่ปฏิบัติ ซึ่งการจ้างงานระยะยาวหมายถึงความมั่นคงในงาน สามารถประกันได้ว่าพนักงานสามารถปฏิบัติงานได้เท่าที่พอใจ

7. ความมีเหตุผล (Rationality) ระบบราชการมีระบบการบริหารที่ผู้บริหารเหตุผลนั้นสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์การและจะมีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและใช้หลักวิทยาศาสตร์ในการตัดสินใจ

นอกจากนี้ภารดี อนันต์นาวี (2557, น. 73) ยังได้กล่าวว่า การบริหารจัดการของสถานศึกษาว่ามีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชนและเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการที่ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียน หลักการดังกล่าว ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความไม่โปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

จากการศึกษาหลักการบริหารสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า หลักการบริหารสถานศึกษาหมายถึงแนวทางและหลักการที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติเพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยเน้นการพัฒนาและการดูแลผู้เรียน บุคลากร และทรัพยากรในสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด หลักการเหล่านี้ประกอบด้วย 1) การให้บริการการศึกษา: สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นการให้บริการที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน 2) การตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน: การกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ทุกคนในสถานศึกษาทราบทิศทางและทำงานตามนั้น 3) การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร: การใช้ความรู้และทักษะการบริหารในการแก้ปัญหาและตัดสินใจอย่างมีประสิทธิภาพ 4) การมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง: สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้พวกเขาได้รับโอกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง 5) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง: การส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของครูและบุคลากรเพื่อให้พวกเขาทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) การทำงานแบบประชาธิปไตย: ให้ทุกคนในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและทำงานร่วมกัน 7) การใช้ข้อมูลย้อนกลับ: การรับ

ฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากทุกฝ่ายเพื่อปรับปรุงการทำงาน 8) การมีความโปร่งใสและรับผิดชอบ: ผู้บริหารต้องทำงานด้วยความโปร่งใสและรับผิดชอบต่อผลการทำงาน และ 9) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล: การใช้หลักการของธรรมาภิบาล เช่น หลักนิติธรรมและความคุ้มค่าในการบริหาร

2.2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาประเทศไทยเริ่มปรากฏอย่างชัดเจนในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และได้แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 โดยพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดอย่างชัดเจนถึงความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานกำหนดหมวดที่ 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับประกอบไปด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอกและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 (ราชกิจจานุเบกษา, 2562, น. 51) ได้ปรับแนวทางเกี่ยวกับการประกันคุณภาพในประเทศไทย ดังนี้

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบไปด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักการ และวิธีการประเมินคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐานและอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามกำหนดในกฎกระทรวงสำหรับการประกันคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหนึ่งงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

มาตรา 49 ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มีฐานะเป็นองค์กรมหาชน ทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์ วิธีการประเมิน คุณภาพภายนอก และทำการประเมินผลการจัดการศึกษาที่มิใช่การจัดการอุดมศึกษา อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมหรือกระทรวงอื่น เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึง

ความมุ่งหมาย หลักการและแนวการจัดการศึกษาในแต่ละดับ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งใน 5 ปีนับตั้งแต่การประเมินครั้งสุดท้าย และเสนอผลการประเมินต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

มาตรา 50 ให้สถานศึกษาทุกแห่งให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ มีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตลอดจนให้บุคลากร คณะกรรมการของสถานศึกษา รวมทั้งผู้ปกครองนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาให้ข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่พิจารณาเห็นว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติภารกิจของสถานศึกษา ตามคำร้องขอของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคล หรือบุคคลภายนอกที่สำนักงาน ดังกล่าวที่ทำการประเมินภายนอกของสถานศึกษานั้น

มาตรา 51 ในกรณีที่มีผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาใด ไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาจัดทำข้อเสนอแนะ การปรับปรุงแก้ไขต่อหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด หากไม่ได้ดำเนินการให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา รายงานต่อผลการประเมินต่อคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือคณะกรรมการอาชีวศึกษาเพื่อดำเนินการให้มีการปรับปรุง

กล่าวโดยสรุปพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ได้เน้นย้ำบทบาทของการประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอก โดยให้สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดรับผิดชอบต่อการพัฒนาและรักษามาตรฐานการศึกษา หากสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องเข้ามาดำเนินการเพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

2.2.1 ความหมายและความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

2.2.1.1 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมและตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล (ราชกิจจานุเบกษา, 2561, น. 3)

นอกจากนี้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ ดังนี้

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2554) กล่าวว่า ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักและวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ระบุว่า การประเมินคุณภาพภายใน หมายความว่า การประเมิน

คุณภาพการศึกษา การติดตาม และการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาตามที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด สำหรับการประกันคุณภาพภายใน ซึ่งกระทำโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้น หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

สมชัย จรรยาไพบูลย์ (2555, น. 26) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การประเมินผลและติดตาม ตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดย บุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

ราชกิจจานุเบกษา (2561) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุม ตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น (2562, น. 11) มองว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินการดำเนินงานในแต่ละองค์ประกอบคุณภาพตามดัชนีบ่งชี้ที่กำหนด เพื่อเป็นหลักประกันแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน ให้มั่นใจว่าสถาบันนั้น ๆ สามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 10) การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบหรือกลไกในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อตรวจสอบ ควบคุม ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน รวมถึงเป็นระบบที่สร้างความมั่นใจให้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ว่าผลผลิตจากการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ เป็นไปตามหลักสูตรและมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาที่ได้กำหนดไว้

สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา (2564) ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษาว่า การทำกิจกรรมหรือการปฏิบัติภารกิจหลักอย่างเป็นระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของดัชนีชี้วัด ระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิต และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา

จากการศึกษาความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การตรวจสอบและควบคุมคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้มั่นใจว่าสถานศึกษานั้นสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐานและคุณภาพที่กำหนด โดยมีการประเมินผลและติดตามเพื่อพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นทั้งในระดับภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีกลไกที่ช่วยควบคุมและตรวจสอบระบบการบริหารการศึกษาให้

เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคมว่า ผลผลิตการศึกษามีคุณภาพตามที่คาดหวัง

2.2.1.2 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 10-11) โลกในปัจจุบันถือได้ว่ากำลังเข้าสู่ยุคดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของบริบทในสังคมโลกในแง่มุมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ล้วนเกิดจากอิทธิพลของเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่สามารถเชื่อมต่อโลกทั้งใบผ่านอินเทอร์เน็ต ข้อมูลข่าวสารสามารถส่งต่อถึงกันได้ทันที ผ่านแพลตฟอร์มหลากหลายประเภท เช่น Facebook, Twitter, YouTube และ Email ดังนั้น ประชาคมโลกจึงจำเป็นต้องมีการเรียนรู้และปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงนี้อย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำพาประชากรเข้าสู่โลกยุคใหม่ได้อย่างยั่งยืน มีทักษะตามความต้องการของตลาด และมีรายได้ที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคง ด้วยเหตุนี้ ประเทศไทยจึงต้องการระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูง เพื่อตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงตามบริบทของโลก แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยจึงจำเป็นต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีกลไกในการตรวจสอบและกระตุ้นให้หน่วยงานทางการศึกษามีการควบคุมคุณภาพอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา การประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน

2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและส่งเสริมความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

3. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังในการพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ทั้งนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดตัวชี้วัดของแผนฯ เพื่อมุ่งหมายให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและไม่ยุ่งยากหรือเพิ่มภาระให้กับสถานศึกษา นอกจากนี้ หนึ่งในเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 6 ของแผนการศึกษาฯ คือ ระบบการบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โดยตัวชี้วัดส่วนใหญ่ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา เช่น ร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์การประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพ ระดับความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชนในการให้บริการการศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาที่เข้าสู่ระบบการบริหารจัดการที่สูงขึ้น

2.2.2 แนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดไว้ว่า “ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ พร้อมทั้งกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ รวมถึงจัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาต้องทำหน้าที่ให้คำปรึกษาช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น.3)

จากแนวทางที่ให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงดังกล่าว จะเห็นว่าเป็นการวางระบบการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามวงจร PDCA ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น.3-6)

1. การวางแผน (Plan): การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเริ่มจากการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยสถานศึกษากำหนดมาตรฐานและเป้าหมายความสำเร็จให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง เช่น การเป็นผู้นำด้านวิชาการ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอาชีพตามความฝัน การพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถรอบด้าน การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพของท้องถิ่น หรือการเน้นความเป็นเลิศด้านวิทยาศาสตร์และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น ทั้งนี้มาตรฐานและเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาควรมีความชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ อัตลักษณ์ และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา สถานศึกษาอาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมและเป้าหมายความสำเร็จที่ท้าทาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละรอบปีต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายความสำเร็จที่กำหนดไว้ โดยโครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการต้องเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และผ่านกระบวนการระดมความคิดจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงมีการวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์ที่รอบด้าน เช่น SWOT Analysis หรือ Balanced Scorecard เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. การดำเนินการ (Do): สถานศึกษาต้องดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. การตรวจสอบ (Check): ในระหว่างการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงมีการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศจากผลการดำเนินงานเพื่อนำไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง การตรวจสอบและติดตามนี้จะช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย และส่งผลให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

4. การปรับปรุงพัฒนา (Act): เมื่อสิ้นปีการศึกษา สถานศึกษาต้องประเมินผล สรุปและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองส่งให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ข้อมูลจากรายงานนี้จะถูกนำไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาสถานศึกษาในปีการศึกษาถัดไป ในขณะเดียวกัน หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจะนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองไปสังเคราะห์ สรุปประเด็นสำคัญ และส่งต่อให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

การดำเนินงานทั้ง 4 ขั้นตอนนี้มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจร โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมายในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งเป็นผู้นำที่ผลักดันให้บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการทำงาน รวมถึงให้การสนับสนุน ส่งเสริม และให้กำลังใจผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุด

ในส่วนของแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองพร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา

เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และสถานศึกษาเข้าใจแนวทางการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการรองรับการประเมินภายนอกมากยิ่งขึ้น

สถานศึกษาจึงควรกำหนดแนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสำหรับสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎกระทรวง ตามขั้นตอนดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562, น. 25-26)

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภท โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนดำเนินการร่วมกัน กำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จและเกณฑ์การประเมินตามสภาพและบริบทของสถานศึกษา และจัดทำประกาศมาตรฐานและค่าเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา โดยอาจกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่กระทรวงมหาดไทยประกาศกำหนด

2. จัดทำ หรือปรับปรุง หรือเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาการศึกษาสี่ปีของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นแผนที่มุ่งพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาแต่ละปีให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาสี่ปีของสถานศึกษา

3. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษาของสถานศึกษา ตามโครงการ/กิจกรรมในช่วงเวลาที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการและปฏิทินการปฏิบัติงานของสถานศึกษา

4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับบุคคลและระดับสถานศึกษา โดยจัดทำเป็นคำสั่งมอบหมายงาน มอบหมายการปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ และกำหนดการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม

5. ติดตามผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามผลการดำเนินการ และคณะกรรมการดำเนินการ และรายงานผลการติดตาม หากไม่บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อาจต้องพิจารณาปรับปรุงแผนปฏิบัติการประจำปีหรือปรับปรุงการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม ทั้งนี้ต้องดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาโดยนำผลจากการประเมินและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาปีปัจจุบัน ไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและพัฒนาแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีถัดไป

6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเมื่อสิ้นปีการศึกษาเป็นประจำทุกปี และส่งรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) พร้อมแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้หน่วยงานต้นสังกัดที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษา

7. พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาวิเคราะห์ผลการประเมิน กำหนดประเด็นการพัฒนาสถานศึกษา กำหนดแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา จากนั้นนำข้อมูลไปปรับปรุงจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีถัดไป โดยให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามกระบวนการ PDCA

8. รับการประเมินคุณภาพภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ตามช่วงเวลาที่กำหนด

9. นำข้อเสนอแนะจากการวิเคราะห์รายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษา และข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มากำหนดแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาจต้องพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีตามความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งสามารถแสดงระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้

2.2.3 หลักการของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้กล่าวถึงหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษาดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กำหนดแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติที่นำการศึกษาเข้าสู่คุณภาพ ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานด้านผลผลิต ปัจจัย และกระบวนการ รวมทั้งการดำเนินการจัดทำแผนในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งแผนแม่บท ได้แก่ ธรรมนูญโรงเรียน แผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนระยะสั้น ได้แก่ แผนปฏิบัติการประจำปี ที่สามารถพัฒนาสถานศึกษาเข้าสู่มาตรฐานและดำเนินการพัฒนาคุณภาพตามที่สถานศึกษาวางแผนไว้

2. การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ และการจัดทำรายงานของสถานศึกษาต่อประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังต้องหามาตรการในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาที่มีคุณภาพไม่ถึงเกณฑ์หรือไม่ได้มาตรฐานของหน่วยงาน

3. การประเมินคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการหรือแนวปฏิบัติในการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด ประกอบด้วยการทบทวนคุณภาพของสถานศึกษา

การประเมินเพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตลอดจนการประเมินผลการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในภาพรวม

เมื่อพิจารณารายละเอียดของแนวคิดในการประกันคุณภาพการศึกษาในข้างต้น จะเห็นว่ามีความสัมพันธ์สอดคล้องและมีการดำเนินการที่อาศัยการมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมทำ ร่วมแสดงความรับผิดชอบ มีการพัฒนาและควบคุมคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการปรับปรุง ตรวจสอบและประเมินความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสถานศึกษาหรือหน่วยงานในพื้นที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไปทั้งนี้ กระบวนการดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาเกิดการพัฒนาที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นไปตามหลักการบริหารที่อาศัยกระบวนการพัฒนาคุณภาพด้วยวงจรคุณภาพแบบ PDCA ซึ่งกระบวนการพัฒนาคนในสถานศึกษาไม่เหมือนกับการสร้างบ้านที่มีบุคคลภายนอกดำเนินการ เมื่อสร้างเสร็จคือเสร็จ แต่กระบวนการสร้างคนนั้น ผู้ที่เป็นสถาปนิกคือ ครูและผู้บริหาร เป็นบุคคลภายในที่ต้องร่วมกันพัฒนาเด็กให้มีคุณภาพดีและต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยไม่หยุด ผู้บริหารและครูในสถานศึกษามีการร่วมกันกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน และช่วยกันคิดและวางแผน (Plan) ช่วยกันทำ (Do) ช่วยกันตรวจสอบ (Check) ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง (Action) เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายกำหนดอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น โดยร่วมกันทำงานเป็นทีมในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพ

ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย (2560, น. 153) ได้กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพการศึกษาประกอบด้วยหลักการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารและการตัดสินใจดำเนินงาน ด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร ทรัพยากร และสิ่งอำนวยความสะดวก การให้อิสระแก่ผู้สอนในการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักการ ตลอดจนให้สถานศึกษาสามารถปรับปรุงตนเอง และจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบท ความต้องการของชุมชนและสังคมให้มากที่สุด

2. หลักการมีส่วนร่วมในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการและภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. หลักการความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสถานศึกษา

พิมพ์นารา เสาวนิตย์ (2562) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร มีกระบวนการบริหารระบบประกันคุณภาพ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การควบคุมคุณภาพ (การวางแผน P=Plan) ประกอบด้วย การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การจัดโครงสร้างการบริหาร การจัดระบบสารสนเทศ การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจติดตามคุณภาพ (การดำเนินการ D=Do) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำทางการบริหาร กระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพ การมีส่วนร่วม การดำเนินการระบบประกันคุณภาพ การนิเทศ กำกับ และติดตาม

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ (การตรวจสอบและการปรับปรุง A=Act) ประกอบด้วย การประเมินตนเอง การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพ

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563 ข, น. 17-22) ที่กำหนดแนวกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ซึ่งถือเป็นกระบวนการตรวจสอบการทำงานของสถานศึกษา (Self-Evaluation) โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาและเตรียมการ โดยการแต่งตั้งคณะทำงานและพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้ความรู้แก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง แต่งตั้งคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยอ้างอิงจากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานของหน่วยงานต้นสังกัดจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้รับผิดชอบงานดำเนินการอย่างมีคุณภาพ สร้างเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษา และรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำสารสนเทศเกี่ยวกับสถานศึกษา นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษามาจัดทำข้อมูลพื้นฐานและวางแผนกลยุทธ์ เช่น แผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี

3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา โดยทบทวนการประกันคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงานและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา นิเทศ กำกับและติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

4. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบคุณภาพการศึกษา กำหนดระยะเวลาการตรวจสอบและดำเนินการตรวจสอบตามแผนที่วางไว้

5. การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยแก้ไขการปฏิบัติงานที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานติดตาม ตรวจสอบ และปรับปรุงการปฏิบัติงานที่ยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดสรุปผลการตรวจสอบ และรายงานผลการตรวจสอบ

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563, น. 356) เสนอหลักการพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษา 3 หลักการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระ มีความคล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจดำเนินงาน ด้านการบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากรและทรัพยากร การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและผู้สอน ทำบทบาทหน้าที่การสอนจัดกิจกรรม และพัฒนาสื่อการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้อย่างเต็มที่ สามารถจัดการศึกษาได้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ความต้องการของชุมชนและสังคมได้มากที่สุด

2. หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน ของหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน หน่วยงานทางการศึกษา ผู้ประกอบการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในฐานะเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาหรือคณะทำงานในส่วนอื่น ๆ ของการศึกษา มีการร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุน ส่งเสริมและติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของการศึกษา

3. หลักการรับผิดชอบ สามารถที่ที่ตรวจสอบได้ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย (Goals) ที่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนต้องได้รับรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาร่วมกัน และเพื่อการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ว่าสามารถนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานที่ได้กำหนดร่วมกันไว้หรือไม่

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563, น. 356) ได้กล่าวถึงหลักการพื้นฐานของการประกันคุณภาพการศึกษามี 3 หลักการ ดังนี้

1. หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เพื่อให้สถานศึกษามีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและตัดสินใจบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากร

2. หลักการเปิดโอกาส (Participation) การมีส่วนร่วมในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และปราชญ์ชาวบ้าน มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

3. หลักการแสดงภาระรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ (Accountability)

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 114) กล่าวถึงหลักการสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษามี 4 หลักการ ดังนี้

1. หลักคุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพของผู้เรียนเป็นเป้าหมาย

2. หลักการมีส่วนร่วมของทุกคนในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

3. หลักความรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่สามารถตรวจสอบได้การประกันคุณภาพภายในเป็นระบบหลักที่สำคัญ เพื่อขับเคลื่อนให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพมาตรฐานที่คาดหวัง

4. หลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบใช้วงจรการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพ PDCA อย่างต่อเนื่อง

วิไลวรรณ นันต๊ะ (2566, น. 42) ได้สรุปหลักการของการประกันคุณภาพภายในที่สำคัญ สรุปได้ ดังนี้

1. หลักการคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการและผู้ที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน

2. หลักการมีส่วนร่วมในการร่วมรับผิดรับชอบต่อผลการจัดการศึกษา สามารถตรวจสอบได้ และร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

3. หลักการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาหลักการของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษามุ่งเน้นการควบคุม ตรวจสอบ และพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในทุกมิติ โดยมีหลักการสำคัญ ได้แก่ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การดำเนินงานต้องสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของสังคม เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและสามารถแข่งขันในระดับสากลได้

2.2.4 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report)

ในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษานั้น สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดร่วมกันอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีการศึกษา และเมื่อสิ้นปีการศึกษาสถานศึกษาจะต้องมีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี ที่เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินงานทั้งหมดของสถานศึกษาที่ครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และนำเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อทำให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานและคงรักษามาตรฐานจากการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ข, น.3)

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นเป็นภารกิจตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษาพ.ศ. 2561 ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการหลังจากจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปีการศึกษา เพื่อสะท้อนภาพความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยสารสนเทศในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นเป็นผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการประเมินเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอและใช้ผลการประเมินระหว่างปีปรับปรุงการทำงานตลอดเวลา ในการประเมินผลการดำเนินงาน

แต่ละระยะให้บันทึกข้อมูลพร้อมจัดทำและเก็บรวบรวมสารสนเทศ และเอกสารหลักฐานอย่างเป็นระบบไว้ เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ข, น. 7)

สถานศึกษาทุกแห่งต้องจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาทุกปีการศึกษา เพื่อรายงานผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมาให้บุคลากรในสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักเรียน ผู้ปกครอง และสาธารณชนรับทราบว่าผลการบริหารจัดการสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษาได้วางไว้และเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สถานศึกษากำหนดมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งเป็นการนำเสนอแนวทางการพัฒนาตนเองของสถานศึกษาในจุดที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางการดำเนินงานของตนเองในอนาคต อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดสามารถใช้ผลการประเมินจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในการตัดสินใจจัดทำนโยบายต่างๆ เพื่อส่งเสริมคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัดต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ข, น. 8)

2.2.4.1 หลักการและขั้นตอนการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report หรือ SAR) เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งต้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่แต่ละแห่งได้กำหนดไว้ เพื่อนำรายงานและเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน โดยรายงานผลการประเมินตนเองนั้นเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในกระบวนการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อให้ได้รายงานที่สะท้อนผลการดำเนินงานที่ถูกต้อง ชัดเจน และสมบูรณ์ ดังนั้น สถานศึกษาจึงควรมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 12-15)

1. แต่งตั้งคณะทำงาน

สถานศึกษาจัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และอาจกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองเพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ

สถานศึกษาดำเนินการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศที่สะท้อนคุณภาพของสถานศึกษาและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลสารสนเทศนั้น ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือและ

ความสมบูรณ์ของรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ข้อมูลที่รวบรวมจึงต้องเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสถานศึกษาและผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งสะท้อนคุณภาพในแต่ละมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน

ข้อมูลสารสนเทศที่ใช้ในการเขียนรายงาน ได้แก่:

2.1 ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ข้อมูลงบประมาณ ข้อมูลสภาพชุมชนโดยรวม

2.2 ข้อมูลที่เป็นผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผลการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา ผลการประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ผลการทดสอบระดับชาติของผู้เรียน หรือผลการประเมินผู้เรียนอื่น ๆ ผลการดำเนินงานในเชิงผลการประเมินจากการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ผลการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในและภายนอกสถานศึกษา ผลการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ผลการจัดกิจกรรมพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม สรุปผลการประเมินจากหน่วยงานภายนอกและข้อเสนอแนะ

3. เขียนรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

สถานศึกษาสามารถกำหนดรูปแบบการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ได้ตามความเหมาะสม สามารถนำเสนอได้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ การนำเสนออาจเป็นความเรียง ตารางประกอบกราฟ หรือแผนภูมิ โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน สำคัญแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการประเมินตนเอง ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและตอบคำถาม 3 ข้อ คือ

1. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีระดับคุณภาพใด
2. ข้อมูลหลักฐานและเอกสารเชิงประจักษ์สนับสนุนมีอะไรบ้าง
3. แผนงานและแนวทางพัฒนาคุณภาพให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่
4. นำเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

สถานศึกษาต้องนำเสนอรายงานให้คณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบและรับรองผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาหลังจากเขียนรายงานประเมินตนเองเสร็จสมบูรณ์แล้ว

5. รายงานและเปิดเผยต่อผู้เกี่ยวข้อง

เมื่อรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว สถานศึกษาจะต้องรายงานและเผยแพร่ผลการประเมิน

ตนเองแก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง นักเรียน หน่วยงานต้นสังกัด ชุมชน และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถดำเนินการเผยแพร่ผลการประเมินตนเองได้หลากหลายวิธีตามความเหมาะสม เช่น เว็บไซต์ของสถานศึกษา จุลสาร วารสาร แผ่นพับ เสียงตามสาย และการชี้แจงในการประชุม เป็นต้น

2.2.4.2 โครงสร้างรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

ส่วนที่ 1: บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในส่วนนี้จะสรุปผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยนำเสนอข้อมูลสำคัญในรูปแบบที่กระชับ ชัดเจน และตรงตามประเด็นสำคัญ โดยจะต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลที่ชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารเห็นผลกระทบจากการดำเนินงานของสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพในด้านต่างๆ ตามกรอบการประเมินมาตรฐานของสถานศึกษา

ส่วนที่ 2: รายละเอียดผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

ส่วนนี้จะแสดงผลการประเมินตนเองในรายละเอียด โดยจะมีข้อมูลพื้นฐานและผลการประเมิน พร้อมภาคผนวกดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษา นำเสนอข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาในลักษณะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริง เช่น

1.1 ข้อมูลสถานศึกษา เช่น ชื่อ รหัส ที่ตั้ง หมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร E-mail เว็บไซต์ ระดับชั้นที่เปิดสอน เป็นต้น

1.2 การบริหารจัดการแนวทางการจัดการศึกษา เช่น ปรัชญาการศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียน

1.3 ข้อมูลบุคลากร เช่น จำนวนผู้บริหาร ครู และนักเรียนที่จำแนกตามระดับชั้น และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีความพิเศษ เช่น ผู้เรียนที่มีความพิการ หรือผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษ

1.4 ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เช่น ค่าผลการทดสอบ O-NET หรือ NT

1.5 ข้อมูลสภาพชุมชน เช่น แหล่งเรียนรู้ภายใน/ภายนอกสถานศึกษา หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา นำเสนอผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การสรุปผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในภาพรวม 2) การนำเสนอผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นรายมาตรฐาน โดยมีรายละเอียดแต่ละประเด็น ดังนี้

2.1 การสรุปผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในภาพรวม: เป็นการนำเสนอระดับคุณภาพในภาพรวมของสถานศึกษา ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาที่สนับสนุนผล

การประเมินตามระดับคุณภาพที่สถานศึกษาได้รับ โดยนำผลการดำเนินงานทั้ง 3 มาตรฐานและนำเสนอผลงานที่แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาได้รับผลการประเมินในระดับดังกล่าว เพราะเหตุใด โดยอาจนำเสนอเป็นความเรียง ตาราง แผนภูมิ หรือกราฟ ฯลฯ ตามความเหมาะสมของข้อมูล โดยคณะกรรมการประเมินคุณภาพร่วมให้ระดับคุณภาพของสถานศึกษาในภาพรวม ซึ่งในบางครั้งอาจพบว่าผลการประเมินมีความแตกต่างกัน จึงอาจต้องใช้วิธีทางด้านคณิตศาสตร์และทางด้านพฤติกรรมศาสตร์เพื่อหาข้อสรุปของผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาในภาพรวม

2.2 การนำเสนอผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นรายมาตรฐาน: เป็นการนำเสนอผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นรายมาตรฐาน โดยอาจเขียนเป็นรายข้อหรือความเรียงให้ครอบคลุมทุกประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐาน ซึ่งมีรายละเอียดการนำเสนอใน 3 ประเด็น ดังนี้

2.2.1 ระดับคุณภาพในแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับใด: เป็นการตัดสินระดับคุณภาพตามมาตรฐานโดยพิจารณาผลการดำเนินงานจากความสำเร็จตามประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐานแบบองค์รวม (Holistic) ทั้งนี้ผลการประเมินระดับคุณภาพต้องสอดคล้องกับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเกณฑ์การตัดสินคุณภาพ 5 ระดับ คือ กำลังพัฒนา ปานกลาง ดี ดีเลิศ และยอดเยี่ยม

2.2.2 มีหลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐานอย่างไร: ให้เสนอแนะกระบวนการพัฒนา วิธีการดำเนินงานของสถานศึกษาในแต่ละมาตรฐานให้ชัดเจนครอบคลุมตามประเด็นพิจารณา เพื่อสนับสนุนผลการตัดสินคุณภาพของมาตรฐาน โดยนำเสนอในเชิงปริมาณและ/หรือเชิงคุณภาพให้เหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะข้อมูลในการประเมิน

2.2.3 สถานศึกษาแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาหรือจะมีกระบวนการพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร: เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด หรือโครงการ/กิจกรรมที่คาดว่าหากดำเนินการแล้วจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในแต่ละมาตรฐานมีคุณภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถธำรงรักษาหรือยกระดับคุณภาพได้

2.3 ภาคผนวก: นำเสนอหลักฐานข้อมูลสำคัญ หรือเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ โดยสังเขป

2.3 แนวคิดการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การดำเนินงานตามระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดและหลักการพื้นฐานของมาตรฐานการศึกษา ความหมาย ความสำคัญ ตลอดจนแนวคิดและประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษานอกจากนี้ ควรมีความเข้าใจในรายละเอียดและความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาในระดับต่าง ๆ ตลอดจนแนวทางและขั้นตอนในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงการประยุกต์แนวคิดสู่การปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นและบริบทของสถานศึกษา (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 9)

2.3.1 มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

มาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานใช้สำหรับสถานศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยมีทั้งหมด 3 มาตรฐาน และ 21 ประเด็นการประเมินที่สถานศึกษาจะต้องนำมาเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง ได้แก่ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 7-8)

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน

1. ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน

1.1 มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ

1.2 มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และแก้ปัญหา

1.3 มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม

1.4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

1.5 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

1.6 มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน

2.1 มีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด

2.2 มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย

2.3 ยอมรับการอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

2.4 มีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ

1. มีเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนดอย่างชัดเจน

2. มีระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา

3. ดำเนินงานพัฒนาวิชาการที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านตามหลักสูตรสถานศึกษาและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย

4. พัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ

5. จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ

6. จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1. จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้

2. ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3. มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

4. ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

5. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

2.3.2 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดในการพัฒนามาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องเป็นมาตรฐานที่ปฏิบัติง่าย ประเมินได้จริง กระชับและมีจำนวนน้อย แต่สามารถสะท้อนคุณภาพการศึกษาได้จริง ข้อมูลที่ได้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่ ดังนั้น การกำหนดมาตรฐานจึงเน้นที่คุณภาพของผู้เรียน คุณภาพของกระบวนการบริหารและการจัดการ และคุณภาพของกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีแนวคิดในการกำหนดมาตรฐานในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2561 ข, น. 4-9)

2.3.2.1 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน

คุณภาพผู้เรียนที่สังคมต้องการ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนใน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 6 ที่ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึง เป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึง เป็นคนดีของคนรอบข้างและสังคม)” และในมาตรา 7 ที่ว่า “ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ เคารพกฎหมาย ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ

วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” นอกจากนี้ เพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว กระทรวงศึกษาธิการในยุคของการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552 - 2561) ได้ประกาศวิสัยทัศน์เกี่ยวกับ คนไทยยุคใหม่ ว่า “คนไทยยุคใหม่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติ และเป็นพลเมืองที่ดีของโลก” ซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ ดังนั้นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่

1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้นในระดับ “ปานกลาง” คือ การมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ รวมถึงการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” มุ่งเน้นที่การคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิด การแก้ปัญหา การสร้างนวัตกรรม การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมถึงการมีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ

2) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐานในระดับ “ปานกลาง” คือ การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด และการมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” มุ่งเน้นที่ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมถึงการยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย

2.3.2.2 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ

การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ

ด้านการบริหารคุณภาพของสถานศึกษา เน้นที่การบริหารจัดการคุณภาพโดยรวม โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษา รวมทั้งระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ด้านการบริหารหลักสูตรและงานวิชาการของสถานศึกษา หลักสูตรสถานศึกษาจะเป็นตัวสะท้อนคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาได้เป็นอย่างดี หลักสูตรสถานศึกษาจะมีการกำหนด

จุดมุ่งหมาย แนวทาง วิธีการ และเนื้อหาสาระที่เรียน ตลอดจนวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนในสถานศึกษา ซึ่งจะสะท้อนว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และพฤติกรรมตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดไว้หรือไม่ หลักสูตรที่ดีควรคำนึงถึงบริบทของผู้เรียน ท้องถิ่นและชุมชน มีการบูรณาการสาระการเรียนรู้ หรือจัดทำรายวิชาเพิ่มเติมที่สอดคล้องกับความถนัด ความสามารถ และความสนใจของผู้เรียน รวมถึงจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ส่งเสริมศักยภาพของผู้เรียนตามขีดความสามารถ ทำให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์และสมดุลทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา

ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร ครูและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเกิดคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การพัฒนาครูและบุคลากรเน้นไปที่ความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ซึ่งต้องมีการพัฒนาที่ตรงตามความต้องการจำเป็นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในส่วนของบุคคลและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบของการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการ สภาพแวดล้อมและการบริการที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง สะอาด มีแหล่งเรียนรู้ที่เพียงพอ มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนมีการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนด้วยมาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้นในระดับ “ปานกลาง” โดยเน้นเป้าหมาย วิสัยทัศน์และพันธกิจที่สถานศึกษากำหนด และระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษาส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกันในเรื่องการดำเนินการพัฒนาวิชาการ การพัฒนาครูและบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคม รวมทั้งการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษา

2.3.2.3 แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญซึ่งทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะต้องตระหนักและดำเนินการให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ระบบประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยให้การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรา 48 ได้ระบุให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยให้มีการ

จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2562, น. 1) โดยที่มาตรฐานกับการประกันคุณภาพการศึกษาการประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้

2.3.3 ความหมายของมาตรฐานการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้นิยาม มาตรฐานการศึกษา ว่าเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพทางการศึกษา กฎหมายดังกล่าวกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ โดยเน้นความสำคัญทั้งด้าน ความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และการบูรณาการตามความเหมาะสม นอกจากนี้ สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ครูสามารถทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ดังนั้นมาตรฐานการศึกษา ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาจึงเกี่ยวข้องกับปัจจัย กระบวนการ และผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อการกำกับ ติดตาม ดูแล ตรวจสอบ และประกันคุณภาพของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาจึงไม่ได้หมายถึงคุณภาพด้านใดด้านหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่หมายรวมถึง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และกระบวนการบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นองค์รวม (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 9-10)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561, น. 1) ให้ความหมายมาตรฐานการศึกษาของชาติ หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่นและของสถานศึกษา แต่มีจุดหมายร่วมกัน คือ “ธำรงความเป็นไทยและแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมืองต่อไป

2.3.4 ความสำคัญของมาตรฐานการศึกษา

ผลจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา ส่งผลให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ทั้งในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมโดยตรง และในรูปแบบของสมาคมผู้ปกครอง ศิษย์เก่า หน่วยงานองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงสถานประกอบการต่าง ๆ

ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมโดยอ้อม สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำหลักสูตรเพื่อจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ความต้องการ และบริบทของท้องถิ่น โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบ นอกจากนี้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษายังมีความสำคัญต่อการวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งในปัจจุบันและอนาคต อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสนับสนุนในการกำหนดคุณภาพที่ต้องการ เพื่อใช้ในการวางแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนั้นมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนดขึ้น ควรครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการศึกษา และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่สะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริงการศึกษาด้วยตนเองอาจส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนและคุณภาพการบริหารจัดการศึกษามีความแตกต่างกัน ดังนั้น การพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ต้องอาศัยการดำเนินงานเชิงระบบ (System Approach) โดยการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งมีมาตรฐานการศึกษาเป็นเป้าหมายของความสำเร็จ จึงเป็นกลไกสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้ขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 10)

นอกจากนี้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษายังมีความสำคัญต่อการวางรากฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจในการพัฒนาการจัดการศึกษา ทั้งในปัจจุบันและอนาคตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังมีความสำคัญในการใช้เป็นฐานข้อมูลสนับสนุนการกำหนดคุณภาพที่ต้องการเพื่อการวางแผนพัฒนาในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว ดังนั้น มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดขึ้นต้องครอบคลุมทั้งด้านคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหัวใจหลักที่สะท้อนถึงคุณภาพของการจัดการศึกษาอย่างแท้จริง (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 11)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, น. 2) กล่าวถึงความสำคัญและความจำเป็นในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาว่า มาตรฐานการศึกษาเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง มาตรฐานถูกกำหนดขึ้นเพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับดูแลการตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้เกิดโอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะสถานศึกษาทุกแห่งรู้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่แท้จริงอยู่ที่ใด การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาจึงเป็นการให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา 2 ประการ คือ

1. สถานศึกษาทุกแห่งมีเกณฑ์เปรียบเทียบกับมาตรฐานการศึกษาเป็นมาตรฐานการศึกษาเดียวกัน

2. มาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาเข้าใจชัดเจนว่าจะพัฒนาคุณภาพการศึกษาไปในทิศทางใด

ดังนั้นหากมีการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือมีการประเมินเพื่อรองรับมาตรฐานการศึกษาโดยองค์กรภายนอก สถานศึกษาก็สามารถเตรียมตัวให้พร้อมในการประเมินนั้นๆ ได้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป็นการกำหนดความคาดหวังให้ชัดเจนทั้งครู ผู้บริหาร พ่อแม่ ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา หากไม่มีมาตรฐาน สาธารณชนก็จะไม่ทราบว่าสาระสำคัญที่แท้จริงของการจัดการศึกษาอยู่ที่ใด คุณภาพคนที่ชาติต้องการเป็นอย่างไร การจัดการเรียนการสอนปัจจุบันต้องไปในทิศทางใด คุณภาพการจัดการศึกษาแต่ละแห่งมีจุดเด่น จุดควรพัฒนาในเรื่องใดบ้าง เนื่องจากไม่มีเครื่องชี้วัดเทียบเคียง ทำให้ขาดการรับผิดชอบต่อสาธารณชน (Accountability) การกำหนดให้มีมาตรฐานการศึกษาทำให้สถานศึกษาต้องถือเป็นความรับผิดชอบที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน มีกระบวนการบริหารและการจัดการที่มีคุณภาพครอบคลุมด้านวิชาการ ด้านครูและบุคลากร ด้านข้อมูลสารสนเทศ ด้านสภาพแวดล้อมและสื่อเพื่อการเรียนรู้ และด้านระบบประกันคุณภาพภายใน รวมทั้งคุณภาพครูที่ต้องจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญให้ได้มาตรฐาน นอกจากนี้มาตรฐานการศึกษายังเป็นแนวทางให้สาธารณชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ให้การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้ เพื่อให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน

2.3.5 ประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, น. 2) สรุปมาตรฐานการศึกษามีประโยชน์ต่อบุคคลที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผู้เรียน ทำให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาตนเองตามความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติว่า ต้องการคนที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร จะทำอย่างไรจึงจะเป็นผู้มีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานการศึกษากำหนด

2. ครู ใช้มาตรฐานเป็นกรอบแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะและคุณสมบัติตามที่มาตรฐานกำหนด เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่มาตรฐานกำหนดไว้

3. ท้องถิ่นและสถานศึกษา ใช้มาตรฐานเป็นแนวทางร่วมมือกันจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

4. พ่อแม่ผู้ปกครองประชาชนและผู้นำชุมชน ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือสื่อสารให้ประชาชนได้รับทราบกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้คนไทยในท้องถิ่น

เข้าใจและเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้การจัดการศึกษาช่วยยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

5. ประเทศชาติ ใช้มาตรฐานเป็นเครื่องมือที่ทำให้ทุกองค์ประกอบของระบบการศึกษาขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กันสู่เป้าหมายเดียวกันและทำให้เกิดภาพการจัดการศึกษาที่มีความหมาย

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา (2563 ก, น. 11) ได้สรุปการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยกำหนดเป้าหมาย นโยบาย และแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ทำให้สถานศึกษามีทิศทางที่ชัดเจนในการดำเนินงานและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2. ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของสถานศึกษา

3. เป็นเครื่องมือในการกำกับ ตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม และประเมินผลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

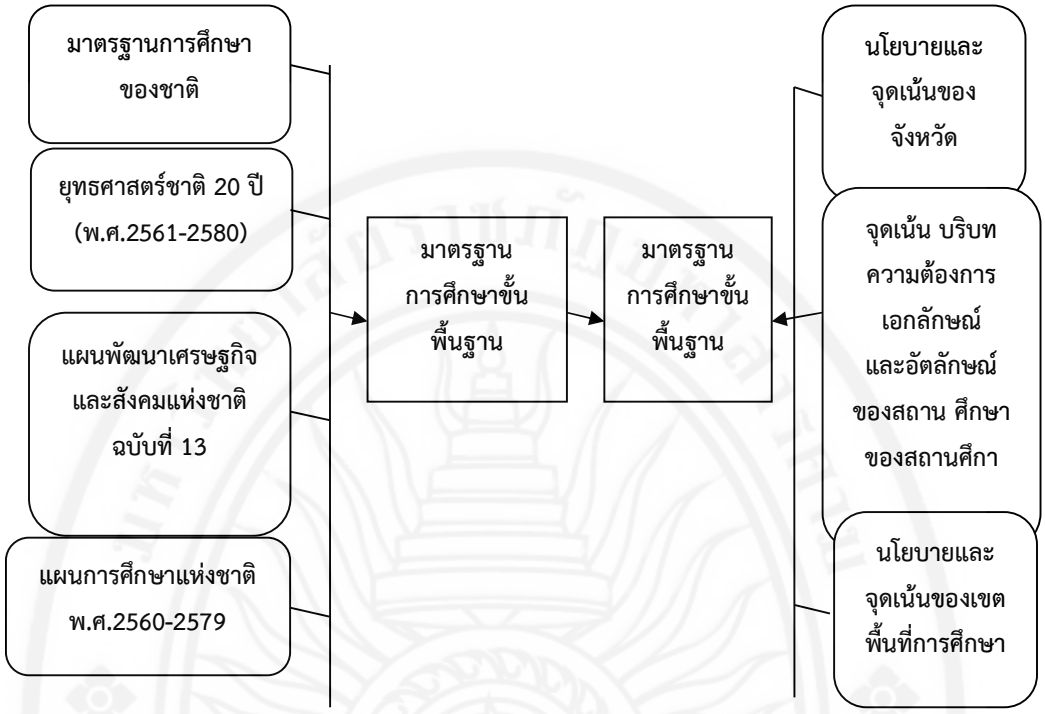
4. ช่วยให้มีข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสถานภาพและความก้าวหน้าของการจัดการศึกษา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการวางแผนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.6 แนวทางการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กระบวนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ตาม กฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ในระดับปฐมวัยและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้สถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมาย หรือ ภาพความสำเร็จ ตามบริบทของตนเองให้มีความท้าทาย เป็นไปได้ และเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ ซึ่งเชื่อมโยงกับคุณภาพของผู้เรียน สถานศึกษาบางแห่งที่มีเป้าหมายเฉพาะด้าน สามารถเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้นได้

กรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้นั้นได้ผ่านการพิจารณาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติแล้ว อย่างไรก็ตามในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาควรพิจารณาคุณลักษณะของผู้เรียนจากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของมาตรฐานการศึกษาของชาติ เพื่อเติมเต็มมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ชัดเจนและครบถ้วนตามทิศทางที่ประเทศต้องการ ตัวอย่างทักษะที่อาจเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ได้แก่ ทักษะด้านการเขียนโปรแกรม ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะด้านการออกแบบ ทักษะความเป็นผู้นำ ทักษะการบริหารการเงิน เป็นต้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาร่วมกับการติดตาม กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมและสะท้อนอัตลักษณ์

ของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 15-16)

ภาพที่ 2.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.7 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เพื่อให้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริงและได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย สถานศึกษาควรดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ และองค์กรที่สนับสนุนสถานศึกษาร่วมดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 15-17)

ขั้นตอนที่ 1: เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

1. แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ

2. สร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเห็นความสำคัญและความเชื่อมโยงของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และสร้างสังคมไทยให้มีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม

ขั้นตอนที่ 2: วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องมีข้อมูลสารสนเทศหลายส่วนประกอบการพิจารณา เช่น บริบท ความพร้อมและศักยภาพของสถานศึกษา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด จุดมุ่งหมายของแผนพัฒนาการศึกษาของชาติ เป็นต้น สถานศึกษานำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในสำระและประเด็นสำคัญต่าง ๆ เชื่อมโยงไปสู่มาตรฐานการศึกษาระดับต่าง ๆ แล้วสรุปเป็นเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ

ขั้นตอนที่ 3: กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

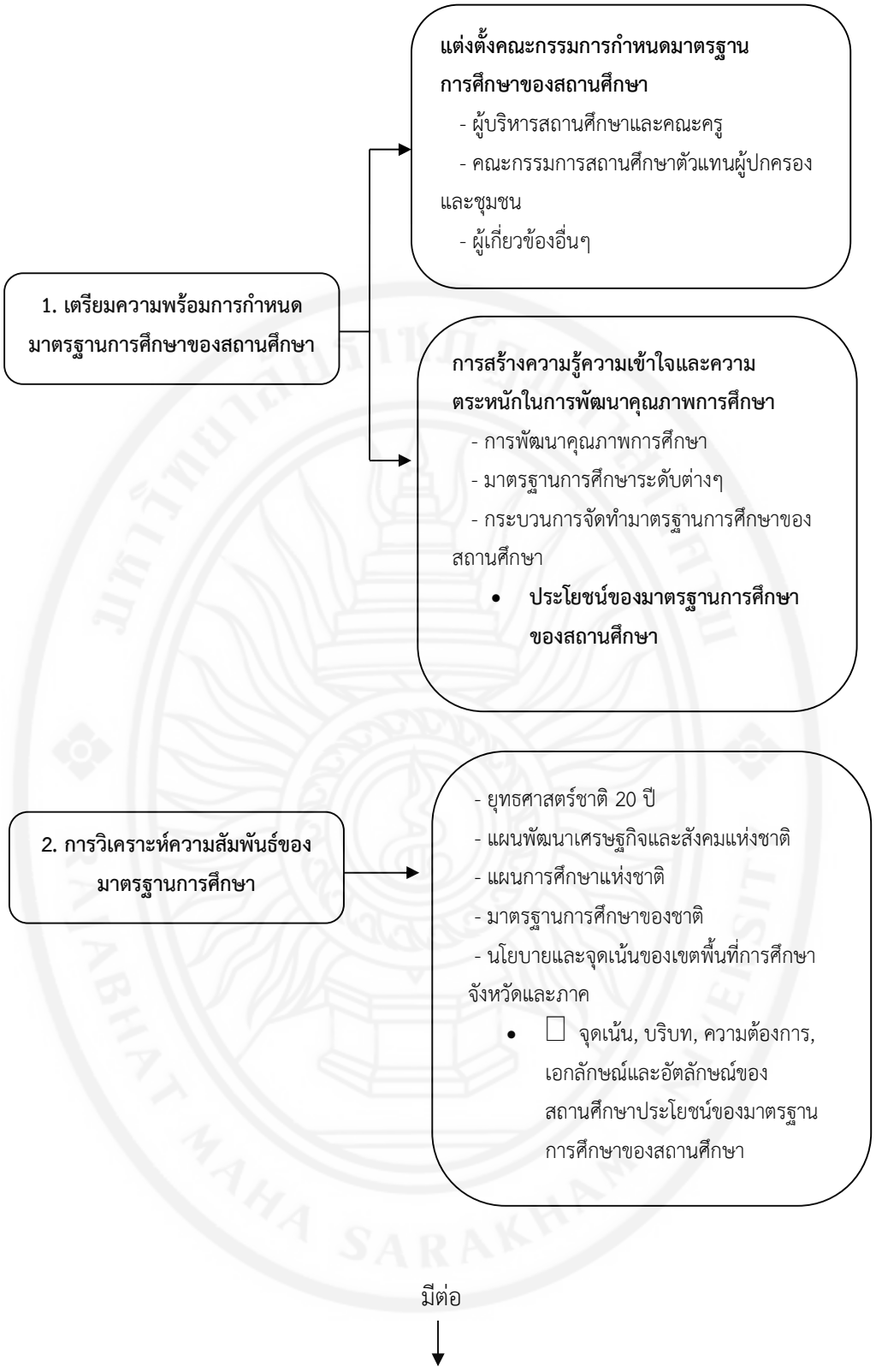
จากภาพเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ สถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน คือ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เด่นชัด เป็นรูปธรรม สถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษอาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะทางได้ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยหรือความต้องการยกระดับให้สูงขึ้นอีก

ขั้นตอนที่ 4: พิจารณาให้ความเห็นชอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

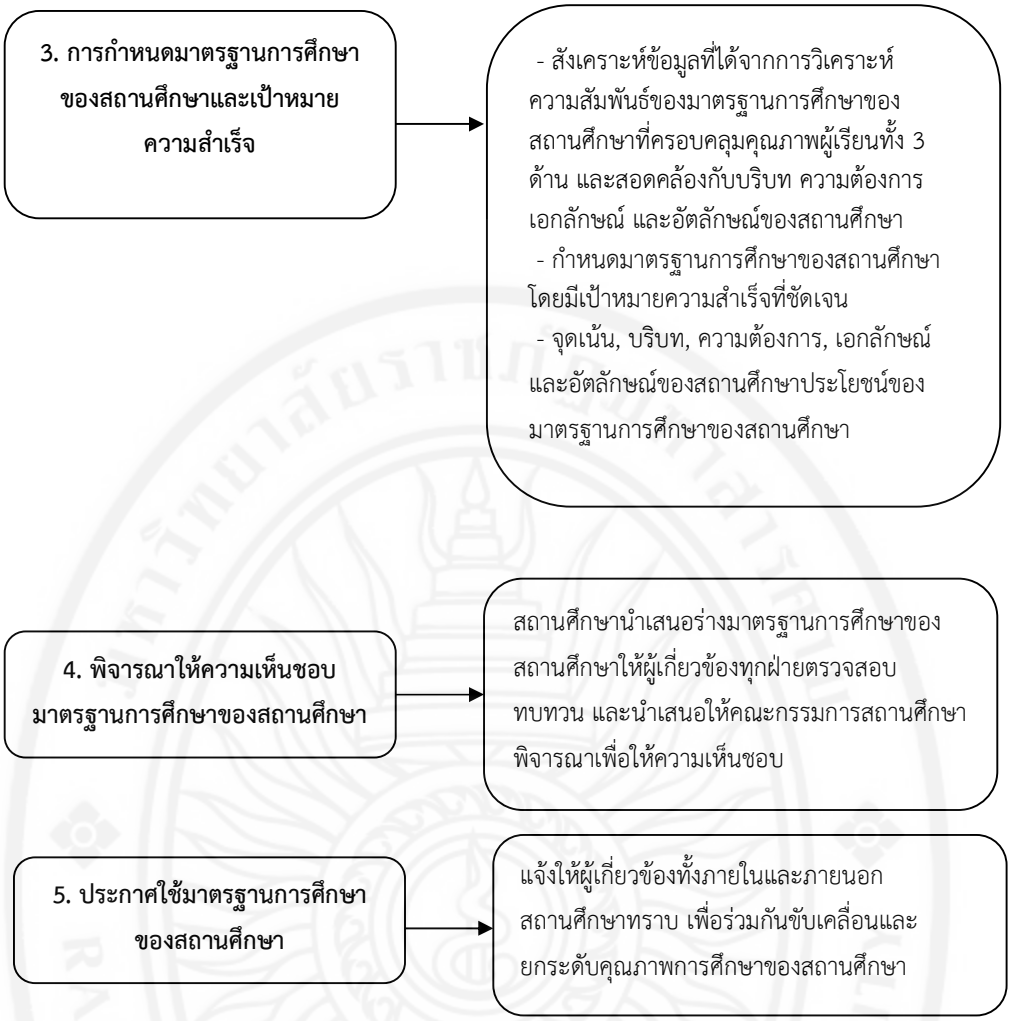
สถานศึกษานำเสนอร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายตรวจสอบทบทวนเพื่อพิจารณาความครอบคลุม ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และนำสู่การปฏิบัติสามารถบรรลุเป้าหมายได้จริง แล้วจึงเสนอคณะกรรมการสถานศึกษาพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ขั้นตอนที่ 5: ประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาแล้ว สถานศึกษาควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกันขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ การประชาสัมพันธ์สามารถทำได้หลายช่องทาง เช่น แจ้งในที่ประชุม แจ้งในเว็บไซต์ของโรงเรียน ติดประกาศ เป็นต้น

1. เตรียมความพร้อมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
แต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
- ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครู
- คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนผู้ปกครองและชุมชน
- ผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ
การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- การพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- มาตรฐานการศึกษาระดับต่างๆ
- กระบวนการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
• ประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- แผนการศึกษาแห่งชาติ
- มาตรฐานการศึกษาของชาติ
- นโยบายและจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดและภาค
• จุดเน้น, บริบท, ความต้องการ, เอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของสถานศึกษาประโยชน์ของมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มีต่อ

ภาพที่ 2.2 กระบวนการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.8 แนวทางการกำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

การกำหนดเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามีแนวทางดังนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 19-20)

2.3.8.1 สถานศึกษาวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา (SWOT Analysis) และประเมินบริบทต่างๆ ของสถานศึกษาด้วยความรอบคอบ โดยพิจารณาร่วมกับข้อมูลสารสนเทศความสำเร็จของสถานศึกษาย้อนหลังอย่างน้อย 3 ปี จนได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.3.8.2 สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ท้าทายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยลักษณะของเป้าหมายที่ดีควรมีลักษณะ SMART ดังนี้

1) Specific เป้าหมายต้องมีลักษณะเฉพาะเจาะจง สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่ควรกำหนดให้กว้างเกินไป และไม่ใช้คำที่ต้องตีความ

2) Measurable เป้าหมายควรวัดได้เป็นตัวเลข สามารถประเมินค่าและเปรียบเทียบได้ และสามารถใช้ติดตามประเมินผลได้

3) Action-oriented เป้าหมายต้องระบุถึงสิ่งที่สถานศึกษาจะดำเนินการ และนำไปสู่การกำหนดโครงงานและกิจกรรมได้อย่างชัดเจน

4) Realistic เป้าหมายต้องเป็นจริงได้ แต่ไม่ง่ายจนเกินไป เป้าหมายที่ดีต้องมีความท้าทาย (Challenge) เพื่อนำไปสู่การคิดค้นและริเริ่มวิธีการใหม่ๆ อยู่เสมอ

5) Timely เป้าหมายต้องมีกรอบระยะเวลาที่แน่นอน ชัดเจน ซึ่งอาจจะเป็นรายวัน สัปดาห์ เดือน ไตรมาส ครึ่งปี หรือ 1 ปี ไม่ควรตั้งเป้าหมายที่ยาวนานเกินกว่า 1 ปี เมื่อดำเนินโครงงานจนบรรลุเป้าหมายในปีนั้นๆ ในปีถัดไปสถานศึกษาจะตั้งเป้าหมายที่สูงขึ้นและท้าทายยิ่งขึ้นได้

การกำหนดเป้าหมายความสำเร็จที่ท้าทาย สถานศึกษาต้องพิจารณาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบประกอบด้วย (Benchmark) โดยสถานศึกษาสามารถกำหนดเป้าหมายเชิงเปรียบเทียบได้ดังนี้ (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2563 ก, น. 20)

1. กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ของสถานศึกษา ซึ่งเป็นวิธีที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เช่น ดูผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในปีที่ผ่าน ๆ มาเพื่อดูแนวโน้มความสำเร็จ แล้วกำหนดเป้าหมายให้สูงขึ้น

2. กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของสถานศึกษาในกลุ่มเดียวกัน เพื่อสร้างความท้าทายในกระบวนการพัฒนาสถานศึกษาสู่ความสำเร็จที่ก้าวหน้าขึ้น

3. กำหนดเป้าหมายโดยเปรียบเทียบกับเป้าหมายของสถานศึกษาในระดับที่เหนือกว่ากลุ่มเดียวกัน หรือเปรียบเทียบกับเกณฑ์รางวัลที่ได้รับการยอมรับระดับชาติหรือนานาชาติ

ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถเลือกกำหนดเป้าหมายด้วยวิธีใดก็ได้ แต่ต้องคำนึงถึงศักยภาพและบริบทของสถานศึกษาด้วย เป้าหมายที่ดีต้องท้าทายให้ลงมือทำ แต่ต้องมีความเป็นไปได้โดยอาศัยการริเริ่มและความคิดสร้างสรรค์

2.3.8.3 ระบุเป้าหมายเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้ชัดเจน ดังนี้

1) ระบุเป้าหมายเชิงปริมาณเป็นจำนวน ร้อยละ หรือค่าเฉลี่ย โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่ผ่านมาเป็นฐาน (Baseline) ในการกำหนดเป้าหมายที่ท้าทาย เช่น ร้อยละของจำนวน

นักเรียนที่ได้รับรางวัล ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวนครูที่ผ่านการอบรมการวิจัย จำนวนนักเรียนกลุ่มเสี่ยง จำนวนกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

2) ระบุเป้าหมายเชิงคุณภาพ เช่น เพิ่มขึ้น สูงขึ้น ดีเลิศ ดีเยี่ยม ชัดเจน ก้าวหน้า มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ซึ่งจะต้องมีเกณฑ์ระดับคุณภาพกำกับด้วย

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้หลายลักษณะ อาจกำหนดเป็นภาพรวม เป็นรายข้อ เป็นข้อความ หรือเป็นความเรียง หรือกำหนดในลักษณะอื่นที่สามารถสื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจได้ว่าเป้าหมายที่สถานศึกษามุ่งที่จะพัฒนาหรือเน้นไปในทิศทางใด

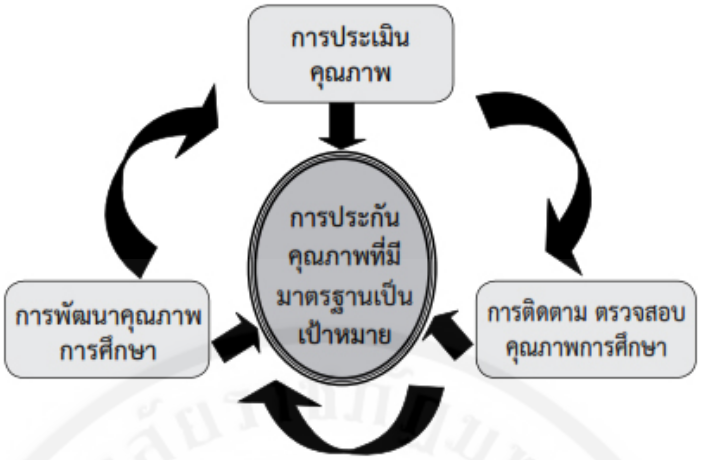
2.3.9 มาตรฐานกับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา (Quality Assurance) เป็นกลไกสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การประกันคุณภาพมีหลักการสำคัญ คือ การกระจายอำนาจการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการทำงาน และการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้ ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงานที่สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ

2.3.9.1 การประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งดำเนินการได้โดยสถานศึกษาเองหรือการประเมินโดยหน่วยงานต้นสังกัด

2.3.9.2 การติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องมีการติดตามตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินโครงการกิจกรรมงานเป็นระยะ มีผู้รับผิดชอบการดำเนินงานเพื่อการรวบรวมสารสนเทศและผลการติดตามตรวจสอบมาใช้ปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง นอกจากจะแสดงว่าสถานศึกษาทำงานอย่างเป็นระบบแล้วยังเป็นการเตรียมตัวให้พร้อมรับการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาจากหน่วยงานต้นสังกัด อย่างน้อย 1 ครั้ง ภายใน 3 ปี และการประเมินคุณภาพภายนอกอีกด้วย

2.3.9.3 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินกิจกรรมใดๆ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้น โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย ในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาจเพิ่มเติมมาตรฐานที่เฉพาะเจาะจงเหมาะกับสภาพของชุมชนได้ มาตรฐานจะเป็นกรอบควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ภาพที่ 2.3 ระบบประกันคุณภาพการศึกษา

จากภาพที่ 2.3 จะเห็นว่ากระบวนการดำเนินงานทั้ง 3 ส่วนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันเป็นวงจรการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง โดยมีมาตรฐานเป็นหลักหรือเป้าหมาย รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม

2.4 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ปัจจุบันประเทศไทยใช้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา โดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในหมวด 6 เรื่อง "มาตรฐานและการประกันคุณภาพ" มาตรา 47–51 ได้กำหนดให้ สถานศึกษาทุกแห่งต้องมีระบบประกันคุณภาพการศึกษา ที่ครอบคลุมทั้งภายในและภายนอก เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ระบบการประกันคุณภาพภายใน จะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ส่วนระบบ การประกันคุณภาพภายนอก กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุก 5 ปี นับจากการประเมินครั้งสุดท้าย โดยต้องรายงานผลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน เพื่อสร้างความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการจัดการศึกษา กฎหมายฉบับนี้สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในระดับนโยบาย ที่มุ่งเน้นคุณภาพ มาตรฐาน และการตรวจสอบย้อนกลับอย่างเป็นระบบ ถือเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562, น. 4-5)

2.4.1 ความหมายของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไว้ดังนี้

สันติ บุญภิรมย์ (2557, น. 237) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาต้องดำเนินงานด้านการศึกษาให้มีระบบเป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่องตามเงื่อนไขที่กำหนดเพื่อนำไปสู่คุณภาพการศึกษาและยังต้องพัฒนาหรือรักษาคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ทั้งนี้สถานศึกษาต้องประกันคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกโดยดำเนินการไปตามหลักเกณฑ์ที่ทางราชการประกาศกำหนด

วีระยุทธ ชาตะกาญจน (2556, น. 73–74) ให้ความหมายว่า ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง คุณลักษณะของการจัดการศึกษาที่เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานว่ามีความสอดคล้องกับที่ได้กำหนดไว้อย่างดี ทั้งนี้ต้องก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่ผู้มารับบริการ อันได้แก่ นักเรียนและผู้ปกครอง อีกทั้งยังเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมที่ต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 3) ให้ความหมายระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมิน ติดตาม และตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามมาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2561, น. 3) กล่าวถึงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการประเมินและติดตามคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้ระบบการจัดการคุณภาพที่มีการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพการศึกษา ซึ่งช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชนว่าการดำเนินการของสถานศึกษามีคุณภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น. 7) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมี

ประสิทธิภาพและทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีความรู้ความสามารถ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนดและสังคมต้องการ คือ เก่ง ดี และมีความสุข

สุพรรณรดี ศรีปัตเนตร (2563, น. 37-38) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นการทำกิจกรรม หรือการปฏิบัติหลักอย่างมีระบบตามแบบแผนที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคุมคุณภาพ (Quality Control) การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Auditing) และการประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) ตลอดจนการรับรองคุณภาพ (Quality Accreditation) จนทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของระบบและกระบวนการผลิต ผลผลิตและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษา ทั้งนี้ การประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกิจกรรมตามปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผลผลิตอย่างต่อเนื่อง โดยอยู่บนพื้นฐานการป้องกันไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ และการส่งเสริมการดำเนินงานเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลผลิตที่มีคุณภาพ

สุพัตรา แซ่ซิ้น (2566, น. 28) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการรับประกันว่าการศึกษาของสถานศึกษาแห่งนั้นมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ โดยมีการจัดระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดการยอมรับและเชื่อมั่นในสถานศึกษาแห่งนั้น

นิตยา กัลยาณี (2566, น. 15) ได้ให้ความหมายการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไว้ว่า เป็นแนวทางการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยบุคลากรและหน่วยงานต้นสังกัดที่คอยสนับสนุนให้เกิดการประเมินตนเองของสถานศึกษาและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยให้ครูและบุคลากร คณะกรรมการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการจัดการศึกษาได้เข้ามีส่วนร่วมมากขึ้น

จากการศึกษาความหมายของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อประเมินและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาภายใน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงนักเรียน ผู้ปกครอง สถานประกอบการ และสังคมโดยรวม ที่เน้นการดำเนินงานด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยพิจารณาผลการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ การบริหารจัดการทรัพยากร และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้เกี่ยวข้องว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาจะนำไปสู่การผลิตบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้และตอบสนองต่อความต้องการของสังคม

2.4.2 ความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบจะช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแล ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2561 ก, น.10) กล่าวถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในไว้ดังนี้ 1) เพื่อตรวจสอบคุณภาพและผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานสถานศึกษา 2) เพื่อนำผลการประกันคุณภาพภายในมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจ วางแผน พัฒนา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา 3) เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 4) เพื่อนำข้อมูลผลการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไปจัดทำรายงานประจำปี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562, น. ก) ระบุว่า กระทรวง ศึกษาธิการได้ออกประกาศใช้กฎกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ฉบับลงวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 โดยมุ่งเน้นจุดหมายพัฒนากลยุทธ์พัฒนาคุณภาพการศึกษาของคนไทย ซึ่งประกอบด้วยนโยบายปฏิรูป การตรวจติดตามการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เน้นตามบริบทของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับนักเรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผู้บริหาร มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นมาตรฐานที่เกี่ยวกับครู

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (2562) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารและการดำเนินการตามภารกิจปกติของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ผู้รับบริการ และทำให้เกิดความมั่นใจกับผู้รับบริการการศึกษาว่าสถานศึกษาจะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งจากการติดตามผลการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาบางส่วนยังไม่สามารถสะท้อนคุณภาพของการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง และบางส่วนยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาบางประเภท จึงทำให้คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา

มีการจัดทำแผนการปฏิรูปกฎหมายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อมุ่งหวังให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเกิดการพัฒนา และมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษามากที่สุด

สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563 ง, น. ก) กล่าวว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม การจัดการศึกษาที่จะทำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพต้องมีการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมโดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ปรียา สงค์ประเสริฐ (2564, น. 36) ได้สรุปความสำคัญของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยตรง และนำผลการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาไปใช้เป็นหลักฐานเชื่อมโยงในการรับรองการประเมินคุณภาพภายนอกจากหน่วยงานภายนอก ดังนั้นเพื่อส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือโรงเรียนในสังกัดในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามบริบท เพื่อสร้างเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อเชื่อมโยงสูการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

จากการศึกษาความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ 1) ตรวจสอบและพัฒนา ช่วยตรวจสอบคุณภาพการศึกษาและผลการดำเนินงานตามมาตรฐานที่กำหนด และใช้ผลการประเมินในการวางแผนพัฒนา 2) สร้างความมั่นใจ มั่นใจได้ว่าการศึกษาในสถานศึกษามีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และสังคม 3) เชื่อมโยงกับการประเมินภายนอก: ผลการประเมินภายในสามารถเชื่อมโยงกับการประเมินภายนอกเพื่อรับรองและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.4.3 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาที่ผ่านมา มีความคลาดเคลื่อนไปจากหลักการประกันคุณภาพหลายประการ จึงนำมาสู่การยกเลิก กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 และประกาศใช้ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2561 ซึ่งได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์และแนวดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาในประเด็นต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษามีการปรับปรุงข้อกำหนด หรือมาตรฐานการศึกษาที่ใช้เป็นเป้าหมายและแนวทางในการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องและครอบคลุมกับภาระหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามปกติของสถานศึกษา โดยประกอบด้วย มาตรฐานด้านคุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ มาตรฐานด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อลดความซ้ำซ้อน และลดการสร้างภาระส่วนเกินในการปฏิบัติ

ประเด็นที่ 2 การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาให้สถานศึกษาแต่ละแห่งบริหารจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบตามหลักการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้เป็นกลไกในการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเน้นให้มีกระบวนการดำเนินงานที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษาเป็นสำคัญทุกขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การวางแผนและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาการประเมินคุณภาพภายใน พร้อมทั้งใช้ผลประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อเนื่อง

ประเด็นที่ 3 การดำเนินงานประเมินคุณภาพการศึกษา มีการปรับเปลี่ยนแนวคิดการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งระบบการประเมินภายในสถานศึกษา และการประเมินภายนอก โดยการประเมินภายในใช้แนวคิด “การประเมินแบบองค์รวม” (Holistic Assessment) ส่วนการประเมินภายนอกเน้น “การประเมินเพื่อพัฒนา” (Assessment for Development) ทั้งสองระบบต้องอาศัยร่องรอยหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Assessment) และ ตัดสินผลด้วยความเชี่ยวชาญ (Expert Judgment) รวมถึง การทบทวนผลการประเมินโดยบุคคลระดับเดียวกัน (Peer Review) การปรับบทบาทหน่วยงานประเมิน มีการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินภายในและการประเมินภายนอก โดยเน้นให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกตามมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อเป็นการตรวจสอบและยืนยันผลการประเมินภายใน พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่ตรงประเด็นเพื่อการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงมาตรฐานของผู้ประเมิน โดยจัดให้มีการพัฒนา ผู้ประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งภายในสถานศึกษาและผู้ประเมินภายนอก ในด้านทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่เหมาะสมต่อการประเมินเพื่อพัฒนา (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561 ข, น. 6–8)

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ง, น. 17-22) กล่าวว่ากระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีนโยบายปฏิรูประบบการประเมิน และการประกันคุณภาพการศึกษา ปรับเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพการศึกษา ให้มีการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกตามแนวคิดหลักการว่า สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม เป็นไปได้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ด้วยตนเองการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการยืนยันระบบ

การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ผลที่ได้จากการประกันคุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอกนั้น ต้องสามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้ด้วย โดยมีรายละเอียดการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ประกอบด้วย

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

โดยมีรายละเอียดแต่ละเรื่องสรุป ดังนี้

1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษา ที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครูและบุคลากรคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ ทิศทางการจัดการศึกษาอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา นำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมได้พิจารณากำหนดเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพในปีการศึกษาปัจจุบันโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของปีการศึกษาที่ผ่านมาอย่างเหมาะสมและการจัดการศึกษาต้องยึดหลักกว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพเน้นความรู้คู่คุณธรรม และบูรณาการตามความเหมาะสม ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถทำวิจัย เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ

2. จัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3 - 5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษาประเมินสถานภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน/โครงการ กิจกรรมรองรับพร้อมประมาณและทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2 แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ประมาณและจัดการงบประมาณรายรับ รายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำของสถานศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

3. ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใดโดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of quality) หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คือ วัฒนธรรมคุณภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไก ในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบ ในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

5. ติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

เป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร กระบวนการบริหารและจัดการ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้เป็นต้น และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่ อย่างไรสถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานก็ได้สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบพร้อมกับสร้างเครื่องมือติดตามผลจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

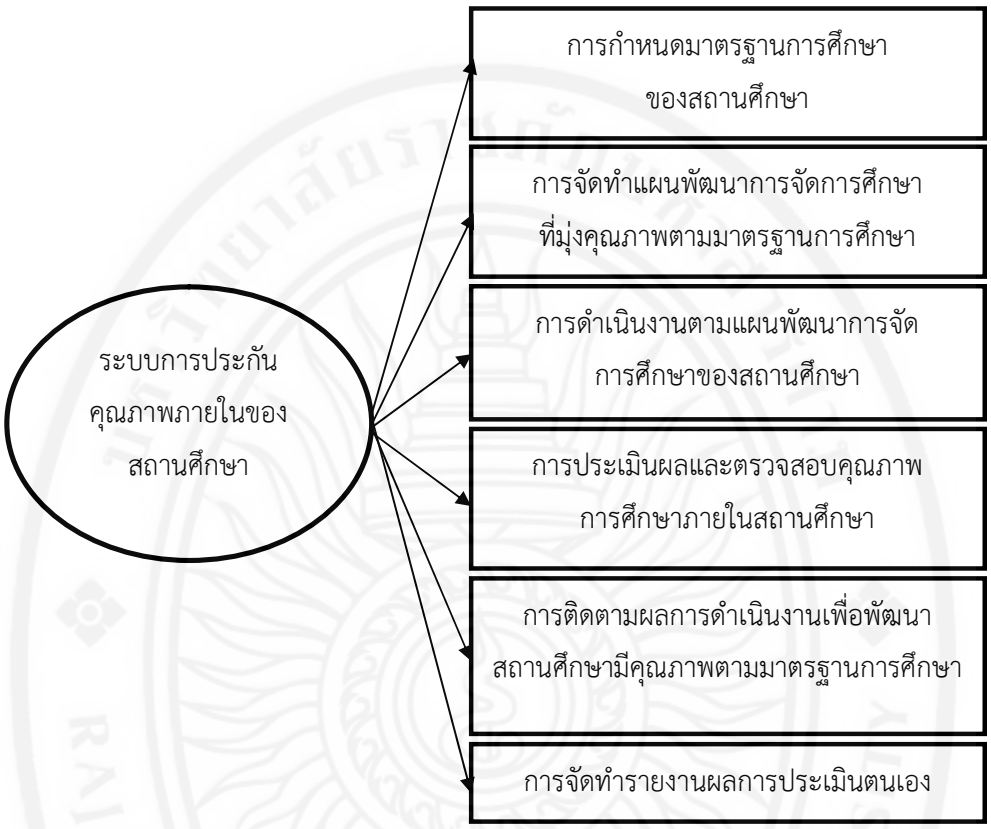
รายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report: SAR) ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดี ต้องสะท้อนคุณภาพของผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษาสถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศข้อมูลทั่วไปและผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐานไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบรายงานที่สถานศึกษากำหนด

อาจเสนอเป็นความเรียง การบรรยายประกอบแผนภูมิ รูปภาพหรือกราฟ ฯลฯ ตามบริบทของสถานศึกษา โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน นำเสนอข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สาระสำคัญรายงานผลการประเมินตนเองแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และส่วนที่ 2 ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา โดยแต่ละมาตรฐานนำเสนอใน 3 ประเด็น คือ 1) คุณภาพในแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับใด 2) มีหลักฐานในการอ้างอิงผลการประเมินตามประเด็นพิจารณาของแต่ละมาตรฐานอย่างไร 3) สถานศึกษามีกระบวน การพัฒนาคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ดีขึ้นกว่าเดิมได้อย่างไร สถานศึกษาอาจแนบภาคผนวกที่นำเสนอหลักฐานข้อมูลสำคัญหรือเอกสารอ้างอิงต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม นำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่สถานศึกษาจัดขึ้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อควบคุม ตรวจสอบ ประเมิน และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาภายในองค์กรให้บรรลุตามมาตรฐานที่กำหนด โดยสอดคล้องกับบริบทเฉพาะของสถานศึกษา เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง ประกอบด้วยองคีประกอบที่ทสำคัญ ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับนโยบายชาติ หลักสูตร จุดเน้น และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยจัดทำทั้งแผนระยะกลาง (3–5 ปี) และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่สอดคล้องกับกลยุทธ์ จุดเน้น และทรัพยากร 3) การดำเนินงานตามแผน โดยใช้ระบบและกลไกที่เหมาะสม เช่น การบริหารเชิงระบบ การใช้ PDCA และการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายใน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้การประเมินทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณ อ้างอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงหรือพัฒนางานให้เกิดคุณภาพตามมาตรฐาน พร้อมระบบข้อมูลสารสนเทศที่รองรับ และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำแนวทางทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาเป็นองค์ประกอบเพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่

มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง แสดงภาพประกอบดังนี้

ภาพที่ 2.4 องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน ศึกษาข้อมูลเพื่อกำหนดเป็นตัวชี้วัด โดยมีรายละอียดดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 18) นำเสนอว่าสถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา

ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ ทิศทางการจัดการศึกษา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา นำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมได้ พิจารณากำหนดเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพในปีการศึกษาปัจจุบันโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของปีการศึกษาที่ผ่านมาอย่างเหมาะสมและเป็นไปได้

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ข, น. 4-9) ได้ระบุการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภาพเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ สถานศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรม โดยสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ อาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะทางได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอีก โดยได้แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของตนเองและสะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา โดยครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีความรู้ คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรฐานย่อย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ เน้นการบริหารเชิงระบบ มีเป้าหมายและพันธกิจชัดเจน ครอบคลุมการบริหารหลักสูตร งานวิชาการ การพัฒนาครู บุคลากร และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านการคิดและการปฏิบัติจริง ใช้สื่อ เทคโนโลยี และการประเมินที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ก, น. 15-17) ได้ระบุกระบวนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561 สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความท้าทาย เป็นไปได้ และเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ เชื่อมโยงถึงคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาบาง

แห่งที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพเฉพาะทางก็สามารถเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรพิจารณาคุณลักษณะผู้เรียนจากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาในมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเติมเต็มมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เด่นชัดและครบถ้วนตามที่ชาติต้องการ เช่น นักเรียนมีทักษะในการเขียนโปรแกรม ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะในการออกแบบ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการบริหารการเงิน เป็นต้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ผนวกกับการรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมและสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษา อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป ทั้งนี้ สถานศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรม โดยสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ อาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะทางได้ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอีก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาว่า การดำเนินการโดยวิเคราะห์บริบทที่สำคัญของสถานศึกษา เช่น อัตลักษณ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน จุดเน้น และนำมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นมาตรฐานหลักในการเทียบเคียงเพื่อกำหนดมาตรฐานที่มีความสอดคล้องกับบริบทและสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานและประเด็นพิจารณาเพิ่มเติมได้ หลังจากนั้นจึงประกาศใช้โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 115) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ว่าเป็นการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและเป็นไปได้ในแนวปฏิบัติ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา แก่ครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถานศึกษา และข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านมาเพื่อสรุป สังเคราะห์ และกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 3) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาจาก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมได้ตามจุดเน้น 4) นำเสนอมาตรฐานของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเห็นชอบ 5) ประกาศใช้มาตรฐานของสถานศึกษาที่ผ่านการเห็นชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง

จากข้อมูลที่ศึกษาดังกล่าวผู้วิจัยสรุปได้ว่า การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการการกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบท จุดเน้น และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยยึดแนวทางจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมมาตรฐานเฉพาะทางตามวัตถุประสงค์พิเศษได้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการในการยกระดับคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

4. มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

5. มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

6. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด

7. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน

8. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย

9. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา

10. มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐาการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้

11. มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 18-19) นำเสนอว่าแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3-5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประเมินสภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมรองรับ พร้อมประมาณการงบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ประมาณการงบประมาณรายรับ รายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษา

ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งแผนพัฒนาดังกล่าวจะต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนปฏิบัติการประจำปี โดยจะต้องมีระบบและกลไกในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบท และไม่เป็นภาระต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ มีการติดตามและประเมินผลซึ่งควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในขณะนั้น และทราบข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาแผนพัฒนาฯ ให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, น. 17-18) ได้ระบุการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาว่า แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3 - 5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษาประเมินสถานภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน/โครงการ กิจกรรมรองรับพร้อมประมาณและทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ประมาณและจัดการงบประมาณรายรับ รายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษาทั้งนี้ สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำของสถานศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 115-116) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ประกอบไปด้วย แผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี 1) แผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3 - 5 ปี โดยนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาสการสนับสนุน และอุปสรรคภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดทิศทางของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดกลยุทธ์กำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามมาตรฐานของสถานศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนด และ 2) แผนปฏิบัติราชการประจำปี เป็นแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา1 ปี เป็นการนำแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี มาสู่การปฏิบัติโดยจัดทำรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรมต่างๆที่กำหนดไว้สอดคล้องตามกลยุทธ์ จุดเน้น และครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษา

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยสรุได้ว่า การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ หมายถึง กระบวนการการวางแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบท และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การบริหารเชิงระบบ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและยั่งยืน ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ

2. สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

3. ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

4. มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5. มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา

6. มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน

7. แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้

8. มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์

9. มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ

10. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 19-20) กล่าวนำเสนอว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูหรือผู้เกี่ยวข้องมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงาน

ของแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และประเมินว่าบรรลุเป้าหมายในระดับใด โดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of Quality) เป็นต้น หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาคือ “วัฒนธรรมคุณภาพ” ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ง, น. 18) ได้ระบุการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใดโดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of quality) หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คือ วัฒนธรรมคุณภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 116) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการดำเนินการตามแผนว่า ผู้บริหาร ครูบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานและเกิดคุณภาพตามที่กำหนดในแผน ซึ่งสถานศึกษาสามารถคิดออกแบบพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และผลการดำเนินงานแต่ละฝ่ายร่วมกันส่งผลภาพรวมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา หมายถึง กระบวนการนำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ได้รับการเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นภาระเกินควร มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดทางวิชาการหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น การบริหารเชิงระบบ, PDCA, School-Based Management และแนวคิด TQM เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ

2. มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

4. มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6. มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

7. มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 20-21) กล่าวนำเสนอการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่นและจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย และระดับของสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของ

สถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, น. 19-20) ได้ระบุประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาว่า การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไก ในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 117) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน (IQA) ว่าเป็นการควบคุมตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตลอดทั้งปี ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี ว่าสามารถบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาหรือไม่ เพียงใด สถานศึกษาต้องกำหนดผู้รับผิดชอบประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยอาจเป็นบุคลากรในหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างเครื่องมือประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ ดำเนินการประเมินผล และสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้ประกาศใช้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ใช้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเหมาะสม กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งนำไปใช้ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา และเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน

2. มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3. มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

4. ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม

5. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

6. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

7. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

8. มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

9. มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 21) นำเสนอติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร กระบวนการบริหารและจัดการ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น รวมทั้งการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร สถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างการดำเนินงาน และเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานก็ได้ สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบ พร้อมกับสร้างเครื่องมือติดตามผล จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ข, น. 21) ได้ระบุติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาเป็นการติดตามผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่า เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาประเด็นที่สถานศึกษาติดตามผล ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ การพัฒนาบุคลากร กระบวนการบริหารและจัดการ การจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น และการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาว่าดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จที่กำหนดหรือไม่อย่างไรสถานศึกษาสามารถติดตามผลระหว่างและเมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินงานก็ได้สถานศึกษาควรกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผล กำหนดปฏิทินปฏิบัติงานติดตามผล วิเคราะห์และกำหนดกรอบพร้อมกับสร้างเครื่องมือติดตามผลจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และรายงานผลการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ความสอดคล้อง และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประเด็นที่ติดตามผลครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และการดำเนินงานในทุกมิติของแผนที่วางไว้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3. มีการจัดทำปฏิทินการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน

4. มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม

5. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

6. มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

7. มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

8. มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

9. ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 22) กล่าวสรุปว่า สถานศึกษาต้องนำผลการประเมินคุณภาพภายในมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป และผลการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละมาตรฐาน ไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรูปแบบรายงานที่สถานศึกษากำหนด อาจเสนอเป็นความเรียง การบรรยายประกอบแผนภูมิ รูปภาพ หรือกราฟ ฯลฯ ตามบริบทของสถานศึกษา โดยใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย กระชับ ชัดเจน นำเสนอข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ สถานศึกษาต้องนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ และจัดส่งรายงานดังกล่าวต่อหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลเป็นประจำทุกปี เผยแพร่รายงานต่อสาธารณชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป ทั้งนี้สถานศึกษาแต่ละแห่งและหน่วยงานต้นสังกัด ต้องนำข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและต่อเนื่อง ยั่งยืนต่อไป

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ค, น. 7-15) ได้ระบุว่าการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นภารกิจตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการหลังจากจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปีการศึกษา เพื่อสะท้อนภาพความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยสารสนเทศในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น เป็นผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการประเมินเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ และใช้ผลการประเมินระหว่างปีปรับปรุงการทำงานตลอดเวลาในการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละระยะ ให้บันทึกข้อมูล พร้อมจัดทำและเก็บรวบรวมสารสนเทศและเอกสารร่องรอยหลักฐานอย่างเป็น

ระบบไว้ เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป นอกจากนี้การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report) เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งต้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่แต่ละสถานศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อรายงานและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินตามมาตรฐานของสถานศึกษานำมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หรือ SAR ซึ่งตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2561 รูปแบบการจัดทำ SAR ไม่ได้ถูกกำหนดตายตัว ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่งว่าจะนำเสนอในรูปแบบใด โดยสาระสำคัญที่ต้องนำเสนอประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และ ส่วนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยผลของแต่ละมาตรฐานจะต้องตอบคำถาม 3 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับใด หลักฐานเชิงประจักษ์ แนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่ง SAR จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนส่งต่อให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี และเตรียมพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ต่อไป

จากแหล่งข้อมูลที่ศึกษา ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการสำคัญของสถานศึกษาในการสรุปผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาในรอบปีการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ผลการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนความก้าวหน้า จุดเด่น และจุดควรพัฒนาในการดำเนินงานของสถานศึกษา ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพในอนาคต และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนเผยแพร่และส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัด ประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

1. สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง
2. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี
3. รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

4. รายงานผลการประเมินตนเอง มีโครงสร้างประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) รายงานผลการประเมินตามมาตรฐาน

5. รายงานผลการประเมินตนเอง แสดงผลการประเมินตามมาตรฐานครบทุกข้อ เช่น ระบุระดับคุณภาพ หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางการพัฒนา

6. รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย

7. ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

8. รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา

9. รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

10รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนิยามศัพท์และกำหนดตัวชี้วัดขององค์ประกอบแต่ละด้าน สรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ด้าน ตัวชี้วัด 56 ข้อ ดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 11 ตัวชี้วัด 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มี 10 ตัวชี้วัด 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มี 7 ตัวชี้วัด 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มี 9 ตัวชี้วัด 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มี 10 ตัวชี้วัด สรุปดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 สรุปผลการการศึกษาองค์ประกอบการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษา	กระบวนการการกำหนดเป้า หมายด้านคุณ ภาพของสถาน ศึกษาที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบท จุดเน้น และอัต ลักษณ์ของสถานศึกษา โดยยึดแนวทางจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมมาตรฐานเฉพาะทางตามวัตถุประสงค์พิเศษได้ และสามารถปรับ เปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการในการยกระดับคุณภาพ	1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2. มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3. ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4. มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 5. มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด 7. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน 8. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย 9. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา 10. มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากรผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้ 11. มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	กระบวนการการวางแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบท และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การบริหารเชิงระบบ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและยั่งยืน	1. มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ 2. สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3. ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4. มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5. มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา 6. มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน 7. แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ 8. มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์ 9. มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ 10. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	กระบวนการนำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ได้รับการเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นภาระเกินควร มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดทางวิชาการหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น การบริหารเชิงระบบ, PDCA,School-Based Management และแนวคิด TQM เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา	1. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ 2. มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 3. มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4. มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 6. มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ 7. มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้ประกาศใช้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ใช้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเหมาะสม กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งนำไปใช้ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา และเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน	1. มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน 2. มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3. มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4. ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม 5. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 7. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 8. มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 9. มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ความสอดคล้อง และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประเด็นที่ติดตามผลครอบคลุมด้านการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนรู้ การประเมินผลผู้เรียน การพัฒนาครูและบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และการดำเนินงานในทุกมิติของแผนที่วางไว้	1. มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3. มีการจัดทำปฏิทินการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน 4. มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม 5. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6. มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 7. มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8. มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 9. ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

(ต่อ)

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามศัพท์	ตัวชี้วัด
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	กระบวนการสำคัญของสถานศึกษาในการสรุปผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาในรอบปีการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ผลการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนความก้าวหน้า จุดเด่น และจุดควรพัฒนาในการดำเนินงานของสถานศึกษา ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพในอนาคต และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีรูปแบบที่ยืดหยุ่นสามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนเผยแพร่และส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัด	1. สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 2. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี 3. รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา 4. รายงานผลการประเมินตนเอง มีโครงสร้างประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) รายงานผลการประเมินตามมาตรฐาน 5. รายงานผลการประเมินตนเอง แสดงผลการประเมินตามมาตรฐานครบทุกข้อ เช่น ระบุระดับคุณภาพ หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางการพัฒนา 6. รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย 7. ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 8. รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 9. รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 10.รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามครั้งนี้กำหนดแนวทาง คือ กระบวนการและวิธีดำเนินการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา โดยการใช้คู่มือในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคู่มือ ดังนี้

2.5.1 ความหมายของคู่มือ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ. ศ. 2554 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ได้ให้ความหมายของคู่มือไว้ว่า สมุดหรือ หนังสือที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ต้องการรู้เพื่อใช้ประกอบตำราเพื่ออำนวยความสะดวก เกี่ยวกับการศึกษาหรือการปฏิบัติเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

เรืองชัย จรุงศิรวัฒน์ (2554, น. 43) กล่าวว่า คู่มือหมายถึง เอกสารที่ให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งมีการอธิบายขั้นตอนและวิธีการใช้อย่างเป็นระบบ โดยมีรายละเอียดของข้อมูลแบ่งเป็นส่วนๆเพื่อแนะนำขั้นตอนการปฏิบัติงานให้ผู้ใช้สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพตามที่ผู้จัดทำกำหนด

มาเรียม นิลพันธุ์ (2555, น.8) ได้ให้ความหมายของคู่มือ (Handbook หรือ Manual) หมายถึง เอกสารที่รวบรวมเนื้อหาทั้งทฤษฎีและแบบฝึกปฏิบัติเพื่อใช้ประกอบหรืออำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการศึกษาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีรายละเอียดและแนะนำวิธีการปฏิบัติในกิจกรรมเป็นการให้คำอธิบายและเฉลยปัญหาหรือข้อสงสัย เพื่อให้ได้ความรู้และคำตอบอย่างรวดเร็วด้วยตนเอง นิยมจัดทำเป็นรูปเล่มทำให้สามารถรู้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนั้นได้มากขึ้น และมักจะมีภาพประกอบเพื่อดึงดูดความสนใจและเพื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น

ประสิทธิ์ อุ่นหนองกุ้ง (2559, น.154) ได้อธิบายความหมายของคู่มือว่า เอกสารหรือตำราที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ใช้คู่มือศึกษาทำความเข้าใจและนำไปปฏิบัติตามได้ คนมีภาพประกอบและแผนภูมิต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ อำนวยความสะดวก เป็นแนวทางให้ผู้ศึกษาเกิดความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

จากแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของคู่มือ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า คู่มือ หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งตามวัตถุประสงค์ หรือเพื่อแนะนำวิธีใช้อุปกรณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยจัดทำเป็นข้อความรู้ประกอบการอธิบาย ตำรา โดยมีการอธิบายขั้นตอน และวิธีการใช้ที่ครอบคลุม เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจ สามารถปฏิบัติตาม แนวทางวัตถุประสงค์ได้อย่างถูกต้อง

2.5.2 คุณลักษณะของคู่มือที่ดี

สมจิตร ลิขิตสถาพร (2551, น. 12, อ้างถึงในปรีชา ช้างขวัญยืน, 2554, น. 19-20) ได้กล่าวถึงลักษณะคู่มือที่ดีดังนี้

1. ง่ายที่สุดหากเราสามารถเขียนคู่มือขึ้นมา โดยที่คนอ่านหนังสือไม่ออกก็ยังสามารถทำตามรูปที่เราเขียนขึ้นมาได้ นั้นคือตัวอย่างของคู่มือที่ดีและง่ายเพราะสิ่งที่เราจะทำก็คือถ่ายทอดความรู้เบื้องต้นของเราไปสู่ผู้อื่น ต้องการสื่อสารง่ายที่สุด เราจะเลิกใช้เทคนิคต่างๆ ได้

2. เขียนขึ้นมาจากต้นแบบที่ดีก่อนที่เราจะลงมือเขียนคู่มือ ต้องสำรวจดูก่อนว่างานของเรานั้น เป็นต้นแบบที่ดีมีมาตรฐานหรือไม่ หากงานบางอย่างยังไม่ใช่วิธีการที่ดี เราเขียนคู่มือออกมาเท่ากับเป็นการลอกแบบที่ไม่ดีไปสู่ผู้อื่นเช่นกัน

3. ได้รับการทดลองใช้ ก่อนที่จะนำคู่มือไปอบรมถ่ายทอดให้ใครเราควรที่จะมีการ ทดลองใช้

4. แก้ไขปรับปรุงเมื่อเราทดลองใช้พบปัญหาที่ใช้ไม่ได้ผล เราก็ต้องมีการแก้ไขปรับปรุงเพื่อทำให้คู่มือของเราเป็นคู่มือที่ดีที่สุด

5. แยกหมวดหมู่ของเรื่องได้ดี ปัญหาของการเขียนคู่มือที่จะเกิดขึ้นเสมอคือการปะปนกับเนื้อหา กระโดดไป กระโดดมา

6. มีการ Up-Date จะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น คู่มือของเราจะต้องมีการเพิ่มเติมให้ทันเวลา และปรับปรุงให้ทันสมัยเสมอ

7. มีการเปรียบเทียบที่ถูกที่ผิด ยกตัวอย่าง เพื่อให้เกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น ควรเปรียบการกระทำที่ถูกต้องกับการกระทำที่ผิดเอาไว้เสมอ จะเป็นคู่มือที่ดี

8. มีแบบฟอร์มควบคุมงาน เมื่อคุณมีการกำหนดมาตรฐานการทำงานในคู่มือแล้วควรมีการออกแบบฟอร์ม เพื่อตรวจสอบควบคุมการทำงานที่ถูกต้องด้วยเช่นเดียวกัน

ปรีชา ช้างขวัญยืน (2554, น. 23-24) กล่าวไว้ว่าคู่มือที่ดีจะต้องมีรายละเอียด ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ และประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ควรระบุให้ชัดเจนว่าคู่มือนั้นเป็นคู่มือสำหรับใคร ใครเป็นผู้ใช้

2. กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนว่าต้องการให้ผู้ใช้ทำอะไรบ้าง

3. ควรมีส่วนนำที่จูงใจผู้ใช้ว่าคู่มือนี้จะช่วยให้ผู้ใช้ได้อย่างไร ผู้ใช้จะได้รับประโยชน์อะไร

4. ควรมีส่วนที่ให้หลักการหรือความรู้ที่จำเป็นแก่ผู้ใช้ในการใช้คู่มือเพื่อให้การใช้คู่มือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

5. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับการเตรียมตัว การเตรียมเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินการตามคู่มือแนะนำ

6. ควรมีส่วนที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ใช้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งควรมีคุณสมบัติ ประกอบด้วย

6.1 ความถูกต้องของเนื้อหาสาระที่จะสอนควรมีความถูกต้องสามารถช่วยให้ผู้ใช้คู่มือทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

6.2 ความเพียงพอ ใช้ข้อมูล รายละเอียดที่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้ใช้คู่มือสามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้สำเร็จ

6.3 ความเหมาะสมของการเรียงลำดับขั้นตอน ขั้นตอนการทำจะต้องมีการเรียงลำดับอย่างเหมาะสมซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำสิ่งนั้น ๆ ได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและประหยัด

6.4 ความชัดเจนของภาษาที่ใช้ ภาษาที่ใช้จะต้องสามารถสื่อให้ผู้ใช้เข้าใจตรงกันกับผู้เขียน ไม่มีความคลุมเครือ หรือทำให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจผิด และภาษาที่ใช้จะต้องช่วยให้ผู้ใช้เกิดความเข้าใจได้ง่าย หากสิ่งใดมีความหมายยากและซับซ้อนควรเขียนให้เข้าใจได้ง่ายโดยใช้เทคนิคอื่น ๆ ประกอบ เช่น การใช้ภาพประกอบ การใช้ตารางการใช้การเปรียบเทียบอุปมาอุปไมย การยกตัวอย่าง เป็นต้น

วัฒนา ฉิมประเสริฐ (2554, น. 15-16) กล่าวว่า ลักษณะที่ดีของคู่มือจะต้องมีการเรียงลำดับขั้นตอนการใช้ให้ชัดเจนและง่ายต่อการทำความเข้าใจ เมื่ออ่านแล้วต้องสามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง ต้องเน้นแนวปฏิบัติที่สำคัญควรแสดงแผนภาพ แผนภูมิ แผนผัง เพื่อช่วยให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้ง่ายและรูปแบบของคู่มือควรจะมีรูปแบบที่น่าสนใจ สวยงามน่าอ่าน และทนทานต่อการใช้งาน

สิริกร ประสพสุข (2555, น. 20) กล่าวว่า ลักษณะของคู่มือที่ดีควรมีลักษณะดังนี้

1. ด้านรูปแบบมีขนาดรูปเล่มเหมาะสมตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจนรูปประกอบเหมาะสมกับเนื้อหาและการนำเสนอกิจกรรมแต่ละขั้นตอนมีความชัดเจน

2. ด้านเนื้อหา วัตถุประสงค์ของคู่มือกำหนดไว้ชัดเจนเหมาะสม ระบุขอบข่าย เนื้อหาครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ คำแนะนำการศึกษาคู่มือเขียนได้ชัดเจน เข้าใจง่ายเนื้อหาความรู้มีความเหมาะสมตรงกับความต้องการและความจำเป็น

3. ด้านการนำไปใช้ กำหนดขั้นตอนการศึกษาคู่มือไว้ชัดเจน กำหนดกิจกรรม เนื้อหาและแบบฝึกได้สัมพันธ์ มีกิจกรรมประเมินผลเหมาะสมกับเนื้อหา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของคู่มือที่ดีข้างต้นสรุปได้ว่า คุณลักษณะของคู่มือที่ดีจะต้องมีขอบข่าย แนวการเขียนเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของกิจกรรม สามารถใช้ในการปฏิบัติได้จริงมีจุดมุ่งหมายที่ต่อเนื่องคำตอบที่ได้มีข้อความรู้ เกี่ยวกับการศึกษาคู่มือให้ความกระจ่างเด่นชัดสามารถดำเนินตามแนวทางที่มุ่งไปสู่เป้าหมายในแต่ละขั้นตอนได้เป็นการปฏิบัติและได้ผลซึ่งผู้ใช้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีคุณภาพ

2.5.3 องค์ประกอบของคู่มือ

ในการจัดทำคู่มือนั้นมีส่วนประกอบสำคัญๆ ที่สามารถนำไปอธิบายถึงองค์ประกอบของคู่มือได้ว่า ใคร? (Who) ต้องทำอะไร? (What ทำที่ไหน? (Where) ทำเมื่อไร? (When) และทำไม? (Why) รวมถึงสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของคู่มือในการปฏิบัติงานหรือคู่มือการเรียนการสอนที่ดีซึ่งมีนักวิชาการด้านการจัดทำคู่มือ ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือไว้ดังนี้

พิมพิไล ถือธรรม (2550, น. 61) ศึกษาองค์ประกอบของคู่มือที่ดีนั้นตองประกอบด้วย คำชี้แจง การใช้คู่มือ มีเนื้อหาสาระและคำอธิบายวิธีการหรือแนวทางการปฏิบัติการ การเตรียมการ เกี่ยวกับวัสดุ สื่อ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายควรมีคำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไข ปัญหา การป้องกันที่อาจจะเกิดขึ้นกับผู้อ่าน หรือผู้นำคู่มือไปปฏิบัติได้ถูกต้องตลอดจนควรมีคำแนะนำแหล่งความรู้อ้างอิงที่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ศึกษาค้นคว้า

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562, น. 33) ได้เขียนถึงองค์ประกอบของการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน 8 ส่วน ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ (Objectives) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึง วัตถุประสงค์ในการจัดทำเอกสารเรื่องนี้ขึ้นมา

2. ขอบเขต (Scope) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึง ขอบเขตของกระบวนการในคู่มือว่า ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนใด? ถึงขั้นตอนใด? หน่วยงานใด? กับใคร? ที่ใด? และเมื่อใด?

3. คำจำกัดความ (Definition) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงคำศัพท์เฉพาะ ซึ่งอาจเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษหรือคำย่อ ที่กล่าวถึงภายใต้ระเบียบปฏิบัตินั้น ๆ เพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน

4. ความรับผิดชอบ (Responsibilities) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับ ระเบียบปฏิบัตินั้น ๆ โดยมักจะเรียงจากผู้มีอำนาจหรือตำแหน่งสูงสุดลงมา

5. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Procedure) เป็นการอธิบายขั้นตอนการทำงานอย่างละเอียด ว่า ใคร? ทำอะไร? ที่ไหน? เมื่อใด? โดย สามารถจัดทำได้ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การใช้ข้อความอธิบาย หรือการใช้ตารางอธิบาย หรือการใช้แผนภูมิหรือการใช้ Flow Chart

6. เอกสารอ้างอิง (Reference Document) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงเอกสารอื่นใดที่ต้องใช้ประกอบคู่กันหรืออ้างอิงถึงกัน เพื่อให้การปฏิบัติงานนั้น ๆ สมบูรณ์ ได้แก่ ระเบียบปฏิบัติเรื่อง อื่น พระราชบัญญัติ กฎหมาย กฎระเบียบ หรือวิธีการทำงาน เป็นดัน

7. แบบฟอร์มที่ใช้ (Form) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบถึงแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการ บันทึกข้อมูลเกี่ยวข้อง ในการปฏิบัติงานของกระบวนการนั้น ๆ แบบฟอร์มที่ใช้ระบุ รายชื่อแบบฟอร์ม ที่ใช้ติดตามผลการดำเนินการ ตามคู่มือที่แสดงให้ทราบถึงแบบฟอร์มต่าง ๆ สำหรับการ

บันทึกข้อมูล ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานของกระบวนการนั้น ๆ โดยขอให้แสดงตัวอย่างแบบฟอร์มไว้ใน ภาคผนวก

8. เอกสาร บันทึก (Record) เป็นการชี้แจงให้ผู้อ่านทราบว่าบันทึกใดบ้างที่ต้องจัดเก็บเพื่อ เป็นข้อมูลหรือหลักฐาน การปฏิบัติงานนั้น ๆ พร้อมทั้งระบุถึงผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บที่ระยะเวลา และวิธีการจัดเก็บ

พัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553, น. 36) ศึกษาองค์ประกอบของคู่มือสรุปได้ว่าในการจัดทำคู่มือ จะต้องประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญคือ วิธีการใช้คู่มือหรือคำแนะนำในการใช้คู่มือ เนื้อหาสาระ คำชี้แจงเกี่ยวกับการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมแหล่งข้อมูลอ้างอิงเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้คู่มือให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและแบบฝึกหัดหรือแบบฝึกปฏิบัติเพื่อช่วยให้การฝึกฝน เพื่อประโยชน์ในการช่วยให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จ บรรลุตามเป้าหมายทั้งยังช่วยให้การประหยัดทรัพยากรประหยัดเวลาและบุคลากรตลอดจนผลงาน มีคุณภาพตามเป้าหมาย

นันท์มนัส รอดทัศนา (2554, น. 52) กล่าวว่า องค์ประกอบของคู่มือนั้นจำเป็นต้องมีให้ครบถ้วนและชัดเจนทุกองค์ประกอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้นำไปใช้ซึ่งได้แบ่งออกเป็นส่วนๆ ดังนี้ 1) ส่วนของคำชี้แจง 2) ส่วนของเนื้อหาสาระ 3) ส่วนของกิจกรรม ขั้นตอนวิธีการและเวลาดำเนินการ 4) ส่วนของสถานที่วัสดุ อุปกรณ์และสื่อต่างๆ 5) ส่วนข้อเสนอแนะ และ 6) ส่วนของการวัดผลและประเมินผล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561, น. 17) ได้จัดทำคู่มือการจัดกิจกรรม ฝึกอบรมสภานักเรียนขึ้นเพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการฝึกอบรมกิจกรรมสภานักเรียนสำหรับ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ให้สามารถถ่ายทอดหลักการของสภานักเรียนสามารถ นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากกิจกรรมสภานักเรียนไปประจำวันได้อย่างเหมาะสม คู่มือการจัด กิจกรรมฝึกอบรมสภานักเรียน ประกอบด้วย 3 ส่วน ส่วนที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) หลักการและ เหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้างของหลักสูตร และ 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ ส่วนที่ 2 โครงสร้าง หลักสูตรการจัดกิจกรรมฝึกอบรมสภานักเรียน ซึ่งเป็นรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่จะอบรม พัฒนา และกิจกรรมต่าง ๆ และส่วนที่ 3 เครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้จากการฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) แบบสำรวจความพึงพอใจการจัดฝึกอบรมสภานักเรียน 2) แบบสังเกตพฤติกรรม 3) แบบประเมินผลงาน และ 4) แบบสัมภาษณ์

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของคู่มือดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของคู่มือที่ดีควรประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการพัฒนา 4) เนื้อหา และ 5) การวัดและประเมินผล

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น

การศึกษาความต้องการจำเป็น เป็นวิจัยที่มีประโยชน์อย่างมากในการทำให้มีการวางแผน มีทิศทางต่อไปได้ และมีโอกาสเกิดเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหวัง นอกจากนี้ยังใช้เป็นหลักเทียบความสำเร็จของการดำเนินงานทำให้นักประเมินสามารถวางแผนการปฏิบัติภายใต้ทางเลือกที่เหมาะสม เป็นเทคนิคที่ช่วยให้การใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.1 ที่มาและความสำคัญของความต้องการจำเป็น

แนวคิดเรื่องการประเมินความต้องการจำเป็น มีจุดกำเนิดในช่วงทศวรรษที่ 1930 ซึ่งเป็นช่วงที่จัดการศึกษาตามปรัชญาก้าวหน้านิยม (Progressivism) กิจกรรมการประเมินความต้องการจำเป็นเริ่มต้นเป็นครั้งแรกโดยคณะกรรมการ ติดตามประเมินผลโครงการศึกษา 8 ปีซึ่งได้ทำการศึกษาความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน เพื่อนำประโยชน์มาใช้ในการจัดการศึกษา และนำผลที่ได้รับมาใช้เป็นเป้าหมายของการประเมินความสำเร็จของโครงการ Janet (2002) กล่าวว่าในปี 1989 การประเมินความต้องการทั้งรายบุคคลและองค์กรกลายเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และแผนพัฒนาส่วนบุคคลของบุคลากรทางการแพทย์ทุกคน การประเมินความต้องการจำเป็นจึงมี บทบาทในการกำกับดูแลการศึกษา และการประกันคุณภาพของวิชาชีพ โดยจะระบุแนวทางปฏิบัติที่ ต้องการการปรับปรุง และมีกระบวนการตอบสนองจากองค์กรอื่น ๆ Beth และ Deborah (2016) ใน ขณะนั้นโลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากด้วยวิกฤตการณ์ทางการเงินที่เริ่ ต้น ในปี 2008 ที่ยังคงท้าทายองค์กรต่าง ๆ ในปัจจุบัน เช่นเดียวกับการแพร่ขยายของสงครามและการก่อการร้าย องค์กรจำนวนมากลังเลที่จะลงทุนเพิ่มเติมในการจ้างคนเพิ่มขึ้น และด้วยเหตุนี้ผู้คน คาดหวังให้พนักงานจ่ายเงินเดือนมากขึ้น องค์กรต้องการให้พนักงานปัจจุบันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น นี่คือจุดที่การฝึกอบรมและผู้เชี่ยวชาญด้าน HRD คนอื่น ๆ สามารถสร้างผลกระทบมหาศาลได้ ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ผู้เชี่ยวชาญด้านการฝึกอบรมได้สร้างแนวทางในการช่วยให้องค์กรออกแบบ พัฒนา และนำโปรแกรมการฝึกอบรมไปใช้เพื่อช่วยให้องค์กรสามารถเอาชนะปัญหาด้านความรู้และทักษะได้ประสบความสำเร็จในการแนะนำผลิตภัณฑ์ใหม่เข้าสู่ตลาด และช่วยให้พวกเขาประสบความสำเร็จในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้มากขึ้นโดยใช้เวลาน้อยลงโดยใช้รูปแบบการประเมินความต้องการผ่านการให้คำปรึกษาด้านประสิทธิภาพ จึงสรุปได้ว่าประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็นมีจุดกำเนิด ที่ต้องการจะพัฒนาปรับปรุงความสำเร็จของโครงการ โดยศึกษาความต้องการของผู้เข้าร่วม ทั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการประเมินความต้องการจำเป็นถูกนำมาปรับประยุกต์ใช้ในหลากหลายบริบท ในสังคม ทั้งการจัดการศึกษา การฝึกอบรม รวมทั้งการหาประสิทธิภาพของบุคคลเข้ารับการทำงาน จึงทำให้เห็นได้ว่าการประเมิน

ความต้องการจำเป็นเป็นวิธีการ/กลยุทธ์ที่ได้รับความนิยมอย่าง แพร่หลาย มีความน่าเชื่อถือ และสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ได้จริง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562, น. 31-32)

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, น. 33) ได้จำแนกความต้องการจำเป็น เป็น 2 โมเดล ประกอบด้วย

1. นิยามตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Model) เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพในปัจจุบัน (What is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (What Should be) ที่มีระบบเพื่อจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง โดยเป็นการระบุความต้องการจำเป็น พิจารณาตัดสินความขัดแย้ง ตรวจสอบสภาพทั่วไปตามธรรมชาติและหาสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุง แก้ไข การจัดสรรงบประมาณ

2. นิยามตามโมเดลการแก้ปัญหา (Solution Model) หมายถึง สิ่งที่ต้องการและจำเป็นต้องทำให้ได้ หรือต้องทำให้มี เมื่อไม่เกิดขึ้นจะเกิดสภาวะที่ไม่พึงประสงค์ โดยจากรูปแบบโมเดลทั้ง 2 โมเดลจะเห็นได้ว่านักการศึกษาและนักวิชาการ Beth and Deboah (2016) ด้านการวัดและประเมินผลส่วนมากนิยมนิยามโมเดลความแตกต่าง เนื่องจากกาประเมินความต้องการจำเป็นควรมีการวิเคราะห์หาข้อมูลสารสนเทศเพื่อศึกษาสภาวะที่แตกต่างก่อน และจึง นำข้อมูลสารสรเทศที่สำคัญมาหาแนวทางแก้ไขปัญหาต่อไป

2.6.2 ความหมายของความต้องการจำเป็น

ตามทัศนะของนักการศึกษามีหลากหลาย ในที่นี้ผู้วิจัยรวบรวมจากผู้ให้คำนิยามไว้ดังนี้

กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา (2557) การประเมินความต้องการจำเป็น คือ กระบวนการที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาระบบ หรือองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยกำหนดแนวทางแก้ไข สิ่งที่ต้องการจำเป็นให้ถึงเป้าหมาย แล้วหาช่องว่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดเรียงลำดับความสำคัญ ความเร่งด่วน และความเหมาะสม เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาต่อไป

สุวิมล ว่องวานิช (2562, น. 12) ให้ความหมายของความต้องการจำเป็นไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่มุ่งหวังหรือสิ่งที่ต้องการ (Expected or desired outcome) กับสิ่งที่เป็นจริงในปัจจุบัน (Current Outcome) โดยความแตกต่างที่เกิดขึ้นบอกสภาพปัญหาที่มีอยู่

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, น. 64) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นกระบวนการ ประเมินเพื่อกำหนดความแตกแต่งของสภาพที่เกิดขึ้นกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเป็นเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการ

เปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็น จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์ และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

Guba and Lincoln (1982; อ้างถึงในสุวิมล ว่องวานิช, 2562, น. 38) นิยามว่า ความต้องการจำเป็น เป็นผลต่างระหว่างสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจะเป็นความต้องการจำเป็นต่อเมื่อสิ่งที่ได้รับนั้นก่อให้เกิดประโยชน์และหากไม่ได้รับการตอบสนองก็จะอยู่ในสภาพที่เป็นทุกข์ อันตราย หรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ

Janet (2002, p. 157) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง การดำเนินการเพื่อวินิจฉัยปัญหาส่วนบุคคล เพื่อช่วยวางแผนและแก้ไขปัญหา ปรับปรุงวิธีปฏิบัติ หรือเสนอข้อคิดเห็น โดยอาจจำแนกการประเมินความต้องการจำเป็น 4 ลักษณะคือ

1. ความต้องการตามความรู้สึก (Felt Needs) ความต้องการของมนุษย์

2. ความต้องการในการแสดงออก (Expressed Needs) ความต้องการจำเป็นที่แสดงจำนวนของกลุ่มที่ต้องได้รับการบริการอย่างแท้จริง

3. ความจำเป็นที่ควรมี (Normative Needs) ความต้องการจำเป็นที่เปรียบเทียบสภาพ ที่เป็นอยู่จริงกับมาตรฐาน

4. ความต้องการเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Needs) การเปรียบเทียบในกลุ่ม

Stufflebeam, et al. (1990) ให้ความหมายว่า สิ่งที่จำเป็นต้องได้รับการตอบสนองหรือก่อให้เกิดประโยชน์เมื่อได้รับการตอบสนอง โดยจำแนกความต้องการจำเป็นตามมุมมอง (View) ที่แตกต่างกันได้ 4 มุมมอง ดังนี้

1. มุมมองของความแตกต่าง (Discrepancy View) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง ความแตกต่างระหว่างการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ (Desired Performance) กับการกระทำหรือผลการปฏิบัติงานที่สังเกตได้จากการปฏิบัติจริง (Observed Performance)

2. มุมมองของความเป็นประชาธิปไตย (Democratic View) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึงความปรารถนาหรือความต้องการของคนส่วนใหญ่ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มอ้างอิงที่เชื่อถือได้

3. มุมมองของการวิเคราะห์ (Analytic View) เป็นความต้องการจำเป็นที่กล่าวถึง สารสนเทศ ของสิ่งหนึ่งสิ่งใดในหน่วยงานที่บุคลากรผู้มีความสามารถได้พิจารณาลงความเห็นว่ามีความสำคัญต่อหน่วยงาน และทำให้เกิดการพัฒนาในหน่วยงาน

4. มุมมองของการวินิจฉัย (Diagnostic View) เป็นความต้องการจำเป็นที่ กล่าวถึง สิ่งที่บุคคล ให้พิจารณาแล้วมีความบกพร่องหรือขาดหายไป (Deficiency or Absence) และพิสูจน์ได้ว่าสิ่งที่ขาดไปนั้นจะ ทำให้เกิดความเสียหาย (Harmful) ต่อหน่วยงาน

จากความหมายของความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความต้องการจำเป็น หมายถึง ความแตกต่างหรือผลต่างระหว่างสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่คาดหวัง ซึ่งช่องว่างดัง กล่าวคือปัญหาหรือความไม่สอดคล้องที่เกิดขึ้นต้องได้รับการแก้ไข หากไม่ได้รับการแก้ไขจะส่งผลให้อยู่ในสภาพที่เป็นทุกข์อันตราย หรือสภาพที่ไม่น่าพอใจ

2.6.3 หลักการและขั้นตอนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น

สุวิมล ว่องวาณิช (2562) สรุปไว้ว่า การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นอยู่บนพื้นฐานหลักการสำคัญ 2 ประการคือ

1. หลักความแตกต่าง (Discrepancy) หมายความว่า ในกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยอาจออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยอาจไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากสภาพที่ไม่พึงประสงค์ในเชิงเปรียบเทียบ อย่างไรก็ตามความแตกต่างไม่ได้บอกถึงความต้องการจำเป็นเสมอไป ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยที่กำหนดระดับความสำคัญของเป้าหมายที่พึงประสงค์ หากกำหนดไว้สูงมาก ความแตกต่างนั้นอาจไม่ใช่ความต้องการจำเป็น เพราะฉนั้นในการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็นควรกำหนดเป้าหมายให้อยู่ในระดับต่ำสุดเพื่อไม่ให้เกิดผลเสียหาย

2. หลักความสำคัญ (Importance) หมายความว่า สิ่งที่เป็นความต้องการจำเป็นที่สำคัญมากต้องได้รับการตอบสนอง และจำเป็นต้องได้รับการจัดลำดับความสำคัญ (Needs Prioritization) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ไม่ว่าผู้วิจัยจะดำเนินการในกิจกรรมการระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) กิจกรรมการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (Needs Analysis) หรือกิจกรรม การกำหนดวิธีแก้ไขตามความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น (Needs Solution) จะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการประเมินความต้องการจำเป็นในทุกกิจกรรม โดยเรียงลำดับจากความต้องการจำเป็นมากที่สุด โดยเมื่ออิงกับหลักการทั้ง 2 หลักการในกระบวนการวิจัยการประเมินความต้องการจำเป็น โดยทั่วไปจึงประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (What should be) 2) การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (What is) 3) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ได้จากการศึกษาที่มุ่งหวัง และ การศึกษา สภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อกำหนดเป็นความต้องการจำเป็น 4) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่าง และนำความสำคัญของสาเหตุมาจัดลำดับที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น 5) จากข้อมูลในข้อที่ 4 สามารถนำมากำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น

ขั้นตอนในการประเมินความต้องการจำเป็นประกอบไปด้วยเรื่องที่สำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการประเมินความต้องการจำเป็น ออกแบบประเมินความต้องการจำเป็น ประเมินความต้องการจำเป็น จัดลำดับความต้องการจำเป็นหรือความสำคัญของปัญหา และ

รายงานผลการประเมินความต้องการจำเป็น ซึ่งหากสังเกตจะพบว่ากระบวนการในการประเมินความต้องการจำเป็นจะสิ้นสุดลงที่การศึกษาและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งไม่สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาได้ทั้งหมด แนวคิดในหลักการและขั้นตอนของการประเมินความต้องการจำเป็นในช่วงหลังจึงดำเนินการขยายขอบเขตเกิดเป็นการประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์ (Complete Needs Assessment) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

1. การระบุความต้องการจำเป็น (Needs Identification) เพื่อสำรวจความต้องการจำเป็นของสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดขององค์กร

1.1 วัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็น

1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง/กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

1.3 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล จัดลำดับ

1.4 เสนอความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ

1.5 เสนอผล/นำไปใช้และ/หรือวิเคราะห์สาเหตุ/แนวทางแก้ไข

2. กระบวนการค้นหาสาเหตุและวิธีการแก้ไข (Needs Analysis) เพื่อค้นหาแนวทาง การแก้ไขและทรัพยากรที่ใช้เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ได้จากการศึกษา Assessment) ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

2.1 วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็น 2.2) เอกสารที่เกี่ยวข้อง/กรอกการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

2.3 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

2.4 เสนอสาเหตุความต้องการจำเป็นตามลำดับและความสำคัญ

2.5 เสนอผล/นำไปใช้และ/หรือวิเคราะห์ทางเลือกในการแก้ปัญหา

3. การกำหนดทางเลือกในการแก้ไข (Needs Solution) วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาและเกิดความต้องการจำเป็น เพื่อกำหนดกลวิธีที่สามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหากับบริบทได้เหมาะสมมากที่สุด

3.1 วัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ทางเลือกของความต้องการจำเป็น

3.2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง/กรอบการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

3.3 ประชากร/กลุ่มตัวอย่าง วิธีรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

3.4 เสนอทางเลือกความต้องการจำเป็นตามลำดับความสำคัญ

3.5 นำไปสู่การกำหนดแผนงานและนำไปสู่การปฏิบัติ

Stufflebeam, et al. (1990) ได้ให้ความหมายของขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ไว้ ได้แก่

1. ขั้นการเตรียมการก่อนจะทำการประเมินความต้องการจำเป็น

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความต้องการจำเป็น

4. ขั้นตอนการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

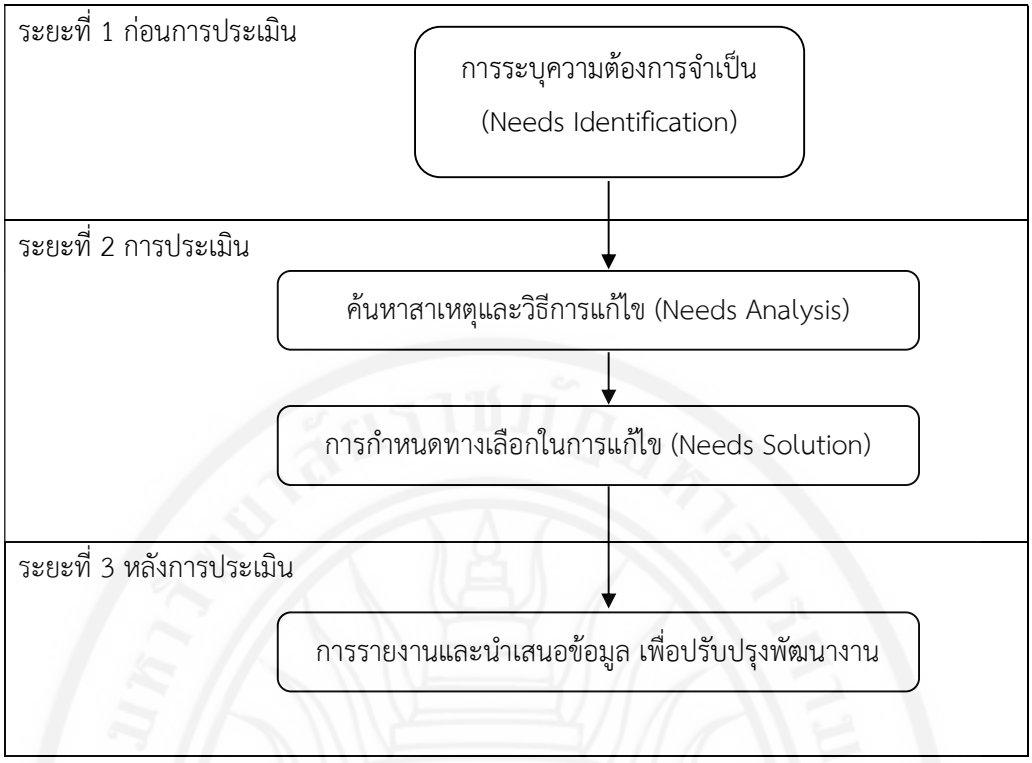
5. ขั้นตอนการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น โดยขั้นตอนดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับการเกิดก่อนหลังเสมอไป เพราะบางขั้นตอนสามารถเกิดขึ้นได้พร้อมกัน

Witkin (1995; อ้างถึงในสุวิมล ว่องวาณิช (2562, น. 64=5) ได้เสนอถึงขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 3 ระยะ เรียกว่า Three-Phase Model โดยแบ่งออกเป็น

ระยะที่ 1 ก่อนการประเมิน (การสำรวจ) เป็นการเตรียมตัวก่อนการประเมินความต้องการจำเป็น ในระยะนี้จะประกอบด้วยการกำหนดแผนการดำเนินการ การกำหนดจุดหมาย หลักการกำหนดขอบเขตหรือประเด็นของความต้องการจำเป็น การระบุข้อมูลที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้อง กับขอบเขตของความต้องการจำเป็น การกำหนดข้อมูลที่จะรวบรวม แหล่งที่มาของข้อมูล วิธีการ เป็นต้น

ระยะที่ 2 ระยะการประเมิน (การเก็บรวบรวมข้อมูล) ระยะการเก็บรวบรวมข้อมูลและความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็น เพื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็นก่อน หลัง โดยวิเคราะห์สาเหตุระดับต่าง ๆ และสังเคราะห์ข้อมูล ในขั้นตอนนี้อาจได้ข้อมูลสารสนเทศ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ระยะที่ 3 ระยะหลังประเมิน (การนำไปประยุกต์ใช้) เป็นระยะของการนำผลการประเมิน ความต้องการจำเป็นมาปรับประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นก่อนหลังในทุกประเด็นขององค์ประกอบ การพิจารณาแนวทางแก้ไข การพัฒนาองค์ประกอบในการแก้ไขปัญหาของการประเมินความต้องการจำเป็น การนำเสนอผลการรวบรวมข้อมูล

ภาพที่ 2.5 แผน 3 ระยะสำหรับการประเมินความต้องการจำเป็น ปรับปรุงจาก *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4), โดย สุวิมล ว่องวาณิช 2562, น. 80-132 , Witkin, 1995, pp. 14-15). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

2.6.4 การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เป็นการศึกษาวิเคราะห์ความ ต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนาก่อนภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีจำกัด ในปัจจุบันการจัด เรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคการจัดลำดับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ที่มีพื้นฐาน แนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (Discrepancy Model) วิธีการ จัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้ ทั้งนี้ในการประเมินความ ต้องการจำเป็นกลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างเป็นกลุ่มวิธีที่นิยมใช้มากมีรากฐานมาจากการ ประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่

จากมาตรวัดที่แสดง ระดับความสำคัญ (I = Importance) ของข้อความนั้น เปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What Should Be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการ

ตอบสนองหรือ ระดับสัมฤทธิผล (D = Degree of Success) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้นเปรียบเสมือนค่าที่บอกระดับของ “What is” โดยสูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังนี้ (สุวิมล ว่องวานิช, 2562, น. 277-279)

1. วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า Rank Order of Difference Scores

$$MDF = I - D$$

2. วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความ ต้องการจำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้

$$PNI = (I - D) \times I$$

3. วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุงเป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดยนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I - D) แล้วหาร ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนา เข้าสู่สภาพที่คาดหวัง

$$PNI_{Modified} = (I-D) / D$$

4. การวิเคราะห์แมทริกซ์ (Matrix Analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา โดยการแบ่งตารางเป็น 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง และสภาพที่เกิดขึ้นจริง จุดที่ใช้แบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนสูง-ต่ำ ที่กำหนดหรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมเป็นจุดตัด (Cut – off Score)

จากการวิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ทั้ง 4 แบบนี้ ผู้วิจัย เลือกใช้แบบที่ 3 วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวาณิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I - D) แล้วหาร ด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวัง

2.7 แนวคิดการพัฒนา 70-20-10

กรอบแนวคิดการพัฒนา 70-20-10 เป็นโมเดลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในวงการพัฒนาภาวะผู้นำ ซึ่งคำว่า 70-20-10 ถูกบัญญัติโดย Robert Eichinger และ Michael Lombardo (Lombardo & Eichinger, 1996) โดยเสนอว่า การเรียนรู้ของผู้นำเกิดขึ้นจาก 3 แหล่งหลัก ได้แก่ การเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง (70%) การเรียนรู้จากความสัมพันธ์กับผู้อื่น (20%) และการเรียนรู้จากการศึกษาในระบบ (10%) โมเดลนี้แสดงให้เห็นว่าส่วนใหญ่ของการพัฒนาผู้นำเกิดขึ้นนอกห้องเรียน และมีรากฐานจากประสบการณ์ตรงในโลกแห่งความเป็นจริง กรอบแนวคิดนี้ ไม่ใช่สูตรตายตัว แต่เป็นแนวทางในการจัดสรรและออกแบบประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเติบโตของผู้นำทั้งด้านทักษะ ความคิด และพฤติกรรมอย่างสมดุล

พัชรา วาณิชวศิน (2560, น. 168-182) การเรียนรู้แบบ 70-20-10 เป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCal, Rober W. Echinger, and Michael M, Lombardo จาก Center for Creative Leader ship เพื่อพัฒนาผู้นำอย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้ผู้นำเรียนรู้จากบริบทการทำงานจึงมากกว่าบริบทในห้องเรียน โดยลักษณะการเรียนรู้สำคัญของรูปแบบนี้คือ การผสมผสานกิจกรรมต่างๆ ในสัดส่วน 70-20-10 อย่างเหมาะสมและชัดเจนเพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในแต่ละช่องทางดังปรากฏ หลักการจัดการเรียนรู้แบบ 70-20-10 ประกอบไปด้วยการจัดการเรียนรู้ 3 ส่วน สำคัญโดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วนดังต่อไปนี้

70%	20%	10%
เรียนรู้จากการทำงาน	เรียนรู้จากผู้อื่น	เรียนรู้จากห้องเรียน

70 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และพัฒนาผ่านประสบการณ์การทำงานจริงการเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก "การเรียนรู้จากการทำงาน" โดยอาจเป็นการทำงานประจำ (Routine) หรืองานโครงการ (Project) ภายในหน่วยงานหรือร่วมกับหน่วยงาน อื่นๆ งานมอบหมายท้าทาย หรืองานที่ต้องลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการเรียนรู้ส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์การทำงานที่ต้องรับบทบาทที่เปลี่ยนไปพร้อมงานที่เปลี่ยนแปลง ซึ่ง Horton & Wtona (2015; อ้างถึงในพัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 170) ได้ระบุว่า 70 เปอร์เซ็นต์ของความรู้และทักษะได้รับการเรียนรู้จากงาน ในขณะที่ Jennings and Wargnier (2014); Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 70 เปอร์เซ็นต์นี้เป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้วยตนเองเช่น การบริหารโครงการ การบริหารการเปลี่ยนแปลง การประยุกต์การเรียนรู้ใหม่ๆ กับสถานการณ์จริง เป็นต้น

ในภาพรวมแล้ว การเรียนรู้แบบนี้เน้นไปที่การพัฒนาภาวะผู้นำจากการทำงานให้ได้ประสบการณ์ตรง ประสบการณ์จริง และประสบการณ์แบบเรียลไทม์ที่ต้องการสร้างสมรรถนะผู้นำให้เกิดขึ้นจริง ซึ่ง DuBrin (2007) ได้ระบุไว้ว่า ประสบการณ์ในการทำงานเป็นองค์ประกอบที่เห็นได้ชัดถึงความมีประสิทธิภาพของผู้นำ เพราะถ้าปราศจากประสบการณ์แล้ว ความรู้ที่มีก็ไม่สามารถเปลี่ยนกลับไปเป็นทักษะได้ในทันที โดยประสบการณ์ที่สามารถช่วยพัฒนาภาวะผู้นำได้ก็คือ ประสบการณ์ท้าทาย (Challenging Experiences) ประสบการณ์เกี่ยวกับงาน (Source of Experiences) ประสบการณ์กว้าง ขึ้นตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น (Boad Experiences) และประสบการณ์ที่เป็นจุดพลิกผันชีวิตที่สำคัญ (Pivotal Experiences)

สรุปได้ว่า สัดสวน 70 เปอร์เซ็นต์นี้คือ การมุ่งเน้นการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติงานที่รับผิดชอบจริงในสถานที่ทำงานจริงเพื่อให้ผู้นำได้ใช้ความสามารถเต็มที่และดึงศักยภาพในการทำงานออกมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นผ่านการทำงานในสถานการณ์ต่างๆ ที่หลากหลาย ยิ่งมีประสบการณ์มากและหลากหลายแค่ไหน ก็ยิ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้ภาวะผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเท่านั้น โดย ตัวอย่างการเรียนรู้แบบนี้คือ การมอบหมายงาน การหมุนเวียนงาน การเรียนรู้จากฝึกปฏิบัติจริง เป็นต้น เพราะการพัฒนาไม่ได้เป็นแค่การเรียนในห้องเรียนและมุ่งเน้นเนื้อหาในตำร่าเพียงเท่านั้นแต่เป็นการสร้างเสริมประสบการณ์นอกห้องเรียนที่ไม่มีเขียนไว้ในตำราใดๆ

20 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านผู้อื่น การเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก "การเรียนรู้จากผู้อื่น" ด้วยการสร้างและสานสาย สัมพันธ์ไม่เป็นทางการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับแบบอย่างที่ดีและแบบอย่างที่ไม่ดี ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการเข้าสังคม การเป็นพี่เลี้ยง การสอนงานการเรียนรู้จากผู้อื่น การเรียนรู้จากผู้ที่อยู่รอบข้างหรือจากเครือข่ายซึ่ง Horton & Wrona (2015; อ้างถึงในพัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 170) ระบุไว้ว่า 20 เปอร์เซ็นต์ได้รับการเรียนรู้จากการสอนงานของพี่เลี้ยงหรือผู้นำ ในขณะที่ Jennings & Wargnier (2014) ; Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 20 เปอร์เซ็นต์นี้เป็นการเรียนรู้และพัฒนาด้วยบุคคลอื่น เช่น การสอนงานโดยหัวหน้างาน การได้รับคำแนะนำจากบุคคลอื่น การเป็นพี่เลี้ยง เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าในภาพรวมของการจัดการเรียนรู้แบบนี้จะเน้นการพัฒนาจากเพื่อนร่วมงาน คนทำงาน และเรียนรู้จากสังคมที่ผู้นำอยู่นั่นเอง

สรุปได้ว่า สัดส่วน 20 เปอร์เซ็นต์นี้คือ การมุ่งเน้นการเรียนรู้จากผู้อื่นผ่านการ มีปฏิสัมพันธ์และเครือข่ายอันดีที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนมุมมองใหม่ๆ ที่สามารถนำกลับมาพัฒนาภาวะผู้นำได้ โดยเฉพาะผู้นำระดับสูงที่มีความรับผิดชอบในการพัฒนาภาวะผู้นำให้กับผู้นำรุ่นน้อง ๆ ผ่านประสบการณ์กว้างไกลของตัวเอง ซึ่งผู้นำจะได้รับทราบมุมมองที่แตกต่างผ่านประสบการณ์ผู้อื่น รวมทั้งคนที่อยู่รอบข้างเพื่อช่วยให้โลก ทัศน์ของผู้นำกว้างไกล มองเห็นอะไรชัดเจนมากยิ่งขึ้นและ

สามารถเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอนาคตได้อย่างมั่นใจ โดยตัวอย่างการเรียนรู้แบบนี้คือ การโค้ชชิ่ง การเป็นพี่เลี้ยง เป็นต้น

10 เปอร์เซ็นต์ มาจากการเรียนรู้และการพัฒนาผ่านหลักสูตรอย่างเป็นทางการ การเรียนรู้ในส่วนนี้มาจาก "การเรียนรู้จากห้องเรียน" ไม่ว่าจะในห้องเรียนหรือห้องฝึกอบรมอย่างเป็นทางการ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม หรือการสัมมนา ซึ่ง Galely, Horton & Wrona (2015; อ้างถึงในพัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 171) ระบุไว้ว่า 10 เปอร์เซ็นต์ได้รับการเรียนรู้จากการเรียนในห้องเรียนหรือการจัดฝึกอบรม ในขณะที่ Jennings & Wargnier (2014) ; Rabin (2013) ได้เสนอให้ใช้แนวทางการพัฒนา 10 เปอร์เซ็นต์นี้เป็นการเรียนรู้โดยกระบวนการ ที่กำหนด เช่น การเข้าฝึกอบรม การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (E-Learning) หรือการ ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น เป็นต้น โดยในภาพรวมเน้นการเรียนอย่างเป็นทางการนั่นเองสรุปได้ว่า สัดส่วน 10 เปอร์เซ็นต์นี้คือ การมุ่งเน้นการเรียนรู้จากหลักสูตรหรือโปรแกรมการพัฒนาอย่างเป็นทางการเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในทฤษฎี หลักการและแนวคิดต่างๆ เพื่อช่วยพัฒนาภาวะผู้นำอย่างมีระบบ และเรียนรู้เกี่ยวกับงานให้ครบวงจรมากที่สุดให้เห็นภาพรวมของการดำเนินงานภายในองค์กรทั้งหมด โดยตัวอย่างการเรียนรู้แบบนี้คือ การเรียนหลักสูตรในสถานศึกษา การฝึกอบรม การเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ และการเรียนรู้แบบออนไลน์ เป็นต้นแต่ละสัดส่วนล้วนช่วยเติมเต็มกันและกันเพื่อให้ผู้นำได้เรียนรู้ พัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพอย่างเต็มตัว เช่น ถ้ามีการเรียนรู้ในสัดส่วน 70 เปอร์เซ็นต์ที่เรียนรู้จากการทำงานไปแล้ว แต่ปรากฏว่า ยังทำงานได้ไม่ดีอาจเกิดจากการไม่มีสัดส่วนการเรียนรู้ 20 เปอร์เซ็นต์มาให้ข้อมูลป้อนกลับถึงสิ่งที่ทำได้ดีและสิ่งที่ต้องแก้ไขเพื่อพัฒนาการทำงาน ผู้นำก็อาจทำงานผิดพลาดซ้ำแบบเดิม ๆ เพราะไม่รู้ว่าต้องแก้ไขการทำงานอย่างไร หรือการทำงานให้ดีก็ควรต้องมีการเรียนรู้พื้นฐานทฤษฎีในสัดส่วน 10 เปอร์เซ็นต์เพื่อช่วยให้ผู้นำมีองค์ความรู้พื้นฐานจำเป็นในบทบาทผู้นำ แต่การเรียนแค่ภาคทฤษฎีอย่างเดียวโดยปราศจากการปฏิบัติก็ยากจะทำให้ผู้นำเก่งขึ้นได้ ซึ่งการเรียนรู้ในสัดส่วน 70 และ 20 เปอร์เซ็นต์จะเข้ามาเติมเต็มการพัฒนาให้ได้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ส่งผลให้การเรียนแบบสัดสวน 10 เปอร์เซ็นต์ก็ยังเป็นเรื่องจำเป็นที่ขาดไม่ได้อยู่ดี หรืออาจสรุปได้ว่า ทุกสัดส่วนล้วน มีความสำคัญทั้งสิ้น

ความสำคัญและคุณค่าของอัตราส่วน 70-20-10 ได้หลายกรอบการเรียนรู้แบบเดิมที่ไม่จำกัดการเรียนรู้ไว้แค่ในห้องเรียนและตามโครงสร้างเนื้อหาหลักของหลักสูตรเท่านั้น หากแต่ได้ขยายผลไปสู่การใช้ประโยชน์จากสถานที่ปฏิบัติงาน (on the job training - OJT) และการเรียนรู้ผ่านสังคมรอบข้างเพื่อปรับปรุงและขยายผลการ ฝึกอบรมและการเรียนรู้แบบเดิมให้ไปสู่สถานที่ทำงาน (จำลักษณ์ ขุนพลแก้ว, 2558)

ดังนั้นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบ 70-20-10 คือ การเน้นการใช้ประสบการณ์ (Experience) ด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องทั้งในห้องเรียน ห้องเรียนเสมือนและ

นอกห้องเรียนให้ผู้นำได้เรียนรู้จากประสบการณ์นอกเหนือจากเนื้อหาในหลักสูตรที่กำหนดไว้และการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมเชิงทฤษฎีอย่างเป็นทางการเพื่อให้นำไปประยุกต์ใช้ในเชิงปฏิบัติผ่านการทำงานจริงและการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างไม่เป็นทางการเพื่อพัฒนาความมีประสิทธิภาพในการนำของผู้นำโดยไม่ส่งผลกระทบต่องานที่ทำ ซึ่งถือเป็นการพัฒนา ในบริบทการทำงานจริงที่ใช้ความเป็นผู้นำจริงนั่นเอง

Cindy McCauley (พัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 170) เป็นหนึ่งในผู้บุกเบิกแนวคิด 70-20-10 Model for Learning and Development ซึ่งกลายเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรทั่วโลก ได้กล่าวใน หนังสือ Center for Creative Leadership (2025 pp. 3-5) โดยระบุว่า “การเรียนรู้ที่แท้จริงของผู้นำส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์จริง ไม่ใช่แค่ในห้องเรียน” และได้สนับสนุนการพัฒนาภาวะผู้นำผ่านการผสมผสานของประสบการณ์ การเรียนรู้จากผู้อื่นและการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการอย่างเหมาะสมหลักการ 70-20-10 สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำ (Leadership Development) เป็นกรอบแนวคิดที่ได้รับความนิยมในการออกแบบและวางแผนการเรียนรู้ในองค์กร โดยเน้นสัดส่วนของแหล่งการเรียนรู้ดังนี้

70% จากประสบการณ์การทำงานจริง (Challenging Experiences) การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning by Doing) ได้จากการรับผิดชอบงานที่ท้าทาย การทำโครงการใหม่ การบริหารทีมงาน การตัดสินใจในสถานการณ์จริง การรับมือกับความล้มเหลว ประสบการณ์เหล่านี้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ลึกซึ้งที่สุด เพราะทำให้ผู้เรียนต้องใช้ทักษะในบริบทจริง และสะท้อนกลับเพื่อนำไปสู่การเติบโต

20% จากความสัมพันธ์และการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น (Developmental Relationships) การเรียนรู้ผ่านคนรอบตัว (Learning from Others): การมีผู้ให้คำปรึกษา (Mentor) การได้รับคำแนะนำหรือโค้ชชิ่งจากหัวหน้า การทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมทีม การได้รับฟีดแบ็กที่สร้างสรรค์ องค์ประกอบนี้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับมุมมองใหม่ เข้าใจจุดแข็งจุดอ่อนของตน และพัฒนาได้เร็วขึ้นจากการสะท้อนร่วมกับผู้อื่น

10% จากการฝึกอบรมและการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ (Formal Coursework) การเรียนรู้อย่างมีโครงสร้าง (Structured Learning) การเข้าอบรม/สัมมนา การเรียนในห้องเรียน/ออนไลน์ การอ่านตำรา/บทความวิชาการ การศึกษาหลักสูตรเฉพาะทาง แม้จะมีสัดส่วนเพียง 10% แต่การเรียนรู้ในรูปแบบนี้ก็เป็นพื้นฐานทางทฤษฎีที่สำคัญ ซึ่งช่วยเสริมความเข้าใจให้ลึกซึ้งขึ้น

กล่าวโดยสรุปการพัฒนาบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพควรอาศัย “ประสบการณ์ตรงเป็นหลัก” เสริมด้วยการปฏิสัมพันธ์ และสนับสนุนด้วยการเรียนรู้อย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่รอบด้านและยั่งยืน

2.8 บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จัดตั้งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 กำหนดให้มีเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 37 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และมาตรา 8 และมาตรา 33 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการโดยคำแนะนำของสภาการศึกษา เมื่อคราวประชุมครั้งที่ 2/2553 วันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2553 จึงกำหนดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และที่ตั้งของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 18 สิงหาคม 2553 ซึ่งประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 127 ตอนพิเศษ 98 ง ราชกิจจานุเบกษา 18 สิงหาคม 2553 และมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประกาศ ณ วันที่ 22 พฤศจิกายน พ.ศ. 2560 แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 8 กลุ่ม 1 หน่วย ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม, 2568, น. 1) กลุ่มอำนวยการกลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา หน่วยตรวจสอบภายใน

ต่อมาเมื่อวันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ได้มีประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 เพิ่มเติม โดยกำหนดให้มีกลุ่มกฎหมายและคดีเพิ่มขึ้น ทำให้การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ออกเป็น 9 กลุ่ม 1 หน่วย

2.8.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีที่ตั้งอยู่ภายในพื้นที่โรงเรียนมหาวิชานุกูล ถนนเลี่ยงเมืองมหาสารคาม - ร้อยเอ็ด ตำบลแวงนาง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่รับผิดชอบให้บริการครอบคลุม 13 อำเภอดังนี้ เมืองมหาสารคาม, แกดำ, โกสุมพิสัย, กันทรวิชัย, เชียงยืน, บรบือ, นาเชือก, พยัคฆภูมิพิสัย, วาปทุม, นาดูน, ยางสีสุราช, กุดรัง และชื่นชม

1) ข้อมูลโรงเรียน จำแนกตามขนาด (ข้อมูล ณ 10 มิ.ย. 2567)

ตารางที่ 2.2 จำนวนโรงเรียน จำแนกตามขนาด

ขนาดของโรงเรียน	ปีการศึกษา	
	2566	2567
ขนาดเล็ก (1-499 คน)	22	22
ขนาดกลาง (500-1,499 คน)	4	4
ขนาดใหญ่ (1,500-2,499 คน)	4	4
ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	5	5
รวม	35	35

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2567). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2567.*

2) ข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ข้อมูล ณ 31 ต.ค. 2567)

ตารางที่ 2.3 จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	ปีการศึกษา		
	2565	2566	2567
ผู้อำนวยการโรงเรียน	30	29	35
รองผู้อำนวยการโรงเรียน	60	56	60
ครู	1,621	1,541	1607
ครูมาช่วยราชการต่างเขต	2	4	5
ครูไปช่วยราชการต่างเขต	4	4	5
พนักงานราชการ (ครูผู้สอน)	67	66	61
ลูกจ้างประจำ	35	27	25

หมายเหตุ. ปรับปรุงจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2567). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2567.*

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยภายในประเทศและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.9.1 งานวิจัยภายในประเทศ

พิมพ์นารา เสาวนิตย์ (2562, น. 114-116) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบการบริหารระบบคุณภาพสู่ความเป็นเลิศ 5 องค์ประกอบ และ 19 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ด้านที่ 1 การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านที่ 2 การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ด้านที่ 3 การพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากร ด้านที่ 4 การพัฒนาคุณภาพผู้บริหาร ด้านที่ 5 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ มีกระบวนการบริหารระบบประกันคุณภาพ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ควบคุมคุณภาพ (การวางแผน P = Plan) ประกอบด้วย 1) การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การจัดโครงสร้างการบริหาร 3) การจัดระบบสารสนเทศ 4) การกำหนดมาตรฐานคุณภาพ ขั้นตอนที่ 2 ตรวจติดตามคุณภาพ (การดำเนินการ D = Do) ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำการบริหาร 2) กระบวนการขับเคลื่อนคุณภาพ 3) การมีส่วนร่วม 4) การดำเนินการระบบประกันคุณภาพ 5) การนิเทศกำกับติดตาม ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพ (การตรวจสอบและการปรับปรุง) ประกอบด้วย 1) การประเมินตนเอง 2) การปรับปรุงพัฒนาคุณภาพ 3) การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผลการประเมินรูปแบบ มีความเหมาะสมตามองค์ประกอบและกระบวนการบริหารคุณภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารระบบประกันคุณภาพสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนมัธยมศึกษาได้

เฉลิมพร กุมภา (2563, น. 75-78) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ผลวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย สมรรถนะของผู้บริหาร เครือข่ายความร่วมมือ ทรัพยากรทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ 2) รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำประกอบไปด้วย แนวคิดพื้นฐานและวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 กระบวนการบริหารงาน ประกอบด้วย
ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ สมรรถนะผู้บริหาร ทรัพยากรทางการศึกษา นวัตกรรมทางการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ 2.2 กระบวนการ ได้แก่ เครือข่ายความร่วมมือ ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กระบวนการ

ประกันคุณภาพภายใน กระบวนการประกันคุณภาพภายนอก 2.3 ผลผลิต ได้แก่ สถานศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย สถานศึกษาได้รับการรับรองมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การนำผลการประเมิน นำผลการประเมินมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย นำผลการประเมินมาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐาน มาใช้เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ และการประเมินรูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพ ผลการประเมินพบว่า ด้านความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

สมพร สังวาระ (2563) ศึกษารูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า ตามกระบวนการดำเนินงานตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในภาพรวมพบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง รองลงมา ได้แก่ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามลำดับ ส่วนรายการที่มีผลการดำเนินงานต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีผลการประเมินการใช้รูปแบบแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ มาตรฐานระดับสถานศึกษามีความเป็นไปได้ในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานและเป็นรูปธรรม รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้านในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษามีความชัดเจนและสอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนวิเคราะห์สภาพปัญหาและความจำเป็น จุดอ่อน จุดแข็งเพื่อการตัดสินใจเลือกประเด็นที่จะดำเนินการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา 3) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนนิเทศ ติดตามและประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขระหว่างปฏิบัติงานเพื่อความสอดคล้องกับสถานการณ์และบรรลุผลตามเป้าหมาย 4) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด โรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์/เป้าหมายของการประเมิน ดำเนินการตามขั้นตอนการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยใช้กรอบมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมา ได้แก่ ครู

ดำเนินการตามขั้นตอนและกระบวนการประเมินคุณภาพนักเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษากำหนด 5) ด้านการติดตามและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ ครูและบุคลากรรวบรวมร่องรอยหลักฐานจากการดำเนินงานที่เป็นปกติและผลการตรวจสอบมาปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติไปสู่เป้าหมาย รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี 6) ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง พบว่า ผลการดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายการที่มีผลการดำเนินงานสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนสามารถค้นหาจุดเด่นและจุดที่ควรพัฒนาในการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนรวบรวมสารสนเทศมาวิเคราะห์ แปลผลและนำเสนอรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องตามมาตรฐานของสถานศึกษา

นาตยา สุขเอม และจินดา ศรีญาณลักษณ์ (2564, น.109) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนากระบวนการการบริหารการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ผลการวิจัยพบว่า (1) องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนากระบวนการการบริหารการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 มี 8 องค์ประกอบ คือ การจัดระบบบริหารและสารสนเทศ การพัฒนามาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา การประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี และการผดุงระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และ (2) รูปแบบการพัฒนากระบวนการการบริหารประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 ทุกองค์ประกอบสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

กิตติ์ดนัย แจ้งแสงทอง และเสาวนีย์สิกขาบัณฑิต (2564, น. 302-303) ทำการวิจัยรูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) ทดลองใช้รูปแบบฯ 4) ประเมินรูปแบบฯ ที่ผ่านการทดลองแล้ว ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมผสาน วิธี กลุ่มตัวอย่างการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหาร คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายใน ที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ จำนวน 117 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ จำนวน 12 คน กลุ่มตัวอย่างการประเมินรูปแบบฯ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินภายนอก ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ จำนวน 9 คน เครื่องมือวิจัย คือ รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน สถิติทดสอบสมมติฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษาโดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ตัวบ่งชี้ย่อย 63 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการพัฒนารูปแบบฯ พบว่า มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ 1) การประกันคุณภาพภายใน 2) รูปแบบการบริหาร มี 5 ขั้น ใช้ชื่อ "E - PDCA" 3) ผลการวัดความรู้ผู้เข้ารับการอบรมการใช้รูปแบบฯ ก่อนและหลังการอบรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีการพัฒนาที่สูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า คุณภาพของรูปแบบด้านความเหมาะสม ด้านความถูกต้อง ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน

วิไลรัตน์ สุวรรณสม และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (2567, น. 126) ทำการวิจัยการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษา และพัฒนาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 317 คน ซึ่งเป็นผู้นำสถานศึกษาจำนวน 15 คน และครูผู้สอนจำนวน 302 คน และใช้แบบสัมภาษณ์และแบบประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ ใช้สถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษามากที่สุดคือ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้ได้แนวทางการดำเนินงานที่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมในผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีดังนี้ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 7 แนวทาง 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 6 แนวทาง 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 6 แนวทาง 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 6 แนวทาง และ 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา

2.9.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Almadani (2011, pp. 9-19) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประกันคุณภาพทางการศึกษาปัญหาเร่งด่วนสำหรับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยได้ศึกษาการประกันคุณภาพที่ดีสำหรับศตวรรษที่ 21

พบว่า การประกันคุณภาพจะต้องมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายที่สำคัญสำหรับการศึกษาในแต่ละขั้นตอนที่มีการเรียนรู้ตลอดเวลาของทุกขั้นตอนในการประเมินคุณภาพผลการศึกษาจากนักเรียนจำนวน 793 คน ในระดับมัธยมศึกษาในราชอาณาจักรบาห์เรน คือ การแสดงให้เห็นว่ามุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจริง สามารถระบุปัญหาประเด็นสำคัญที่ต้องแก้ไขเพื่อเพิ่มคุณภาพการจัดการศึกษาปัญหาใน การสร้างความเข้าใจและการไม่เน้นท่องจำ เน้นการทำงานกลุ่มมากขึ้นและการสนทนาการแก้ปัญหาช่องว่างทางการเรียนรู้ที่มองเห็นหลักสูตรใหม่และการตรวจสอบระดับชาติ

Chidobi and Eze Thecla (2016, pp. 30-37) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้คู่มือการประกันคุณภาพในการนิเทศการสอนระดับมัธยมศึกษาในรัฐเอนูกู ประเทศไนจีเรีย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขอบเขตของการใช้คู่มือการประกันคุณภาพในการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้คือผู้บังคับบัญชาจำนวน 210 คน ซึ่งประกอบด้วยหัวหน้างานภายนอกและภายใน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสำหรับคำถามวิจัยและสถิติทดสอบค่าทีสำหรับสองสมมติฐาน ผลการศึกษาพบว่า ผู้บังคับบัญชาทั้งภายนอกและภายในไม่ได้ใช้ประโยชน์จากคู่มือการประกันคุณภาพอย่างเพียงพอในการควบคุมดูแลการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐเอนูกู นอกจากนี้ยังมีการเปิดเผยว่าปัจจัยบางประการ ซึ่งรวมถึงความไม่ทราบของหัวหน้างานเกี่ยวกับการมีอยู่ของคู่มือนี้ มีส่วนทำให้ไม่ได้ใช้ประโยชน์ตามคำแนะนำ

Husni Hamad and Sangob Laksana (2017, อ้างถึงใน สุพรรณรดี ศรีปัตเนตร, 2563) ได้วิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติด้านการความเป็นผู้นำที่ดีที่สุดเพื่อประสิทธิผลของการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของรัฐในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า สำหรับวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เป็นผลมาจากการทบทวนวรรณกรรมมากเกินไปเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีที่สุดของผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งนำไปสู่ประสิทธิผลของโรงเรียนและความสำเร็จของเรียนทุกคน ซึ่งประกอบด้วย ความเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ความสามัคคีของจุดมุ่งหมายชุมชนแห่งการเรียนรู้ ภาวะผู้นำด้านการเรียนการสอนหลักสูตรและการสอน พัฒนาวิชาชีพ การจัดการองค์กร การประเมิน การสะท้อน ความร่วมมือหลากหลาย สอบถามและความเป็นมืออาชีพ ข้อค้นพบสำหรับวัตถุประสงค์ในการวิจัย 2) คือรายการ “แนวทางปฏิบัติของผู้นำ” ของผู้นำโรงเรียนที่บรรลุประสิทธิผลของการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งสรุปได้จากผลการศึกษาจุดร่วมของโรงเรียน 5 แห่งจาก 6 โรงเรียนที่เป็นตัวแทนของ 6 ภูมิภาคซึ่งวิเคราะห์ในเชิงคุณภาพ ข้อค้นพบสำหรับวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3) คือ รายชื่อ “แนวทางการปฏิบัติของผู้นำในปัจจุบัน” ของผู้นำโรงเรียนรัฐบาลประเทศไทย ข้อค้นพบสำหรับวัตถุประสงค์ปัจจัย 4 คือ “แนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดในการเป็นผู้นำ” สำหรับประสิทธิผลของการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนของรัฐซึ่งประกอบด้วย ผู้นำด้านการศึกษาส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียนทุกคนและบรรลุมาตรฐาน ONESQA โดย: การพัฒนาและสื่อสารวิสัยทัศน์ของการเรียนรู้ที่แบ่งปันและสนับสนุนโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด การบำรุงรักษาและการสนับสนุนโปรแกรมการเรียนการสอนและ

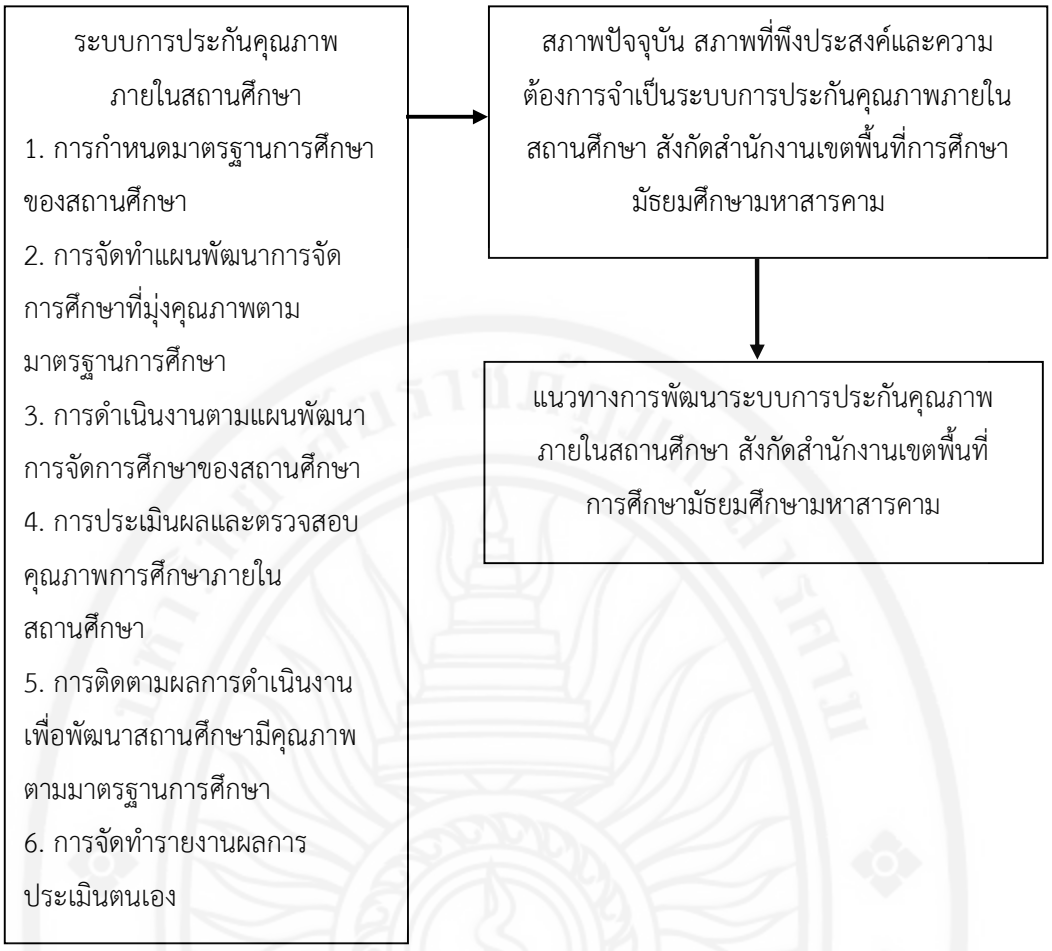
วัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการเจริญเติบโตทางวิชาชีพของพนักงาน ทำให้มั่นใจว่าการจัดการองค์กร การดำเนินงานและทรัพยากรเพื่อสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและมีประสิทธิผล ร่วมมือกับคณาจารย์และสมาชิกในครอบครัวตอบสนองความสนใจและความต้องการของชุมชนที่หลากหลายและระดมทรัพยากรของชุมชนปฏิบัติ

จากการศึกษาผู้วิจัยสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาสามารถประเมินตนเองได้อย่างต่อเนื่องและนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบสำคัญของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผน การประเมินผล และการรายงานคุณภาพ ซึ่งครอบคลุมทั้งกระบวนการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามหลักการ PDCA (Plan-Do-Check-Act) งานวิจัยในประเทศหลายฉบับ เช่น งานของพิมพ์นารา เสาวนิตย์ (2562) และนาตยา สุขเอม กับจินดา ศรีญาณลักษณ์ (2564) ต่างชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบระบบการบริหารจัดการที่ครอบคลุมทั้งด้านการจัดระบบสารสนเทศ การพัฒนาบุคลากร การกำหนดเป้าหมายเชิงคุณภาพ และการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสถานศึกษา องค์ประกอบเหล่านี้สะท้อนถึงการบูรณาการการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมและเน้นภาวะผู้นำที่เอื้อต่อการสร้างวัฒนธรรมคุณภาพอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report: SAR) ถือเป็นภารกิจสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถสะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง และชี้ให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา ตลอดจนแนวทางการปรับปรุงที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสมพร สังวาระ (2563) ที่พบว่าสถานศึกษาที่สามารถจัดทำ SAR อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ในส่วนของงานวิจัยต่างประเทศ เช่น งานของ Andrew (2000) และ Almadani (2011) ได้เสนอแนวคิดที่สอดคล้องกัน คือ การประกันคุณภาพจะเกิดประสิทธิผลก็ต่อเมื่อมีการวางแผนและดำเนินการภายใต้ภาวะผู้นำที่ชัดเจน การใช้ข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ และการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ในองค์กร ทั้งยังเน้นว่าการประกันคุณภาพไม่ควรเป็นเพียงการตรวจสอบภายนอกเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมการประเมินภายในที่เน้นการเรียนรู้จริงของผู้เรียนเป็นสำคัญองค์ความรู้ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งพบว่าส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา งานวิจัยของวิไลรัตน์ สุวรรณสม (2567) ยืนยันว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู บุคลากร และคณะกรรมการสถานศึกษาจะช่วยให้การดำเนินงานประกันคุณภาพมีประสิทธิภาพและสามารถปรับตัวได้ตามบริบทของสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุป การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การประเมินและการใช้ข้อมูลสารสนเทศ ตลอดจนภาวะผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพจึงไม่ควรหยุดอยู่แค่การจัดทำเอกสารหรือรายงานเท่านั้น แต่ควรเป็นกระบวนการที่ฝังลึกอยู่ในวัฒนธรรมองค์กร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริงและยั่งยืน

2.10 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาเป็นองค์ประกอบเพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง แสดงเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 2.6 ดังนี้

ภาพที่ 2.6 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

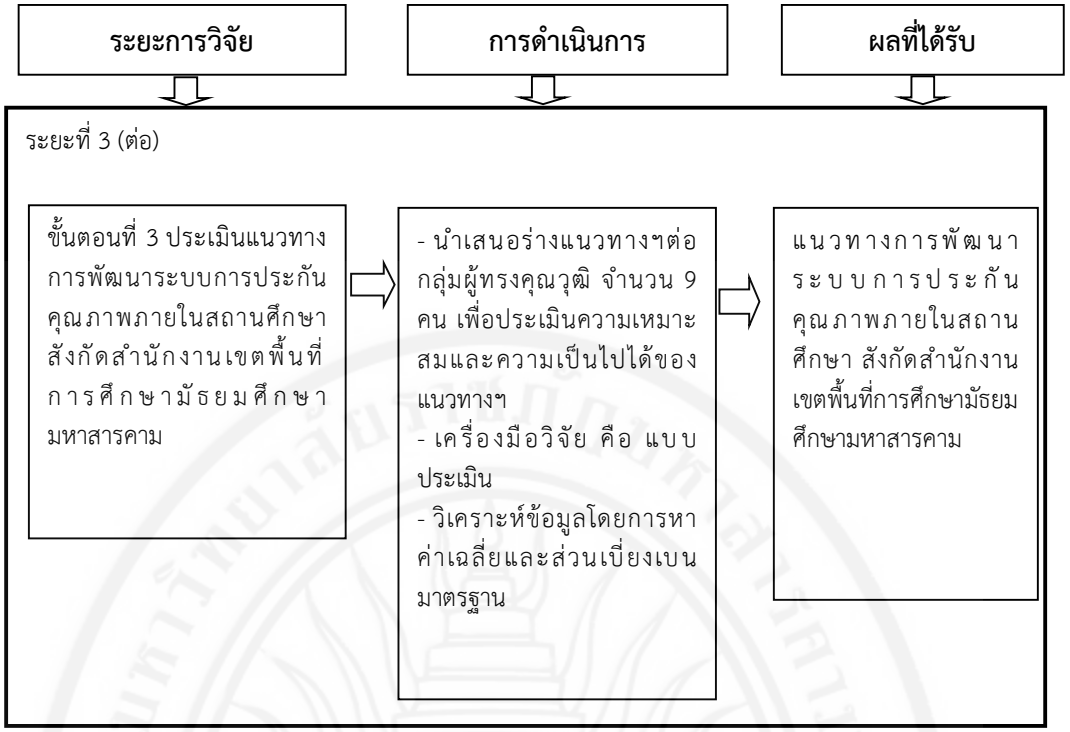
โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามระยะของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ระยะการวิจัย
การดำเนินการ
ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
แนวทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561
องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ขั้นตอนที่ ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- นำเสนอองค์ประกอบและตัวชี้วัดต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม
- เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
- วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
ความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
- กลุ่มตัวอย่าง 331 คน
- เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามการวิจับ
- วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

(มีต่อ)

ระยะการวิจัย
การดำเนินการ
ผลที่ได้รับ
ระยะที่ 2 (ต่อ
ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
นำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์หาความต้องการจำเป็น โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI Modified)
ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
- สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน (ในสถานศึกษาดูงาน 3 แห่ง)
- เครื่องมือวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง
- วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)
ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
ขั้นตอนที่ 2 ยกร่างแนวทางระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ผู้วิจัยยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นร่วมกับผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
ร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

(มีต่อ)

ภาพที่ 3.1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

โดยมีรายละเอียดดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การวิจัยระยะที่ 1 กำหนดการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน กำหนดระยะเวลาการดำเนินการวิจัยช่วงระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2568

ขั้นตอนที่ 1.1 กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยนำแนวทางการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎ กระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาเป็นองค์ประกอบเพื่อศึกษาการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการ

ดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ขั้นตอนที่ 1.2 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ 1) ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2 คน และ 2) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ที่มีผลงานการบริหารสถานศึกษาด้านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 คน ดังนี้

1. ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. ดร.เอมอร จันทนนตรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ดร.ไพทูล พรมมากุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. นายวนัส พรมสว่าง ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

5. นายเชิดชัย พลกุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การวิจัยระยะที่ 2 กำหนดการวิจัยแบบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน กำหนดระยะเวลาการดำเนินการวิจัยช่วงระหว่างเดือนสิงหาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2568

ขั้นตอนที่ 2.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร จำนวน 1,702 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน ประอกบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 35 คน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 60 คน และ 2) ครูผู้สอน จำนวน 1,607 คน ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.2 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน กำหนดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงในไพศาล วรคำ, 2564, น. 467) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน โดยเลือกแบบเจาะจง ((Purposive Sampling) จากจำนวนผู้บริหารสถานศึกษาทั้งหมด และครูผู้สอน จำนวน 236 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กำหนดเลือกโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากนั้นดำเนินการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของสถานศึกษา	จำนวนประชากร			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง		
	ผู้บริหารฯ	ครู	รวม	ผู้บริหารฯ	ครู	รวม
ขนาดเล็ก (1-499 คน)	26	396	422	26	57	83
ขนาดกลาง (500-1,499 คน)	24	140	164	24	21	45
ขนาดใหญ่ (1,500-2,499 คน)	20	404	424	20	59	79
ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	25	667	692	25	99	124
รวม	95	1,607	1,702	95	236	331

2. เครื่องมือการวิจัยและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามปฏิบัติหน้าที่อยู่ในปัจจุบัน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคอร์ท (Likert) โดยกำหนดการแปลความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดำเนินการดังนี้

2.2.1 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบถาม โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดเลือกผู้เชี่ยวชาญแบบเจาะจง จาก 1) นักวิชาการหรืออาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาในกำกับของรัฐ จำนวน 2 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและศึกษานิเทศก์ รวมจำนวน 3 คน

2.2.1.1 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2.1.2 อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อาจหาญ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2.1.3 ดร.ปรีชา การสะอาด ผู้อำนวยการโรงเรียนบรบือวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วุฒิการศึกษาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

2.2.1.4 ดร.อรชุมา ด้วงช้าง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2.2.1.5 ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

จากนั้นพิจารณาเลือกข้อคำถามจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.60 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือเนื้อหาที่ต้องการ โดยกำหนดระดับความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จากการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of item Objective Congruence) ดังนี้

+1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์และวัตถุประสงค์การวิจัย

สรุปผลการวิเคราะห์หาค่า IOC ของแบบสอบถามมีค่าความสอดคล้องตั้ง 0.60-1.00

2.2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 32 คน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) Cronbach, 1970, p. 161) โดยกำหนดเกณฑ์ว่าต้องมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ .70 ขึ้นไป สรุปแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 และมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.29 - 0.81

2.2.3 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จากนั้นนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับกลุ่มตัวอย่าง

3. วิธีดำเนินการ

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถามและหาคุณภาพของแบบสอบถาม

3.3 นำเสนอแบบสอบถามที่ผ่านการหาคุณภาพต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้คำแนะนำ

3.4 ดำเนินการส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนดไว้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ดังนี้

4.1 ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4.2 จัดส่งแบบสอบถามไปยังสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจะดำเนินการติดต่อแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

4.3 ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถาม เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมด ไปตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของคำตอบ จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีการตอบแบบสมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูล

5.2 ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดกระทำกับข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อหาค่าสถิติต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 82-83) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึ่งประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึ่งประสงค์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึ่งประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึ่งประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2.2 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. นำข้อมูลจากการศึกษาความสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม มาหาวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) ซึ่งเป็นดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่ใช้หลักการประเมินความแตกต่างและเป็นสูตรที่ (สุวิมล ว่องวาณิช , 2558 น. 279) ได้ปรับสูตรการคำนวณมาจาก PNI โดยการหาค่าผลต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพที่คาดหวัง (I) กับค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (D) แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์ (D) เพื่อถ่วงน้ำหนักก่อนที่จะนำมาจัดลำดับ โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นตามค่า $PNI_{Modified}$ โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$PNI_{Modified}: (I-D) /D$$

เมื่อ $PNI_{Modified}$ หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

I: Importance หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์ คือระดับความต้องการ

D: Degree of Success หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบันตัวเลขดัชนีความต้องการสูง แสดงว่ามีความจำเป็นในการพัฒนามาก

2. นำผลการวิเคราะห์มาจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ตามค่า Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$) จากมากไปหาน้อย เพื่อเรียงลำดับตัวชี้วัดที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงสุด เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ในการวิจัยระยะที่ 2 ต่อไป

ระยะที่ 3 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การวิจัยระยะที่ 3 กำหนดการวิจัยแบบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน กำหนดระยะเวลาการดำเนินการวิจัยช่วงระหว่างเดือนตุลาคม ถึง เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568

ขั้นตอนที่ 3.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในสถานศึกษาศึกษาดูงานที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) ที่เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ จำนวน 3 โรงเรียน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารโรงเรียนละ 1 คน และ 2) ครู ผู้รับผิดชอบงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวมโรงเรียนละ 2 คน สถานศึกษาที่ศึกษาดูงาน ได้แก่

1.1 โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.2 โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1.3 โรงเรียนสรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2. เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) โดยกำหนดคำถามดังนี้

2.1 ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมและครบถ้วนหรือเพียงพอในการนำไปสร้างเป็นแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามหรือไม่อย่างไร

2.2 แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีแนวทางการพัฒนาอย่างไรบ้าง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จากผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน

ขั้นตอนที่ 3.2 ยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้วิจัยดำเนินการยกร่างแนวทางจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นร่วมกับผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จากนั้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ขั้นตอนที่ 3.3 ประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 2 คน 2) ศึกษานิเทศก์ที่กำกับดูแลงานระบบประกันคุณภาพการศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาและประถมศึกษา จำนวน 4 คน 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีผลการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน ดังนี้

1. ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. ดร.เอกลักษณ์ บุญท้าว รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ดร.อรชุมา ด้วงช้าง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

5. ดร.เอมอร จันทนนตรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

6. นางสุภัชรา โตแย้มบุญฤทธิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

7. นายสงกรานต์ อุดทารุณ ผู้อำนวยการวิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

8. นายทรงศักดิ์ ชาวไพร ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสารคามพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

9. นายภูวดล ภูสิม ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ แบบลิเคอร์ท (Likert's scale) มีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิธีดำเนินการ

3.1 กำหนดกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม

3.2 นำร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 9 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง

3.3 ปรับปรุงแก้ไขแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากผลการประเมินแนวทาง

3.4 สรุป/สร้างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม ที่สมบูรณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมิน กำหนดใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

บทที่ 4
ผลการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับของวัตถุประสงค์และผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ของสถานศึกษา

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

มีรายละเอียดการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

$\overline{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
D	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน
I	แทน	ค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์
$PNI_{modified}$	แทน	ค่าความต้องการจำเป็น (Needs Assessment)

4.2 ผลการดำเนินการวิจัย

4.2.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยได้ทำการสังเคราะห์องค์ประกอบระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยมีสรุปผลการศึกษาโดยภาพรวมดังนี้

4.2.1.1 ผลการสังเคราะห์องค์ประกอบจากการศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยในเบื้องต้น พบว่า องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน ตัวชี้วัด 56 ข้อ ดังนี้

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 11 ข้อ ดังนี้ 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 5) มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด 7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน 8) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย 9) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา 10) มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้ 11) มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ข้อ ดังนี้ 1) มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ 2) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา4) มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5) มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา 6) มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน 7) แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ 8) มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์ 9) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ 10) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 7 ข้อ ดังนี้ 1) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ 2) มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา 3) มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 6) มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ 7) มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 9 ข้อ ดังนี้ 1) มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน 2) มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม 5) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 7) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 8) มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 9) มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัด 9 ข้อ ดังนี้ 1) มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2)มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) มีการจัดทำปฏิทินการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน 4) มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม 5) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 7) มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 8) มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน

การศึกษา 9) ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 10 ข้อ ดังนี้ 1)สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 2) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี 3) รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา 4) รายงานผลการประเมินตนเอง มีโครงสร้างประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) รายงานผลการประเมินตามมาตรฐาน 5) คุณภาพ หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางการพัฒนา 6) รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย 7) ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 8) รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 9) รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 10) รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

จากนั้นผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่เป็นผลจากการสังเคราะห์ของผู้วิจัยในเบื้องต้น เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดพร้อมข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขหรือเพิ่มเติมตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีสรุปผลจากความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิสรุปองค์ประกอบทั้ง 6 ด้าน มีความเหมาะสม ส่วนตัวชี้วัดของแต่ละด้านมีการปรับปรุงแก้ไขและตัดตัวชี้วัดที่มีความหมายหรือมีแนวปฏิบัติที่คล้ายคลึงกันหรือมีความซ้ำซ้อนออก สรุปผลรายองค์ประกอบโดยรวมจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

โดยมีสรุปผลการดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

“...จากการวิเคราะห์องค์ประกอบและตัวชี้วัดของระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า ทั้ง 6 ด้าน รวม 56 ตัวชี้วัด มีความครบถ้วน ชัดเจน และสอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานชาติและแนวทางของหน่วยงานต้นสังกัด โดยครอบคลุมโครงสร้าง กลไก กระบวนการ และผลลัพธ์ตามวงจร PDCA อย่างเป็นระบบด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษามีความเหมาะสม ครอบคลุมตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการ การวิเคราะห์บริบท การใช้ข้อมูลสารสนเทศ ไปจนถึงการติดตามและปรับปรุงมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ส่วนการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษามีการวิเคราะห์ SWOT การกำหนดวิสัยทัศน์ การมีส่วนร่วม และการจัดทำแผนที่เชื่อมโยงมาตรฐานได้อย่างเป็นรูปธรรม...”

“ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ; สัมภาษณ์”

“...โดยภาพรวมองค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้งหมดมีความเหมาะสมในระดับสูง มีความครอบคลุมทั้งด้านมาตรฐานการศึกษา การวางแผน การดำเนินงาน การประเมิน และการรายงานผล ซึ่งเป็นหัวใจของระบบประกันคุณภาพภายในที่มีความเข้มแข็ง สามารถนำไปใช้ในการประเมินและพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิผล ทั้งยังสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและแนวทางของหน่วยงานกำกับดูแลอย่างเป็นรูปธรรม....”

“ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2 ; สัมภาษณ์”

“....การดำเนินงานตามแผนและการประเมินคุณภาพภายในมีความเป็นระบบ มีการกำกับติดตาม รายงานผล และนำผลประเมินไปปรับปรุงพัฒนาอย่างสอดคล้องกับหลักฐานเชิงประจักษ์ ขณะที่การติดตามผลการดำเนินงานและการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) มีความชัดเจน โปร่งใส และสอดคล้องกับรูปแบบที่หน่วยงานกำหนด รวมถึงเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน โดยสรุปองค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้งหมดมีความเหมาะสมสูง สามารถนำไปใช้ประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนไทยในยุคปัจจุบัน พร้อมพัฒนาเพิ่มเติมด้านการใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิผลของระบบประกันคุณภาพให้ทันสมัยยิ่งขึ้น...”

“ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ; สัมภาษณ์”

“....โดยรวม องค์ประกอบและตัวชี้วัดทั้ง 56 ข้อมีความเหมาะสมสูง สะท้อนระบบประกันคุณภาพที่ครบถ้วน เป็นลำดับขั้น และมีความเชื่อมโยงกันตามหลัก PDCA ชัดเจน ตัวชี้วัดส่วนใหญ่เป็นพฤติกรรมที่ตรวจสอบได้ และสามารถนำไปประเมินจริงในโรงเรียนทุกประเภท จุดที่ควรเสริมให้ทันสมัยคือ การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล การเพิ่มตัวชี้วัดด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และการประเมินความคุ้มค่างบประมาณ แต่โดยรวมถือว่าเป็นชุดตัวชี้วัดที่มีคุณภาพสูงและใช้ได้จริงในระบบประกันคุณภาพสถานศึกษา...”

“ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ; สัมภาษณ์)”

“...องค์ประกอบและตัวชี้วัดที่นำเสนอ มีความเหมาะสมสูง ครอบคลุม และสอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพสถานศึกษา ตัวชี้วัดทุกข้อเป็นพฤติกรรมที่ตรวจสอบได้ ชัดเจน และเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงในโรงเรียนทุกประเภท จุดเด่นที่สุดคือความเป็นระบบ การใช้ข้อมูลจริง การมีส่วนร่วม และความโปร่งใสในการประเมิน ซึ่งช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง....”

“ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ; สัมภาษณ์”

4.2.1.2 ผลการปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมจากการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

จากผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ แสดงดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 สรุปผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการ (หลังการสัมภาษณ์/ประเมินความเหมาะสม)
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
	2) มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
	3) ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
	4) มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน
	5) มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
	6) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด
	7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน
	8) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย
	9) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา
	10) มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้
	11) มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการ (หลังการสัมภาษณ์/ประเมินความเหมาะสม)
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	1) มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ
	2) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
	3) ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
	4) มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
	5) มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา
	6) มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน
	7) แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้
	8) มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์
	9) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ
	10) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการ (หลังการสัมภาษณ์/ประเมินความเหมาะสม)
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	1) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ
	2) มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
	3) มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
	4) มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา
	5) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย
	6) มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ
	7) มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	1) มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน
	2) มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
	3) มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
	4) ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม
	5) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
	6) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
	7) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการ (หลังการสัมภาษณ์/ประเมินความเหมาะสม)
	8) มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา
	9) มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	1) มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
	2) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
	3) มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม
	4) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
	5) มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
	6) มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง
	7) มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
	8) ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	1) สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง
	2) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี

(ต่อ)

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

องค์ประกอบ	ตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการ (หลังการสัมภาษณ์/ประเมินความเหมาะสม)
	3) รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา
	4) รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย
	5) ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา
	6) รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา
	7) รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
	8) รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

จากตารางที่ 4.1 แสดงผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ และมีตัวชี้วัด 53 ข้อ ดังนี้

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีตัวชี้วัด 11 ข้อ ดังนี้ 1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 3) ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 4) มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน 5) มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 6) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด 7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน 8) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย 9) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา 10) มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้ 11) มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีตัวชี้วัด 10 ข้อ ดังนี้ 1) มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ 2) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5) มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา 6) มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน 7) แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ 8) มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์ 9) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ 10) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน

3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีตัวชี้วัด 7 ข้อ ดังนี้ 1) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ 2) มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบท

ของสถานศึกษา 3) มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 5) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย 6) มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ 7) มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีตัวชี้วัด 9 ข้อ ดังนี้ 1) มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน 2) มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 3) มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 4) ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม 5) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 6) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ 7) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 8) มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา 9) มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีตัวชี้วัด 8 ข้อ ดังนี้ 1) มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 2) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม 4) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 5) มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง 7) มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 8) ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีตัวชี้วัด 8 ข้อ ดังนี้ 1) สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง 2) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี 3) รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับ

บริบทสถานศึกษา 4) รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย 5) ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา 6) รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา 7) รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 8) รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

จากสรุปผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำไปสร้างเป็นเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามการวิจัย เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ในขั้นตอนต่อไป

4.2.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 ชุด และได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งหมด จำนวน 311 ชุด คิดเป็นร้อยละ 93.96 จากแบบสอบถามทั้งหมด โดยมีรายละเอียดการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงในตารางที่ 4.2 ดังนี้

ตารางที่ 4.2 การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ขนาดของสถานศึกษา	สถานภาพ		รวม	ร้อยละ
	ผู้บริหารสถานศึกษ (คน)	ครู (คน)		
ขนาดเล็ก (1-499 คน)	26	52	78	25.08
ขนาดกลาง (500-1,499 คน)	24	19	43	13.83
ขนาดใหญ่ (1,500-2,499 คน)	20	54	74	23.79
ขนาดใหญ่พิเศษ (2,500 คนขึ้นไป)	22	94	116	37.30
รวม	92	219	311	100.00

จากตารางที่ 4.2 แสดงการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 219 คน รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 92 คน โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 116 คน

คิดเป็นร้อยละ 37.30 รองลงมา คือ ขนาดเล็ก จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 25.08 ขนาดใหญ่ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 23.79 และขนาดกลาง จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 18.13 ตามลำดับ

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แสดงผลวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.3 – 4.9

ตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.19	0.39	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	0.12	2
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	4.19	0.39	มาก	4.68	0.46	มากที่สุด	0.12	4
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.28	0.39	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด	0.12	5
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.19	0.39	มาก	4.68	0.17	มากที่สุด	0.12	3
การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.26	0.35	มาก	4.78	0.43	มากที่สุด	0.12	1
การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.31	0.46	มาก	4.80	0.33	มากที่สุด	0.11	6
เฉลี่ย	4.24	0.40	มาก	4.72	0.39	มากที่สุด	0.11	-

จากตารางที่ 4.3 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยรวมและรายด้าน พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24 ; S.D. = 0.40) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31; S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28 ; S.D. = 0.39) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26 ; S.D. = 0.35) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87 ; S.D. = 0.45) และด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ มีค่าเฉลี่อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19 ; S.D. = .39) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72 ; S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80 ; S.D. = 0.33) รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามผลการดำเนิน งานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78 ; S.D. = 0.43) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 ; S.D. = 0.46) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.17) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.46) และด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.12) รองลงมาได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.12) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.12) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ($PNI_{modified}$ = 0.27) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ($PNI_{modified}$ = 0.12)

ด้านการดำเนินงานตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.12) และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($PNI_{modified}$ = 0.11) ตามลำดับ

โดยมีสรุปผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รายด้านและรายข้อ แสดงดังตารางที่ 4.4-4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.27	0.44	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด	0.10	11
2) มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.17	0.37	มาก	4.68	0.46	มากที่สุด	0.12	5
3) ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.16	0.36	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	0.13	4
4) มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน	4.19	0.39	มาก	4.67	0.49	มากที่สุด	0.12	7

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
5) มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.21	0.41	มาก	4.71	0.45	มากที่สุด	0.19	1
6) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด	4.14	0.35	มาก	4.71	0.46	มากที่สุด	0.14	2
7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวน การจัดการเรียนการสอน	4.24	0.43	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	0.11	8
8) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้และมีความท้าทาย	4.16	0.37	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	6
9) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา	4.23	0.42	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	0.11	9

(ต่อ)

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
10) มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้	4.20	0.40	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	0.13	3
11) มีการติดตาม ประเมินและปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง	4.13	0.35	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.11	10
รวม	4.19	0.39	มาก	4.69	0.46	มากที่สุด	0.12	-

จากตารางที่ 4.4 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19 ; S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27 ; S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการและคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24 ; S.D. = 0.43) และมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23 ; S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 ; S.D. = 0.35)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 ; S.D. = 0.46) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยว ข้องและสารธารณชนรับรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71 ; S.D. = 0.45) และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71 ; S.D. = 0.46) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61 ; S.D. = 0.49)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.10 โดยเรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.19) รองลงมา ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด ($PNI_{modified}$ = 0.14) และมีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.10)

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยรวมและรายข้อ

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ	4.23	0.42	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.10	8
2) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.15	0.36	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.13	4
3) ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.14	0.35	มาก	4.68	0.47	มากที่สุด	0.13	3
4) มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.22	0.41	มาก	4.64	0.43	มากที่สุด	0.10	9

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
5) มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา	4.27	0.44	มาก	4.62	0.49	มากที่สุด	0.08	10
6) มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน	4.12	0.33	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.13	5
7) แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้	4.13	0.33	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	0.14	2
8) มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์	4.25	0.44	มาก	4.78	0.41	มากที่สุด	0.12	6
9) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ	4.20	0.40	มาก	4.77	0.42	มากที่สุด	0.14	1

(ต่อ)

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
10) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	4.18	0.38	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	7
รวม	4.19	0.39	มาก	4.68	0.46	มากที่สุด	0.12	-

จากตารางที่ 4.5 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19 ; S.D. = 0.395) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.27 ; S.D. = 0.44) รองลงมา ได้แก่ มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25 ; S.D. = 0.44) และ มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23 ; S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.12 ; S.D. = 0.33)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.46) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78 ; S.D. = 0.41) รองลงมา ได้แก่ มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.77 ; S.D. = 0.42) และแผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.70 ; S.D. = 0.46) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.62 ; S.D. = 0.49)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ ($PNI_{modified}$ = 0.14) รองลงมา ได้แก่ แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารและการจัดการเรียนรู้ ($PNI_{modified}$ = 0.14) และครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.08)

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ	4.25	0.44	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.10	3
2) มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	4.43	0.33	มาก	4.76	0.50	มากที่สุด	0.06	6

(ต่อ)

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
3) มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.24	0.43	มาก	4.54	0.50	มากที่สุด	0.07	5
4) มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.16	0.37	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.11	2
5) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.39	0.39	มาก	4.68	0.49	มากที่สุด	0.06	7
6) มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ	4.37	0.44	มาก	4.78	0.47	มากที่สุด	0.09	4
7) มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน	4.14	0.35	มาก	4.71	0.46	มากที่สุด	0.14	1
รวม	4.28	0.39	มาก	4.68	0.48	มากที่สุด	0.12	-

จากตารางที่ 4.6 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28 ; S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.439 ; S.D. = 0.33) รองลงมา ได้แก่ มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.39 ; S.D. = 0.39) และมีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37 ; S.D. = 0.44) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.14 ; S.D. = 0.35)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.48) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78 ; S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = 0.50) และมีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71 ; S.D. = 0.46) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ใช้เครื่องมือดิจิทัลในการสร้างแบบทดสอบหรือกิจกรรมประเมิน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.87 ; S.D. = 0.42)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน ($PNI_{modified}$ = 0.14) รองลงมา มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนิน งานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.11) และส่มีการดำเนินงานตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ ($PNI_{modified}$ = 0.10) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ($PNI_{modified}$ = 0.06)

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน	4.25	0.43	มาก	4.71	0.46	มากที่สุด	0.11	5
2) มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.14	0.35	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.11	7
3) มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.24	0.42	มาก	4.65	0.48	มากที่สุด	0.10	8
4) ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม	4.16	0.37	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	4
5) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.23	0.42	มาก	4.70	0.46	มากที่สุด	0.11	6

(ต่อ)

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
6) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ	4.20	0.40	มาก	4.76	0.43	มากที่สุด	0.13	2
7) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.22	0.41	มาก	4.63	0.49	มากที่สุด	0.10	9
8) มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	4.15	0.36	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.13	3
9) มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.13	0.33	มาก	4.75	0.48	มากที่สุด	0.15	1
รวม	4.19	0.39	มาก	4.68	0.17	มากที่สุด	0.12	-

จากตารางที่ 4.7 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19 ; S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25 ; S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24 ; S.D. = 0.42) และมีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23 ; S.D. = 0.42) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.13 ; S.D. = 0.33)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.67) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = 0.43) รองลงมา ได้แก่ มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.75 ; S.D. = 0.48) และมีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71 ; S.D. = 0.46) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63 ; S.D. = 0.49)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.15) รองลงมา ได้แก่ มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ($PNI_{modified}$ = 0.13) และมีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.10)

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ

การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.25	0.37	มาก	4.96	0.54	มากที่สุด	0.17	2
2) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.48	0.11	มาก	4.98	0.37	มากที่สุด	0.11	4
3) มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม	4.37	0.34	มาก	4.85	0.12	มากที่สุด	0.11	5
4) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนิน งานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการ ศึกษา	4.18	0.38	มาก	4.67	0.47	มากที่สุด	0.12	3

(ต่อ)

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
5) มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.17	0.43	มาก	4.98	0.44	มากที่สุด	0.19	1
6) มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	4.24	0.43	มาก	4.54	0.50	มากที่สุด	0.07	8
7) มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.16	0.37	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.11	6
8) ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.19	0.39	มาก	4.61	0.49	มากที่สุด	0.10	7
รวม	4.26	0.35	มาก	4.78	0.43	มากที่สุด	0.12	-

จากตารางที่ 4.8 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26 ; S.D. = 0.35) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ การกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.48 ; S.D. = 0.11) รองลงมา ได้แก่ การสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.37 ; S.D. = 0.34) และมีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.25 ; S.D. = 0.37) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.16 ; S.D. = 0.37)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78 ; S.D. = 0.43) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.98 ; S.D. = 0.37) รองลงมา ได้แก่ มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.98 ; S.D. = 0.44) และมีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.96 ; S.D. = 0.54) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54 ; S.D. = 0.50)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.12 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.19) รองลงมา ได้แก่ มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.176) และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพ

ตามมาตรฐานการศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.123) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($PNI_{modified}$ = 0.070)

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมและรายข้อ

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1) สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.33	0.47	มาก	4.80	0.40	มากที่สุด	0.11	5
2) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี	4.40	0.49	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด	0.08	8
3) รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา	4.25	0.43	มาก	4.89	0.32	มากที่สุด	0.15	1
4) รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย	4.23	0.53	มาก	4.74	0.13	มากที่สุด	0.12	4
5) ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	4.28	0.45	มาก	4.86	0.35	มากที่สุด	0.14	2

(ต่อ)

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$PNI_{modified}$	ลำดับ
6) รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา	4.35	0.48	มาก	4.76	0.35	มากที่สุด	0.09	7
7) รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.34	0.47	มาก	4.76	0.34	มากที่สุด	0.10	6
8) รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก	4.30	0.46	มาก	4.85	0.36	มากที่สุด	0.13	3
รวม	4.31	0.46	มาก	4.80	0.33	มากที่สุด	0.11	-

จากตารางที่ 4.9 แสดงผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมและรายข้อ พบว่า

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31 ; S.D. = 0.46) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.40 ; S.D. = 0.49) รองลงมา รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35 ; S.D. = 0.48) และรายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.34 ; S.D. = 0.47) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รายงานผลการ

ประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่ายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 4.23 ; S.D. = 0.53)

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80 ; S.D. = 0.33) โดยเรียงลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.89 ; S.D. = 0.32) รองลงมา ได้แก่ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.86 ; S.D. = 0.35) และรายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.85 ; S.D. = 0.36) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.74 ; S.D. = 0.13)

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.15) รองลงมา ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ($PNI_{modified}$ = 0.14) และรายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก($PNI_{modified}$ = 0.13) ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี ($PNI_{modified}$ = 0.08)

4.2.3 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 2) ยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และ 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยแต่ละขั้นตอนมีสรุปผลการดำเนินการดังนี้

4.2.3.1 ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ในระยะที่ 1 มาสรุปเป็นแนวทางในเบื้องต้น ก่อนดำเนินการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในสถานศึกษาที่ศึกษาดูงาน จำนวน 6 คน ในสถานศึกษาที่ศึกษาดูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) จำนวน 3 แห่ง ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนละ 2 คน รวมผู้ทั้งหมดจำนวน 6 คน สถานศึกษาทีศึกษาดูงานประกอบด้วย

1) โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม รางวัล IQA AWARD ระดับยอดเยี่ยม ปีการศึกษา 2566

2) โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3) โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด รางวัล IQA AWARD ระดับยอดเยี่ยม ปีการศึกษา 2562 ปีการศึกษา 2565 ปีการศึกษา 2566

โดยเลือกตัวชี้วัดเชิงปฏิบัติการที่มีค่า PNI $_{modified}$ สูงสุดสามลำดับของแต่ละด้านมากำหนดเป็นประเด็นสัมภาษณ์ โดยมีรายละเอียดผลการสรุปแนวทางเรียงลำดับจากองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดไปถึงต่ำสุด ดังนี้

1. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

1.2 การกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

2. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด

2.3 การสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้

3. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.2 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

3.3 การนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

4. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

4.1 การปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ

4.2 แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารและการจัดการเรียนรู้

4.3 ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

5.1 การปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

5.2 การใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนิน งานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ

6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ตัวชี้วัดที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับ ได้แก่

6.1 รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

6.2 ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

6.3 รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

จากนั้นผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิตามที่กำหนดไว้ โดยมีการสรุปใจความสำคัญจากผลการสัมภาษณ์ในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

1. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามี 3 แนวทาง ดังนี้

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา

1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในด้านการติดตามผลการดำเนินงานควรมุ่งสร้างกระบวนการที่เป็นระบบและเชื่อถือได้ เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ตัวชี้วัดที่มีความจำเป็นสูงชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างลึกซึ้ง โดยนำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าและระบุประเด็นที่ต้องเร่งพัฒนา ควบคู่กับการจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่ชัดเจน ทั้งในด้านบทบาทผู้รับผิดชอบ วิธีการติดตาม รอบระยะเวลา และเครื่องมือที่ใช้ เพื่อให้การดำเนินงานมีทิศทางเดียวกันและสามารถตรวจวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วนและเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ทันสมัย และนำไปใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยองค์ประกอบทั้งสามด้านจะทำงานเสริมกันเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างยั่งยืน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การยกระดับระบบการติดตามผลให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มจากการพัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาในการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างเป็นระบบ โดยนำผลที่ได้มาเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เพื่อประเมินช่องว่างและหาทิศทางการปรับปรุงที่เหมาะสม พร้อมกันนี้ต้องจัดให้มีระบบและกลไกการติดตามที่เป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอนตั้งแต่การวางแผน การกำหนดบทบาทหน้าที่ การใช้เครื่องมือ และรอบเวลาในการติดตาม เพื่อให้ทุกฝ่าย

ปฏิบัติไปในแนวเดียวกันอย่างสอดคล้อง นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามต้องดำเนินการอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และตรวจสอบได้ เพื่อให้ข้อมูลที่ใช้ประกอบการพัฒนามีความน่าเชื่อถือและสะท้อนสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาคุณภาพสู่มาตรฐานการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การพัฒนาระบบการติดตามผลเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาควรมุ่งสร้างกระบวนการที่ต่อเนื่องและใช้ข้อมูลเป็นฐาน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างละเอียด เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าและความคลาดเคลื่อนจากเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งจะช่วยชี้จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางการปรับปรุงได้อย่างตรงประเด็น ควบคู่กับการจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีโครงสร้างชัดเจน ทั้งด้านขั้นตอน วิธีการ เครื่องมือ และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย เพื่อให้การติดตามดำเนินไปอย่างมีเอกภาพและตรวจสอบได้ นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้อย่างครบถ้วนและเป็นระบบ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินคุณภาพ เพราะข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างมีประสิทธิผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การเสริมสร้างระบบการติดตามผลให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพัฒนาให้สถานศึกษามีความสามารถในการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างเป็นเหตุเป็นผล โดยเชื่อมโยงข้อมูลที่ได้กับเป้าหมายคุณภาพที่กำหนด เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า ปัญหา และแนวโน้มที่ควรเร่งแก้ไขอย่างชัดเจน พร้อมกันนี้ควรจัดให้มีระบบและกลไกการติดตามที่เป็นมาตรฐาน ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การมอบหมายหน้าที่ การกำหนดวิธีการติดตาม ตลอดจนการใช้เครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทางเดียวกันและตรวจสอบได้อย่างโปร่งใส นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่กำหนดต้องดำเนินการอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุมาตรฐาน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การพัฒนาระบบการติดตามผลเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาควรเน้นการใช้ข้อมูลเป็นศูนย์กลาง โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างเป็นระบบ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายคุณภาพที่กำหนดไว้ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษามองเห็นความก้าวหน้าและจุดที่ต้องปรับปรุงได้อย่างแม่นยำ ควบคู่กันนี้จำเป็นต้องกำหนดระบบและกลไกการติดตามที่ชัดเจน

โปร่งใส และปฏิบัติได้จริง ทั้งในด้านขั้นตอน วิธีการ และบทบาทของผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การติดตามดำเนินไปอย่างมีเอกภาพและตรวจสอบได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามต้องทำอย่างรอบคอบ ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีคุณภาพเพียงพอต่อการวิเคราะห์และใช้ประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุมาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การพัฒนาระบบการติดตามผลเพื่อยกระดับคุณภาพสถานศึกษาควรมุ่งสร้างกระบวนการที่เชื่อถือได้และขับเคลื่อนด้วยข้อมูล โดยให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างมีหลักฐานรองรับ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเป้าหมายคุณภาพที่กำหนด ทำให้สามารถระบุปัญหาและแนวทางปรับปรุงได้อย่างตรงจุด ควบคู่กับการจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจน ทั้งด้านขั้นตอน วิธีดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ เพื่อให้การติดตามเป็นไปอย่างมีมาตรฐานและสอดคล้องกันทั่วทั้งองค์กร นอกจากนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนติดตามต้องดำเนินอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน และตรวจสอบได้ เพื่อให้ข้อมูลมีคุณภาพสูงเพียงพอสำหรับใช้พัฒนานโยบายและแนวปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้สถานศึกษาก้าวสู่มาตรฐานการศึกษาได้อย่างมั่นคง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

2. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 แนวทาง ดังนี้

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน

2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ

2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรยึดหลักการใช้ข้อมูลสารสนเทศเป็นฐาน โดยเริ่มจากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ ผู้เรียน บริบท และทรัพยากร เพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานในการกำหนดมาตรฐานที่สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษา พร้อมทั้งต้องเชื่อมโยงมาตรฐานที่กำหนดขึ้นกับมาตรฐานการศึกษาของชาติและนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การพัฒนาอยู่ในทิศทางเดียวกับระบบการศึกษาทั้งระบบ นอกจากนี้

การสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาให้ครู บุคลากร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสาธารณชนรับรู้อย่างทั่วถึง ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจร่วมกันและสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุมาตรฐานได้อย่างเป็นเอกภาพและต่อเนื่อง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรมุ่งสร้างระบบการใช้ข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและตรวจสอบได้ โดยพัฒนากระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศให้เป็นขั้นตอนที่ชัดเจน ตั้งแต่การคัดเลือกข้อมูลสำคัญ การประมวลผล ไปจนถึงการแปลความหมาย เพื่อให้มาตรฐานที่กำหนดมีพื้นฐานจากข้อเท็จจริงและสะท้อนคุณภาพที่สถานศึกษาต้องการบรรลุอย่างแท้จริง นอกจากนั้นควรจัดให้มีการทบทวนและเชื่อมโยงมาตรฐานของสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การกำหนดมาตรฐานมีทิศทางร่วมและรองรับการประเมินภายนอกได้อย่างมั่นใจ ขณะเดียวกันการสื่อสารมาตรฐานการศึกษาไม่ควรจำกัดเฉพาะการเผยแพร่ข้อมูล แต่ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น การประชุมชี้แจง การรับฟังข้อเสนอแนะ หรือการทำความเข้าใจผ่านกิจกรรมในโรงเรียน เพื่อให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องเกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของมาตรฐานและสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างจริงจังและต่อเนื่อ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่มีความโปร่งใสและอิงหลักฐานเชิงประจักษ์ โดยจัดระบบการคัดเลือกและตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลสารสนเทศก่อนนำไปวิเคราะห์ เพื่อให้มาตรฐานที่กำหนดมีความแม่นยำและสามารถใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาได้จริง ควบคู่กับการจัดวางโครงสร้างมาตรฐานให้สอดคล้องกับกรอบระดับชาติและข้อกำหนดของหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการบูรณาการทั้งในด้านนโยบายและการประเมินผล นอกจากนี้ การเผยแพร่มาตรฐานควรเน้นความเข้าใจร่วมมากกว่าการประกาศใช้เพียงอย่างเดียว โดยใช้ช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น สื่อดิจิทัล แผนภาพสรุป หรือกิจกรรมสร้างความเข้าใจ เพื่อให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องรับรู้ เป้าหมายร่วมกัน และช่วยกันขับเคลื่อนมาตรฐานสู่การปฏิบัติได้อย่างมีพลังและเป็นรูปธรรม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรมุ่งพัฒนาระบบข้อมูลที่มีความถูกต้องและพร้อมใช้งาน เพื่อให้การวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานอิงจากหลักฐานจริง ไม่ใช่เพียงการคาดการณ์ พร้อมทั้งควรจัดทำ “แผนผังเชื่อมโยงมาตรฐาน” ที่แสดงความสอดคล้อง

ระหว่างมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัด เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องเข้าใจทิศทางการพัฒนาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การสื่อสารมาตรฐานควรเน้นความสม่ำเสมอและเข้าถึงง่าย เช่น การสรุปเป็นสาระสำคัญแบบย่อ การใช้แผ่นภาพ หรือสื่อออนไลน์ เพื่อให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตระหนักถึงมาตรฐานร่วมกัน และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาควรมุ่งสร้าง “ระบบข้อมูลเชิงวิเคราะห์” ที่ช่วยให้ผู้บริหารและคณะทำงานสามารถจำแนกปัญหา แนวโน้ม และศักยภาพของสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม ก่อนนำไปใช้กำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมกับบริบทจริงของโรงเรียน พร้อมกันนี้ควรออกแบบกระบวนการเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติในลักษณะการเทียบเคียงเพื่อให้โรงเรียนสามารถประเมินตำแหน่งเชิงคุณภาพของตนเองเมื่อเทียบกับกรอบกลางได้ชัดเจนมากขึ้น ส่วนการเผยแพร่มาตรฐานควรปรับให้เป็นรูปแบบที่สร้างความเข้าใจง่าย ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การกำหนดมาตรฐานการศึกษาควรเริ่มจากการพัฒนาคุณภาพของฐานข้อมูลให้มีความครบถ้วนและเชื่อถือได้ เพื่อให้การวิเคราะห์นำไปสู่การกำหนดมาตรฐานที่สอดคล้องกับสภาพจริงของสถานศึกษาอย่างแม่นยำ นอกจากนี้ควรจัดตั้ง “คณะทำงานด้านมาตรฐาน” ที่ทำหน้าที่กลั่นกรอง ตรวจสอบ และเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติอย่างเป็นระบบ เพื่อให้โครงสร้างมาตรฐานมีเอกภาพและรองรับการประเมินในทุกระดับได้อย่างมั่นคง สำหรับการสื่อสารมาตรฐาน ควรเน้นการสร้างความเข้าใจอย่างต่อเนื่องผ่านรูปแบบการสื่อสารสองทาง เช่น เวทีปรึกษาหารือหรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในทีมงาน เพื่อให้ครู บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องไม่เพียงรับรู้ แต่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนมาตรฐานสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

3. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มี 3 แนวทาง ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย

3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน

3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาควรมุ่งสร้างระบบที่เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ทั้งครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อให้การประเมินสะท้อนมุมมองที่หลากหลายและครอบคลุมบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง การประเมินควรดำเนินการทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลเชิงสถิติควบคู่กับการสังเกต การสัมภาษณ์ หรือการสะท้อนผล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและมีความหมายมากขึ้น ที่สำคัญ ผลการประเมินควรถูกนำกลับมาใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาปรับปรุงงาน และกำหนดแนวทางยกระดับคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การประเมินไม่ใช่เพียงการตรวจสอบ แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาควรจัดระบบให้ผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทชัดเจนตามความเชี่ยวชาญของแต่ละฝ่าย เช่น ครูร่วมประเมินด้านการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารประเมินด้านการบริหารจัดการ และคณะกรรมการสถานศึกษาตรวจสอบภาพรวม เพื่อให้กระบวนการประเมินมีความลึกและรอบด้านยิ่งขึ้น สำหรับการประเมินทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ควรพัฒนาชุดเครื่องมือที่สอดคล้องกัน เช่น ตัวบ่งชี้เชิงตัวเลขควบคู่กับเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ผลลัพธ์สะท้อนสถานการณ์จริงอย่างใกล้เคียงที่สุด ส่วนการนำผลการประเมินไปใช้ควรจัดทำแผนพัฒนาหลังประเมินที่กำหนดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาอย่างชัดเจน เพื่อให้การประเมินไม่สิ้นสุดที่รายงาน แต่ขับเคลื่อนการปรับปรุงคุณภาพได้จริงในทุกมิติของสถานศึกษา...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาควรพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ โดยส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มมีบทบาทร่วมตั้งแต่การวางแผนเก็บข้อมูลจนถึงการกลั่นกรองผลการประเมิน เพื่อให้เกิดมุมมองที่รอบด้านและลดความลำเอียงของข้อมูล สำหรับการประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ควรกำหนดเกณฑ์มาตรฐานและวิธีการเก็บข้อมูลที่ชัดเจน เช่น การใช้ตัวชี้วัดเชิงตัวเลขควบคู่กับการประเมินสภาพจริง เพื่อให้ผลการประเมินสะท้อนคุณภาพได้อย่างเที่ยงตรง ส่วนการนำผลการประเมินไปใช้ ควรจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแผนพัฒนาที่เชื่อมโยงกับเป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อให้ผลการประเมินเกิดคุณค่าจริงและนำไปสู่การยกระดับคุณภาพอย่างต่อเนื่อ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาควรได้รับการออกแบบให้เป็นกระบวนการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดกว้างต่อการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ผ่านการกำหนดบทบาทหน้าที่และขั้นตอนการประเมินที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถร่วมสะท้อนข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควรใช้เครื่องมือที่เชื่อถือได้ พร้อมเก็บข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อเพิ่มความแม่นยำของผลประเมิน ที่สำคัญ ผลการประเมินต้องถูกวิเคราะห์และนำกลับมาใช้วางแผนปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ เช่น การระบุเป้าหมายพัฒนาเชิงรูปธรรมและติดตามความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การประเมินกลายเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างชัดเจน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาควรเสริมให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายและเกณฑ์การประเมิน ผ่านการชี้แจงหรืออบรมสั้น ๆ ก่อนดำเนินการ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพและลดความคลาดเคลื่อนของข้อมูล การประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควรเชื่อมโยงกันในรูปแบบรายงานวิเคราะห์ที่สะท้อนภาพรวมของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยเน้นการเปรียบเทียบแนวโน้มและการวิเคราะห์ความหมายของข้อมูล ไม่ใช่เพียงสรุปตัวเลข ที่สำคัญ การนำผลประเมินไปใช้พัฒนาสถานศึกษาควรเปลี่ยนจากการปรับปรุงเฉพาะจุดไปสู่การพัฒนาทั้งระบบ”...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาควรออกแบบให้เป็นกระบวนการที่ให้ “ข้อมูลจริงเชิงประจักษ์” เป็นฐาน โดยจัดระบบการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องให้มีความหมาย เช่น ให้แต่ละฝ่ายสะท้อนข้อมูลตามบทบาทเพื่อเพิ่มความถูกต้องและลดอคติของผลประเมิน การประเมินทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณควรผสานกันอย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลจากหลายแหล่ง เพื่อให้เกิดภาพรวมที่ชัดเจนกว่าเพียงการรายงานตัวเลขหรือบรรยายเชิงคุณภาพแยกส่วน สำหรับการนำผลประเมินไปใช้ ควรจัดทำข้อเสนอเชิงกลยุทธ์ที่นำไปสู่การปรับระบบงานหรือกระบวนการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ไม่ใช่เพียงการแก้ปัญหาเฉพาะจุด เพื่อให้การประเมินมีพลังต่อการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

4. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มี 3 แนวทาง ดังนี้

4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรเริ่มจากการใช้ผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติเป็นฐานในการปรับปรุงและทบทวนแผนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้แผนมีความถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพจริง และตอบโจทย์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ แผนงานและโครงการต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานคุณภาพของผู้เรียน การบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินงานทุกส่วนอยู่ในทิศทางเดียวกันและนำไปสู่ผลลัพธ์ด้านคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรม ที่สำคัญ การจัดทำแผนควรเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและร่วมออกแบบทิศทางการพัฒนา เพื่อสร้างความเป็นเจ้าของร่วมและเพิ่มโอกาสความสำเร็จของการนำแผนไปสู่การปฏิบัติจริงอย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรมุ่งสร้างระบบทบทวนแผนที่มีความต่อเนื่อง โดยใช้ข้อมูลประเมินผลและข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติเป็นตัวชี้นำในการปรับปรุง เพื่อให้แผนมีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้จริง แผนงานและโครงการควรได้รับการออกแบบด้วยแนวคิดการจัดลำดับความสำคัญ เพื่อให้การเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้เกิดเป็นภาพรวมที่ชัดเจนและสอดคล้องกัน อีกทั้งควรขยายช่องทางการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนผ่านเวทีแลกเปลี่ยน หรือการประชุมเชิงปฏิบัติการสั้น ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีโอกาสร่วมกำหนดทิศทางและสร้างพลังสนับสนุนต่อการนำแผนไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรยกระดับกระบวนการใช้ข้อมูลประเมินและข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติให้เป็นระบบ โดยกำหนดรอบทบทวนแผนอย่างชัดเจน เพื่อให้แผนตอบสนองต่อปัญหาและสภาพจริงได้ทันท่วงที แผนงานและโครงการควร

ผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดความเป็นหนึ่งเดียวในทิศทางการพัฒนา ขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ควรขยายให้เป็นกระบวนการที่ทุกฝ่ายสามารถสะท้อนความต้องการและความคาดหวังได้อย่างจริงจัง ไม่ใช่เพียงการให้ความเห็น เพื่อให้แผนพัฒนามีความครอบคลุม เหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีพลังร่วมในระดับโรงเรียน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรเน้นการสร้างระบบทบทวนแผนที่ยึดข้อมูลจริงเป็นศูนย์กลาง โดยจัดให้มีช่องทางรับฟังข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้ปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพแวดล้อมการทำงานจริงอย่างแท้จริง แผนงานและโครงการในแผนควรได้รับการตรวจสอบความเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานทุกส่วนมุ่งไปในทิศทางเดียวกันและสร้างผลลัพธ์ที่วัดได้ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ควรได้รับการออกแบบให้เกิดการแลกเปลี่ยนเชิงสร้างสรรค์ ไม่ใช่เพียงการให้ความเห็นเชิงรับ แต่เพื่อให้ทุกฝ่ายร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาอย่างมีพลังร่วม และเอื้อต่อการนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรเสริมให้กระบวนการปรับปรุงแผนมีลักษณะเป็น “วงจรเรียนรู้ต่อเนื่อง” โดยไม่รอรอบปี แต่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติส่งข้อมูลสะท้อนปัญหาและผลจากการดำเนินงานได้ตลอดเวลา เพื่อให้แผนมีความทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการจริงของโรงเรียน แผนงานและโครงการควรจัดทำบนพื้นฐานการวิเคราะห์ผลกระทบ เพื่อให้การเชื่อมโยงกับมาตรฐานผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้เกิดผลต่อคุณภาพอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงความสอดคล้องตามเอกสาร ส่วนการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ควรจัดให้เป็นกระบวนการร่วมคิด เช่น การทำเวิร์กช็อปหรือระดมความคิดเห็น เพื่อให้ข้อเสนอแต่ละฝ่ายถูกนำไปรวมเป็นทิศทางพัฒนาที่มีความชัดเจน และเป็นแผนที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรู้สึกเป็นเจ้าของร่วม เพิ่มโอกาสความสำเร็จของการนำแผนไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพควรยกระดับกระบวนการปรับปรุงแผนให้มีโครงสร้างการติดตามผลอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดชัดเจนสำหรับรับข้อมูลประเมินและข้อเสนอจากผู้ปฏิบัติ เพื่อให้การทบทวนแผนเป็นไปอย่างมีหลักฐานรองรับ แผนงานและโครงการต้องผ่านการวิเคราะห์ความสอดคล้องกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน เพื่อให้การพัฒนาของโรงเรียนตอบโจทย์คุณภาพมากกว่าการดำเนินงานเชิงเอกสาร นอกจากนี้ ควรพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมของครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ให้เป็นกระบวนการร่วมคิดและร่วมตัดสินใจจริง เช่น การประชุมออกแบบแผนร่วม หรือเวทีสาธารณะ เพื่อให้ทุกฝ่ายเห็นทิศทางเดียวกัน และสร้างความร่วมมือในการผลักดันแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

5. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มี 3 แนวทาง ดังนี้

5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที

5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรมุ่งสร้างกระบวนการทำงานที่ยึดผลประเมินเป็นฐาน โดยนำข้อมูลจากการติดตามผลมาใช้ปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้การขับเคลื่อนแผนมีความสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและตอบสนองต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ควรประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหาร เช่น วงจร PDCA การบริหารเชิงกลยุทธ์ หรือการบริหารคุณภาพ เพื่อช่วยกำหนดขั้นตอนการทำงานให้มีความเป็นระบบ ชัดเจน และสามารถติดตามผลได้ ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานตามแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำพาการพัฒนาของสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรพัฒนากระบวนการทบทวนผลการดำเนินงานให้เป็นระบบที่เชื่อมโยงโดยตรงกับการตัดสินใจปรับแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้

โรงเรียนสามารถแก้ไขจุดอ่อนและต่อยอดจุดแข็งได้อย่างทันท่วงทีและเป็นรูปธรรม พร้อมกันนี้ควรเลือกใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารเชิงผลลัพธ์ การจัดการความรู้ หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีทิศทางและสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรพัฒนาให้เป็นกระบวนการที่มีระบบปรับกลยุทธ์อย่างต่อเนื่องโดยนำผลการประเมินและข้อเสนอของผู้ปฏิบัติมาใช้เป็นข้อมูลสำหรับปรับขั้นตอนการทำงานอย่างทันท่วงที เพื่อให้การดำเนินงานสอดคล้องกับสภาพจริงและตอบสนองต่อปัญหาได้ตรงจุด นอกจากนี้ การใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารควรถูกเลือกใช้ให้เหมาะกับลักษณะของงาน เช่น การบริหารการเปลี่ยนแปลง การจัดการกระบวนการ หรือการบริหารคุณภาพ เพื่อช่วยกำหนดวิธีการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น และทำให้สถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนแผนสู่ผลลัพธ์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรจัดให้มีระบบติดตามความก้าวหน้าอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงที โดยเน้นการแก้ไขปัญหาเชิงสาเหตุและการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การเลือกใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารควรคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เช่น การใช้หลักการบริหารเชิงระบบหรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ขั้นตอนการดำเนินงานมีความชัดเจน สอดคล้อง และส่งผลโดยตรงต่อการบรรลุเป้าหมายของแผนพัฒนาการจัดการศึกษา...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรสร้างระบบปรับปรุงแนวทางการทำงานที่ตอบสนองต่อข้อมูลประเมินได้อย่างทันท่วงที โดยให้ผู้ปฏิบัติมีช่องทางในการสะท้อนปัญหาและข้อจำกัดระหว่างดำเนินงาน เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับแผนเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงมากขึ้น พร้อมกันนี้การประยุกต์ใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารควรเน้นแนวคิดที่ช่วยจัดระเบียบงานและลดความซ้ำซ้อน...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาควรมีระบบติดตามและสะท้อนผลการดำเนินงานที่ช่วยให้ผู้รับผิดชอบสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานได้อย่างทันท่วงที โดยให้ความสำคัญกับข้อมูลประเมินเชิงประจักษ์และความคิดเห็นจากผู้ปฏิบัติจริง เพื่อให้แนวทางดำเนินงานถูกปรับให้เหมาะสมกับสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง พร้อมกันนี้ควรเลือกใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารที่ช่วยเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงาน เช่น การบริหารเชิงกลยุทธ์หรือวงจรพัฒนางานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ทุกขั้นตอนของงานมีความสอดคล้อง สามารถตรวจสอบได้ และนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

6. สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มี 3 แนวทาง ดังนี้

6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน

6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน

6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

โดยมีสรุปผลการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน ดังนี้

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรมุ่งสร้างรายงานที่สะท้อนสภาพจริงของสถานศึกษา โดยออกแบบรูปแบบรายงานให้สอดคล้องกับบริบท ขนาด และลักษณะเฉพาะของโรงเรียน เพื่อให้ข้อมูลที่นำเสนอมีความหมายและสามารถใช้ประกอบการตัดสินใจได้จริง นอกจากนี้ควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำรายงาน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ผล ไปจนถึงการสรุปประเด็นพัฒนา เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมและเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ที่สำคัญ รายงานผลการประเมินตนเองต้องถูกนำไปใช้เป็นฐานวางแผนพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ รวมทั้งใช้เป็นข้อมูลเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอก เพื่อให้กระบวนการประเมินตนเองเป็นกลไกยกระดับคุณภาพโรงเรียนอย่างแท้จริงและต่อเนื่อง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 1, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรพัฒนารูปแบบรายงานให้มีความยืดหยุ่น สามารถปรับให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของโรงเรียน เช่น ขนาดสถานศึกษา

ความพร้อมด้านข้อมูล หรือบริบทชุมชน เพื่อให้รายงานสะท้อนความเป็นจริงมากที่สุด ควบคู่กับการสร้างระบบการทำงานร่วมกันที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีบทบาทในการวิเคราะห์ข้อมูลและถอดบทเรียนร่วมกัน เพื่อให้รายงานเป็นผลผลิตจากการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 2, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรให้ความสำคัญกับการพัฒนารูปแบบรายงานที่นำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบและเข้าใจง่าย โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของโรงเรียน เช่น จุดเน้นด้านคุณภาพหรือข้อจำกัดด้านข้อมูล เพื่อให้รายงานสะท้อนสถานการณ์ได้อย่างตรงประเด็น การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรควรถูกขยายในลักษณะของ “ทีมประเมินร่วม” ที่ช่วยกันเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และจัดทำข้อค้นพบ เพื่อให้รายงานเกิดจากการมองหลายมุมและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น ที่สำคัญ ควรกำหนดกลไกการนำรายงานไปสู่แผนพัฒนาที่ปฏิบัติได้จริง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 3, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรพัฒนารูปแบบรายงานให้สะท้อนตัวตน และลักษณะเฉพาะของสถานศึกษาอย่างแท้จริง โดยจัดโครงสร้างเนื้อหาให้กระชับ ชัดเจน และเชื่อมโยงกับข้อมูลที่มีอยู่จริง เพื่อให้รายงานเป็นเครื่องมือสื่อสารคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกันนี้ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรร่วมทำงานในลักษณะการแบ่งบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน เพื่อให้กระบวนการจัดทำรายงานเป็นการทำงานเป็นทีมไม่ใช่ภาระของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่สำคัญ รายงานควรถูกนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับกำหนดแผนพัฒนา รวมถึงใช้กำหนดประเด็นที่ต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอก เพื่อให้การจัดทำรายงานประเมินตนเองมีคุณค่าต่อการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างแท้จริง...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 4, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรมุ่งให้รายงานสะท้อนข้อมูลและบริบทของโรงเรียนอย่างตรงไปตรงมา โดยจัดรูปแบบรายงานให้กระชับ ชัดเจน และเน้นประเด็นที่แสดงความก้าวหน้าและความต้องการพัฒนาได้อย่างเข้าใจง่าย ควบคู่กับการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้รายงานเกิดจากความร่วมมือของทั้งองค์กร ที่สำคัญ รายงานประเมินตนเองควรเชื่อมโยงโดยตรงกับการกำหนดทิศทางพัฒนาและแนวทางเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้รายงานกลายเป็นเครื่องมือที่ใช้จริงในการปรับปรุงคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารรายงานผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 5, สัมภาษณ์)

“...การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองควรพัฒนาให้มีรูปแบบการนำเสนอที่ชัดเจนและสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของสถานศึกษา โดยจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่และเน้นประเด็นที่สะท้อนคุณภาพการดำเนินงานได้จริง การมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรควรเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบผ่านการแบ่งหน้าที่ เช่น ผู้รวบรวมข้อมูล ผู้วิเคราะห์ และผู้ตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้รายงานมีความน่าเชื่อถือและเป็นผลลัพธ์ของการทำงานร่วมกันทั้งองค์กร ที่สำคัญรายงานประเมินตนเองต้องถูกนำมาใช้เป็นข้อมูลหลักในการวางแผนพัฒนา รวมถึงการกำหนดประเด็นที่ต้องเตรียมความพร้อมสำหรับประเมินภายนอก เพื่อให้รายงานเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงเอกสารสรุปผล...”

(ผู้ทรงคุณวุฒิ คนที่ 6, สัมภาษณ์)

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ดังกล่าวสรุป แนวทางการพัฒนาประกอบด้วย 18 แนวทาง ดังนี้ 1) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มี 3 แนวทาง 2) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี 3 แนวทาง 3) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มี 3 แนวทาง 4) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มี 3 แนวทาง 5) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มี 3 แนวทาง 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มี 3 แนวทาง สรุปดังตารางที่ 4.10

ตารางที่ 4.10 สรุปแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
1. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	1) การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา
	2) การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

(ต่อ)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
	3) การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ
2. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	1) การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน
	2) การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ
	3) การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง
3. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	1) การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย
	2) การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน
	3) การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง
4. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	1) การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
	2) การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน
	3) การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง
5. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	1) การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที
	2) การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสมเพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

(ต่อ)

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของสถานศึกษา	แนวทางการพัฒนา
	3) การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	1) การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน
	2) การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน
	3) การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

4.2.3.2 ผลการยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน ผู้วิจัยได้นำผลการศึกษามาสรุปและร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยจัดสร้างเป็นคู่มือการพัฒนา ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล มีรายละเอียดดังนี้

(ร่าง)
แนวทางการพัฒนาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. หลักการ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มุ่งตรวจสอบ ควบคุม และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาส่งออกสู่สังคมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมิได้เป็นเพียงกลไกการตรวจสอบหรือรายงานผลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) ที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถยกระดับผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้หนึ่งในตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ “การมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกลไกสำคัญที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพที่ดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ผลการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาต้องมีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยต้องจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษา นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐาน หากผลการประเมินพบว่ายังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กระบวนการประกันคุณภาพจึงทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภายในและการตรวจสอบภายนอก เพื่อให้สถานศึกษามีการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับภารกิจทางการศึกษา และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้น การจัดทำแนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างระบบ

ประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เข้มแข็ง และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. เนื้อหา

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 5 Module ได้แก่

Module 1 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา

1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

Module 2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน

2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ

2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง

Module 3 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย

3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน

3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

Module 4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

เนื้อหาการพัฒนา:

4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

Module 5 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที

5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง

Module 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

เนื้อหาการพัฒนา:

6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน

6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน

6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

4. กระบวนการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใช้สำหรับอบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา กำหนดวิธีการพัฒนาโดยอาศัยแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 ซึ่งเป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนา

โดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger and Michael M. Lombardo (พัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 15-18) มีรายละเอียด ดังนี้

- 70 % การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง (Learn by Experience) ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติงานจริง

- 20 % การเรียนรู้จากผู้อื่น (Learn by Others) ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน

- 10 % การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร (Learn by Courses) ประกอบด้วย การฝึกอบรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง กิจกรรม PLC

กระบวนการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

Module 1 การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ระยะที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมา เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสถานที่ทำงานน่าอยู่ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการพัฒนา หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 3 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษารวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ระยะที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านชุการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

ระยะที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 5 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

ระยะที่ 3 การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง
- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

ระยะที่ 3. การเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองการปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

5.1.1 การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

5.1.2 การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้ แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

5.1.3 การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้เข้าร่วมการอบรมต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

5.2.1 มีเวลาเข้ารับการอบรมและร่วมทำกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

5.2.2 ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ

5.2.3 มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนน จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามคู่มือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3 รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

- ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน
- ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

4.2.3.3 ผลการผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

จากการร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำผลเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ตามที่กำหนดไว้ เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม สรุปผลการประเมินดังตารางที่ 4.11

ตารางที่ 4.11 ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา						
1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.81	0.42	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
2. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา						
2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.76	0.45	มากที่สุด
3. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา						
3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน	4.71	0.49	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.90	0.16	มากที่สุด	4.91	0.25	มากที่สุด
4. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ						
4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน	4.86	0.38	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.95	0.13	มากที่สุด	4.76	0.45	มากที่สุด
5. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา						
5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด

(ต่อ)

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง						
6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด	4.86	0.38	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรายด้าน	4.95	0.13	มากที่สุด	4.86	0.38	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.97	0.07	มากที่สุด	4.53	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.11 แสดงผลการประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า

ด้านความเหมาะสม โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.97 ; S.D. = 0.07) โดยแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเท่ากัน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 5.00 ; S.D. = 0.00) รองลงมา ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ และด้าน การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.95 ; S.D. = 0.13) และด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.90 ; S.D. = 0.16) ตามลำดับ

ด้านความเป็นไปได้ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.53 ; S.D. = 0.39) โดยแนวทางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.91 ; S.D. = 0.25) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.86 ; S.D. = 0.38) ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.81 ; S.D. = 0.42) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล ด้านทักษะการออกแบบสื่อการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.76 ; S.D. = 0.42) ตามลำดับ

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. สรุป
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป

การวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เรียงตามลำดับ ดังนี้

5.1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

5.1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.24 ; S.D. = 0.40) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.31; S.D. = 0.46) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.28 ; S.D. = 0.39) ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.26 ; S.D. = 0.35) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.87 ; S.D. = 0.45) และด้านการกำหนด

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ และด้านการประเมินผลและตรวจ สอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.19 ; S.D. = .39) ตามลำดับ

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.72 ; S.D. = 0.39) โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.80 ; S.D. = 0.33) รองลงมาได้แก่ ด้านการติดตามผลการดำเนิน งานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.78 ; S.D. = 0.43) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.69 ; S.D. = 0.46) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.17) ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.46) และด้านการดำเนินงานตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.68 ; S.D. = 0.48) ตามลำดับ

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11 เรียงลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุดถึงต่ำสุด ดังนี้ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามลำดับ

5.1.3 แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล วิธีการพัฒนาใช้รูปแบบการพัฒนา 70/20/10 และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

5.2 อภิปรายผล

การวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

5.2.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สรุปประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง สอดคล้องกับกรอบตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 และแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดขั้นตอนระบบประกันคุณภาพภายในไว้ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ เริ่มจากการกำหนดมาตรฐานให้สอดคล้องนโยบายชาติ หลักสูตร และบริบทโรงเรียน การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพทั้งระยะกลางและแผนปฏิบัติการประจำปี การดำเนินงานตามแผนด้วยกลไกการบริหารที่เหมาะสม เช่น PDCA การบริหารเชิงระบบ และการมุ่งผลสัมฤทธิ์ แล้วจึงประเมิน ตรวจสอบ ติดตามผล และสรุปเป็น SAR อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ทั้งนี้เมื่อเปรียบเทียบกับแนวคิดเชิงนโยบายพบว่า ผลวิจัยรองรับทิศทางการปฏิรูประบบประกันคุณภาพที่มุ่งลดภาระเชิงเอกสาร เพิ่มความหมายเชิงพัฒนาเพราะทั้ง 6 องค์ประกอบเน้นให้สถานศึกษาออกแบบระบบที่สอดคล้องบริบทตนเอง ใช้ข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์เป็นฐานในการประเมิน และใช้รายงานการประเมินตนเองเป็นเครื่องมือสื่อสารคุณภาพและใช้ผลประเมินเพื่อพัฒนางานอย่างแท้จริง มากกว่าจะทำเพื่อรองรับการตรวจเยี่ยมเพียงครั้งคราว ดังนั้น องค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้จากงานวิจัยชุดนี้จึงไม่เพียงสอดคล้องกับข้อกำหนดตามกฎหมาย แต่ยังตีความแนวคิด “การประเมินเพื่อพัฒนา” ให้กลายเป็นโครงสร้างการทำงานเชิงระบบที่โรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นกรอบพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน และตอบโจทย์ผลลัพธ์ที่แท้จริงของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

5.2.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

สภาพปัจจุบันระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยเรียงด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการจัดทำรายงาน SAR เป็นภารกิจที่สถานศึกษาดำเนินการอย่างเข้มแข็งและเป็นรูปธรรมมากที่สุดเมื่อเทียบกับองค์ประกอบอื่นของระบบการประกันคุณภาพภายใน สาเหตุสำคัญมาจากข้อกำหนดตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาต้องจัดทำ SAR เป็นประจำทุกปี และนำเสนอผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสาธารณชน ส่งผลให้สถานศึกษามีแรงขับเคลื่อนเชิงนโยบายที่ชัดเจนและต่อเนื่องในการพัฒนาระบบงานส่วนนี้ นอกจากนี้ ตามแนวทางที่ระบุโดยสำนักทดสอบทางการศึกษา (2561 ก, น. 22; 2563 ค, น. 7–15) กระบวนการจัดทำ SAR ต้องอาศัย

ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบ การรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์ การประเมินร่วมของครูและบุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องเชื่อมโยงผลการประเมินภายในไปสู่การพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพในปีถัดไป ลักษณะงานที่มีกรอบชัดเจน วิธีดำเนินงานเป็นขั้นตอน และผลลัพธ์จับต้องได้ จึงทำให้สถานศึกษามีความพร้อมและมีประสิทธิภาพในด้านนี้มากกว่าด้านอื่น นอกจากนี้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ยังระบุว่า SAR เป็นฐานข้อมูลสำคัญในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และเป็นเอกสารหลักสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอก จึงทำให้สถานศึกษามีแรงจูงใจสูงในการจัดทำรายงาน SAR ให้ครบถ้วนและมีคุณภาพ เพราะส่งผลโดยตรงต่อภาพลักษณ์ ความน่าเชื่อถือ และผลการประเมินในระดับองค์กร กล่าวโดยสรุปผลวิจัยจึงสะท้อนแนวโน้มสำคัญว่า สถานศึกษามีความตระหนักสูงต่อความสำคัญของ SAR และมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านนี้ เนื่องจากเป็นภารกิจที่กำหนดชัดเจนตามกฎหมาย มีระบบการดำเนินงานที่เป็นรูปแบบ มีหลักฐานอ้างอิงได้ และเชื่อมโยงโดยตรงต่อการประเมินภายนอกและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีการขับเคลื่อนที่เข้มแข็งที่สุดในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษาตระหนักถึงบทบาทสำคัญของ SAR ในฐานะเครื่องมือหลักของระบบประกันคุณภาพภายใน ทั้งในมิติของการรายงานผล การกำกับมาตรฐาน และการใช้เป็นฐานข้อมูลพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ความคาดหวังที่สูงในด้านนี้จึงสอดคล้องโดยตรงกับข้อกำหนดของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาต้องจัดทำ SAR เป็นประจำทุกปีและนำเสนอข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างครบถ้วน (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561 ก, น. 22) สาเหตุสำคัญที่ทำให้ด้านนี้มีค่าความคาดหวังสูงที่สุด คือ การที่ SAR เป็นเอกสารที่ใช้สะท้อนผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งข้อมูลสารสนเทศ ผลการประเมินภายใน และหลักฐานร่องรอย ซึ่งต้องดำเนินการร่วมกันโดยครูและบุคลากรทุกฝ่าย ทำให้สถานศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดทำรายงานที่ถูกต้อง โปร่งใส และสามารถใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงสำหรับการพัฒนาคุณภาพในปีต่อไปได้อย่างแท้จริง (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2563 ค, น. 7–15) นอกจากนี้ SAR ยังเป็นฐานข้อมูลเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จึงทำให้สถานศึกษามีความคาดหวังว่าการจัดทำ SAR จะต้องมีความครบถ้วน ชัดเจน และมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับอย่างเป็นระบบ ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ได้ระบุว่า SAR ต้องตอบ 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ระดับคุณภาพ หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางพัฒนา ส่งผลให้สถานศึกษามองว่าด้านนี้ควรได้รับการพัฒนาในระดับสูงที่สุด กล่าวโดยสรุปค่าสภาพที่พึงประสงค์ที่

สูงของด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองสะท้อนความสำคัญของ SAR ในฐานะกลไกหลักของระบบประกันคุณภาพภายในที่เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การเผยแพร่ข้อมูลต่อสาธารณะ และการเตรียมพร้อมรับการประเมินภายนอก จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้สถานศึกษาคาดหวังให้กระบวนการนี้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพสูงที่สุดในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.11 ด้านดัชนีความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุด คือ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนของสถานศึกษาในการเสริมสร้างระบบติดตามผลที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น แม้ว่าสถานศึกษาจะมีการดำเนินงานด้านนี้ในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีช่องว่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการติดตามผลยังไม่เป็นระบบ เข้มแข็ง หรือใช้ประโยชน์เชิงพัฒนาที่ชัดเจนเท่าที่ควร ความต้องการจำเป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่มีค่าสูงในด้านนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ระบุว่าการติดตามผลเป็นกลไกสำคัญของระบบประกันคุณภาพภายในเนื่องจากเป็นขั้นตอนที่ทำให้สถานศึกษาทราบความก้าวหน้า ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพและแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างเป็นระบบ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2561 ก, น. 21) กระบวนการนี้ต้องอาศัยข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ผ่านการเก็บรวบรวมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ รวมถึงการรายงานผลอย่างเป็นรูปธรรมอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ดังนั้นความต้องการจำเป็นที่สูงจึงอาจเกิดจากข้อจำกัดในด้านการวางระบบติดตามผล การกำหนดผู้รับผิดชอบ การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ หรือการสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมในการติดตามคุณภาพ นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ข, น. 21) ที่ระบุว่าการติดตามผลต้องครอบคลุมกระบวนการบริหารจัดการทุกมิติตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การประเมินผล การพัฒนาบุคลากร ไปจนถึงการจัดสภาพแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ ซึ่งเป็นงานที่ต้องอาศัยทั้งทักษะ ความรู้ และระบบสนับสนุนของสถานศึกษาอย่างมาก จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้สถานศึกษายังไม่สามารถดำเนินงานได้เต็มประสิทธิภาพ และต้องการพัฒนามากกว่าด้านอื่น

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ชัดว่าด้านการติดตามผลเป็นหัวใจสำคัญของการประกันคุณภาพภายในและเป็นส่วนที่สถานศึกษายังต้องการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้สามารถควบคุม ตรวจสอบ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืนตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางวิชาการและแนวนโยบายระดับชาติในปัจจุบัน

5.2.3 แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาการพัฒนา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและประเมินผล วิธีการ

พัฒนาใช้รูปแบบการพัฒนา 70/20/10 และมีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความครบถ้วนเป็นระบบ และสอดคล้องกับหลักวิชาการเกี่ยวกับ ลักษณะของคู่มือที่ดีตามแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านอย่างชัดเจน ประเด็นแรกแนวทางที่พัฒนามีโครงสร้างชัดเจนและครอบคลุม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสมจิตร ลิขิตสถาพร (2551, น. 12, อ้างถึงใน ปรีชา ช้างขวัญยืน, 2554, น. 19–20) ที่ระบุว่าคู่มือที่ดีต้องมีความง่าย ชัดเจน แยกหมวดหมู่ดี มีการทดลองใช้ และปรับปรุงให้ทันสมัย ขอบข่ายของแนวทางทั้ง 5 ส่วนจึงสะท้อนให้เห็นถึงการออกแบบที่คำนึงถึงผู้ใช้จริง และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประเด็นที่สอง แนวทางฯ มีองค์ประกอบที่เป็นระบบ เริ่มจากระบุหลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา และกระบวนการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของปรีชา ช้างขวัญยืน (2554, น. 23–24) ที่ชี้ว่าคู่มือที่ดีต้องระบุผู้ใช้ วัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอนดำเนินงาน และคำแนะนำที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีการจัดลำดับขั้นตอนชัดเจน ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์การพัฒนาแต่ละด้านอย่างเหมาะสม ประเด็นที่สาม การใช้รูปแบบการพัฒนา 70/20/10 ช่วยให้คู่มือมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากเป็นแนวคิดการพัฒนาที่เน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงเป็นหลัก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้จากองค์ความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะคู่มือที่ดีในมิติของ “ความเพียงพอ ความเหมาะสม และความชัดเจนของกระบวนการปฏิบัติ” ตามที่สิริกร ประสพสุข (2555, น. 20) และ พัชรพร สันติวิจิตรกุล (2553, น. 36) ประกาศไว้ ประเด็นที่สี่แนวทางที่พัฒนามีส่วนของการวัดและประเมินผลครบถ้วน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2562, น. 33) และนันท์มนัส รอดทัศนา (2554, น. 52) ที่ชี้ว่าคู่มือที่ดีต้องมีแบบฟอร์ม เครื่องมือ และขั้นตอนการประเมินผลรองรับอย่างเป็นระบบ การประเมินผลในแนวทางนี้จึงช่วยให้คู่มือสามารถนำไปใช้จริง และตรวจสอบผลลัพธ์ได้อย่างชัดเจน สรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในที่จัดทำขึ้นมีความสมบูรณ์ ได้มาตรฐาน และตอบสนองคุณลักษณะของคู่มือที่ดีตามหลักวิชาการอย่างครบถ้วนทั้งด้านความชัดเจน ครอบคลุม นำไปใช้ได้จริง และมีระบบประเมินผลรองรับ จึงไม่น่าแปลกใจที่ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และสามารถสนับสนุนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 จากผลวิจัยที่สะท้อนความต้องการจำเป็นสูงสุดในด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนากลไกติดตามงานที่เป็นระบบ เช่น ปฏิทินติดตามผล เครื่องมือรวบรวมหลักฐานเชิงประจักษ์ ระบบรายงานผลรายภาคเรียน และระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการวิเคราะห์คุณภาพตามมาตรฐานอย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม

5.3.1.2 จากผลวิจัยสภาพที่พึงประสงค์พบว่าด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองมีค่าเฉลี่ยสูง แต่ยังต้องการการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ดังนั้นควรดำเนินการอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการสังเคราะห์ข้อมูล การเขียน SAR ตามประเด็นมาตรฐาน การใช้ภาษาทางวิชาการที่ถูกต้อง และการนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างมีเหตุผล

5.3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ผลการวิจัยระบุว่าด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีความต้องการจำเป็นสูงสุด จึงควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงลึกที่ทำให้การติดตามผลยังมีช่องว่าง เช่น ความพร้อมด้านข้อมูลสารสนเทศ ความสามารถในการวิเคราะห์ผลของครูและผู้บริหาร หรือความชัดเจนของตัวชี้วัด เพื่อออกแบบแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์มากขึ้น

5.3.2.2 เพื่อให้การพัฒนาในอนาคตมีความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ปลายทางของระบบการศึกษา ควรศึกษาว่าองค์ประกอบใดมีอิทธิพลมากที่สุดต่อผลลัพธ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คุณภาพผู้เรียน หรือผลการประเมินภายนอก จะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากรและการออกแบบแนวทางพัฒนามีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

กจิตตา ชินพิทักษ์วัฒนา. (2557). *การประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ดูแลเด็กในการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยทารกวัยเตาะแตะในสถานรับเลี้ยงเด็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2562). *คู่มือการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.* นนทบุรี: กลุ่มงานส่งเสริมการจัดการศึกษาท้องถิ่น กองส่งเสริมและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น .

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 23 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*, *135*(ตอนที่ 11 ก).

กอบศักดิ์ มูลมัย. (2554). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561ก). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กิตติ์ดนัย แจ้งแสงทอง และเสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2564). รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(5), 202-203.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

จิติมา วรรณศรี. (2566). *การบริหารจัดการสู่คุณภาพผู้เรียนและสถานศึกษา*. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

จรุณี เก้าเอี้ยน. (2557). *เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.

เฉลิมพร กุมภา. (2563). *รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2555). *การบริหารการศึกษา*. พิมพ์ดี.

ธีระพล เพ็งจันทร์. (2555). *การบริหารจัดการสถานศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. (2560). *การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา = Principles and theoriesin educational administration.* กรุงเทพฯ: ตีรณสาร.

นันท์มนัส รอดทัศนา. (2554). *การจัดทำคู่มือจัดกิจกรรมพัฒนาความมีวินัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารสาสน์วิเทศบางบอน* (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิตยา กัลยาณี. (2566). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในโดยใช้วงจรคุณภาพของเดมมิ่งสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 7*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

นาตยา สุขเอม และจินดา ศรีญาณลักษณ์. (2564, พฤษภาคม-สิงหาคม). รูปแบบการพัฒนากระบวนการการบริหารการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี*, 32(2), 108-122.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

บุษกร สุขแสน. (2557). *การบริหารการพัฒนา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ประสิทธิ์ อุ่นหนองกุ่ง . (2559). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.* (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปราชญา กล้าผจัญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง. (2557). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.* สืบค้นจาก https://www.gotoknow.org/posts/276228.

ปราณี ริ้วทอง. (2550). *ความพึงพอใจของครูที่มีต่อพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2* (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. http://lib-server/mm/Acrobat/tt64998

ปรีชา ช้างขวัญยืน. (2554). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียา สงค์ประเสริฐ. (2564). รูปแบบการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(3), 36-50.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2555). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มินเซอร์วิส.

พัชรพร สันติวิจิตรกุล. (2553). *การพัฒนาคู่มือวิจัยในชั้นเรียนสำหรับครูผู้สอนในโรงเรียนองค์การ บริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี 1 (ดอนสักผดุงวิทย์) (วิทยายิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต).* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

พิชญาภา ยืนยาว. (2562). *ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. (ประกอบการกำหนดตำแหน่งวิชาการ รองศาสตราจารย์ สาขาการศึกษา อนุสาขาวิชาการบริหารการศึกษา).

พิมพ์นารา เสาวนิตย์. (2562). *รูปแบบการบริหารระบบประกันคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร* (วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

พิมพิไล ถือธรรม. (2550). *คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต).* สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไพศาล วรคำ. (2564). *การวิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 9). มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น. (2562). *แนวการประกันคุณภาพการศึกษา.* สืบค้นเมื่อ 10 เมษายน 2567, จาก https://cdn.shopify.com/s/files/1/0561/1605/2164/files/19.pdf?v=1620189521

มาเรียม นิลพันธุ์. (2555). *วิธีวิจัยทางการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 6).* นครปฐม : ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ยุกตานันท์ หวานฉ่ำ. (2555). *การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ภารดี อนันต์นาวี. (2557). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 5). ชลบุรี: มนตรี.

ราชกิจจานุเบกษา. (2561). *กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.* เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก, หน้า 3. 23 กุมภาพันธ์ 2561.

เรืองชัย จรุงศิรวัฒน์. (2554). *เทคนิคการเขียนคู่มือปฏิบัติงาน.* ขอนแก่น : สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัฒนา ฉิมประเสริฐ. (2554). *การพัฒนาคู่มือในการจัดกิจกรรมส่งเสริมระเบียบวินัยของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5* (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วิไลวรรณ นันต๊ะ. (2566). *รูปแบบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงในถิ่นทุรกันดาร* (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

วิไลรัตน์ สุวรรณสมและสุวัฒน์ จุลสุวรรณ์. (2567). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 18(2), 126-145.

วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2556). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.* (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยี อีสเทิร์น*, 16(1), 355-356.

สมคิด มาวงศ์. (2554). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดโรงเรียนเทศบาลในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สมชัย จรรยาไพบูลย์. (2555). *รูปแบบการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29.* (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สมพร สังวาระ. (2563). *รูปแบบการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ*.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สันติ บุญภิรมย์. (2557). *หลักการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.

สิริกร ประสพสุข. (2555). *การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนการสอนการเรียนรู้เพิ่มเติมสำหรับครูระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุพรรณรดี ศรีปัตเนตร. (2563). *การศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สุพัตรา แซ่ซิ้น. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนระดับยอดเยี่ยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2*. (สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. (2567). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ 2567.* มหาสารคาม: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *คู่มือประกอบการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC “ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562*). คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา. (2564). *การประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับหลักสูตร*. สืบค้นจาก https://www.western.ac.th /index.php/th/chaqabreuro

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2562*). คู่มือการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างความเป็นเลิศในการปฏิบัติราชการของหน่วยงานภาครัฐ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.).

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561 ก). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561.* กรุงเทพฯ: กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561 ข). *รายงานการวิเคราะห์การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาให้รองรับการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *บทเรียนจากสถานศึกษาในการพัฒนาครูด้วยชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ (PLC) สู่การพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ.* กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: กลุ่มนโยบายและแผนการศึกษาแห่งชาติ สำนักนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2562). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา. (2554). *การประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561 ก). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2560.* กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561 ข). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563 ก). *การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563 ข). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: เอ็น. เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563 ค). *การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563 ง). *การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: เอ็น.เอ. รัตนะเทรดดิ้ง.

เสนาะ ติเยาว์. (2558). *หลักการบริหาร*. กรุงเทพฯ: คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อโนทัย แทนสวัสดิ์ และศุนิสา ทดลา. (2560). *ความเป็นครู*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.

Almadani, Khaled. (2011). *Quality Assurance: A Pressing Problem for Education in the 21st Century*. New York: John Wiley and Sons.

Center for Creative Leadership. (2025). *The 70-20-10 rule for leadership development*. https://www.ccl.org/articles/leading-effectively-articles/70-20-10-rule/

Chidobi, R. U., & Eze Thecla, A. Y. (2016, June). Utilization of the Quality Assurance Handbook in Secondary School Supervision of Instruction in Enugu State, Nigeria. *World Journal of Education*, 6(4), 30-37.

Janet, G. (2002). Learning needs assessment: Assessing the need. *BMJ Clinical Research, 324*, 156-158.

Jennings, C., & Wargnier, J. (2013). *Effective learning with 70:20:10: The new frontier for the extended enterprise*. CrossKnowledge.

Rabin, R. (2013). *Blended learning for leadership: The CCL approach*. Center for Creative Leadership. http://www.ccl.org/Leadership/pdf/research/BlendedLearningLeadership

Stufflebeam, D. L., & Shinkfield, A. J. (1990). *Systematic evaluation*. Boston: Kluwer Nijhoff.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด
ระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2	ดร.เอมอร จันทนนตรี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3	ดร.ไพทูล พรมมากุล	ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
4	นายวนัส พรมสว่าง	ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
5	นายเชิดชัย พลกุล	ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของข้อคำถาม

ที่	ชื่อ	ตำแหน่ง	เชี่ยวชาญด้าน
1	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
2	อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อาจหาญ	อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
3	ดร.ปรีชา การสะอาด	ผู้อำนวยการโรงเรียนบรบือวิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วุฒิการศึกษาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาวิชาสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
4	ดร.อรชุมา ด้วงช้าง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย
5	ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการวิจัย

สถานศึกษาที่ศึกษาดูงานการปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ที่	ชื่อ	การปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices)
1	โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	รางวัล IQA AWARD ระดับยอดเยี่ยม ปีการศึกษา 2566
2	โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม	รางวัล IQA AWARD ระดับดีเด่น ปีการศึกษา 2567
3	โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด	รางวัล IQA AWARD ระดับยอดเยี่ยม ปีการศึกษา 2562 ปีการศึกษา 2565 ปีการศึกษา 2566

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ที่	ชื่อ	ตำแหน่ง
1	ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรี ปัญญา	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
2	ดร.เอกลักษณ์ บุญท้าว	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
3	นายสงกรานต์ อุดทารุณ	ผู้อำนวยการวิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
4	นายทรงศักดิ์ ชาวไพร	ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสารคามพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
5	นายภูวดล ภูสิม	ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
6	ดร.อรชุมา ด้วงช้าง	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
7	ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
8	ดร.เอมอร จันทนนตรี	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม
9	นางสุภัชรา โตแย้มบุญฤทธิ์	ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1

ภาคผนวก ข

เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

<u>ประเด็นที่ 1</u> องค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีความครบถ้วนเพียงพอ หรือไม่ ในการนำไปสร้างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และควรเพิ่มเติม หรือปรับปรุง แก้ไขจากที่ผู้วิจัยนำเสนออะไรบ้าง

1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

.....

.....

2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

.....

.....

4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

.....

.....

5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.

<u>ประเด็นที่ 2</u> องค์ประกอบและตัวชี้วัดภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และ 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีความเหมาะสมหรือไม่อย่างไร

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	**ความเหมาะสม**
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	
1. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	
2. มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	
3. ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	
4. มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน	
5. มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	
6. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด	
7. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน	
8. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้ และมีความท้าทาย	
9. มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา	

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	ความเหมาะสม
10. มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้	
2. การจัดทำแผน พัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ	
1. มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ	
2. สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
3. ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
4. มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหา และความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
5. มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา	
6. มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและมีรายละเอียดโครงการ กิจกรรม เป้าหมายชัดเจน	
7. แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้	
8. มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์	
9. มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ	
10. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน	
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
1. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ	
2. มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา	

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	ความเหมาะสม
3. มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
4. มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	
5. มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	
6. มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ	
7. มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน	
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	
1. มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน	
2. มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	
3. มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	
4. ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม	
5. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	
6. มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ	
7. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	
8. มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา	

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	ความเหมาะสม
9. มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
1. มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
2. มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
3. มีการจัดทำปฏิทินการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่ชัดเจน	
4. มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม	
5. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
6. มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
7. มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง	
8. มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
9. ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	
1. สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	
2. มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี	
3. รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา	
4. รายงานผลการประเมินตนเอง มีโครงสร้างประกอบด้วย 2 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) บทสรุปสำหรับผู้บริหาร (2) รายงานผลการประเมินตามมาตรฐาน	

องค์ประกอบ/ตัวชี้วัด	ความเหมาะสม
5. รายงานผลการประเมินตนเอง แสดงผลการประเมินตามมาตรฐานครบทุกข้อ เช่น ระบุระดับคุณภาพ หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวทางการพัฒนา	
6. รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย	
7. ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา	
8. รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา	
9. รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	
10. รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก	

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามการวิจัย

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

2. ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. แบบสอบถามมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

4. การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่ส่งผลกระทบใด ๆ ในทางลบต่อท่าน จึงขอความกรุณาท่านได้ตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความคิดเห็นที่เป็นจริงของท่าน ทั้งนี้คำตอบของท่านจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพตำแหน่ง

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับสถานภาพตำแหน่งของท่าน

ตำแหน่ง ☐ ผู้บริหารสถานศึกษา

☐ ครู

ขนาดของสถานศึกษา (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

คำชี้แจง

ขอความอนุเคราะห์ท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามว่าแต่ละข้อว่ามีอยู่ในระดับใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านตามเกณฑ์พิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
1) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
2) มีการวางแผนและกำหนดแนวทางดำเนินงานการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
3) ครูและบุคลากรเข้ารับการอบรม/พัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
4) มีการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างรอบด้าน										
5) มีการใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
6) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด										
7) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวน การจัดการเรียนการสอน										
8) มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดมีเป้าหมายที่ชัดเจน วัดผลได้และมีความท้าทาย										
9) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมที่สะท้อนจุดเด่นของสถานศึกษา										

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
10) มีการสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยว ข้องและสารธารณชนรับรู้										
11) มีการติดตาม ประเมิน และปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง										
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ										
1) มีการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน (SWOT) ของสถานศึกษาทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ										
2) สถานศึกษากำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่สอดคล้องกับบริบทและมาตรฐานการศึกษามาเป็นกรอบในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
3) ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
4) มีการนำข้อมูลผลการดำเนินงาน สภาพปัญหาและความต้องการของผู้เรียนมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
5) มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาระยะกลางที่ครอบคลุมทุกมาตรฐานของสถานศึกษา										
6) มีแผนปฏิบัติที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และมีรายละเอียดโครงการกิจกรรม เป้าหมายชัดเจน										
7) แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับ										

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
มาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้										
8) มีระบบติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมรายงานผลเชิงประจักษ์										
9) มีการปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ										
10) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาได้รับการเผยแพร่แก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และนำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน										
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
1) มีการดำเนินงานตามแผน พัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ										
2) มีระบบบริหารและกลไกที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา										
3) มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลโครงการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
4) มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนิน งานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
5) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย										
6) มีการรายงานผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ										

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
7) มีการปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน										
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
1) มีระบบและกลไกการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในที่ชัดเจน										
2) มีการแต่งตั้งหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
3) มีการวิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายของสถานศึกษาก่อนการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
4) ใช้เครื่องมือการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการ ศึกษาภายในสถานศึกษาที่หลากหลายและเหมาะสม										
5) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง										
6) มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ										
7) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
8) มีการนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา										

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
9) มีการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยว ข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
1) มีการกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
2) มีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
3) มีการสร้างเครื่องมือการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ที่หลากหลายและเหมาะสม										
4) มีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนิน งานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการ ศึกษา										
5) มีการวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
6) มีรายงานผลการติดตามผลอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง										
7) มีการใช้ข้อมูลจากผลการติดตามในการปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
8) ผู้บริหารและบุคลากรมีส่วนร่วมในการติดตามและทบทวนผลการดำเนินงานเพื่อ										

ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน					สภาพที่พึงประสงค์				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
พัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง										
1) สถานศึกษาจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศครบถ้วนเพื่อจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง										
2) มีการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามรอบปีการศึกษาทุกปี										
3) รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา										
4) รายงานผลการประเมินตนเอง ใช้ภาษากระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย										
5) ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา										
6) รายงานผลการประเมินตนเอง ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา										
7) รายงานผลการประเมินตนเองถูกเผยแพร่ต่อสาธารณะและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง										
8) รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก										

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

<u>คำชี้แจง</u>

1. แบบสัมภาษณ์นี้สร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

2. ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะนำไปเป็นข้อมูลสำคัญในการนำไปยกร่างแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. แบบสัมภาษณ์นี้ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูง

นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ .....ตำแหน่ง.....

2. วุฒิการศึกษา/สถาบันที่จบการศึกษา.....

3. สถานที่สัมภาษณ์.....

4. วัน/เดือน/ปี ที่ทำการสัมภาษณ์.....

ตอนที่ 2 รายการสัมภาษณ์

ท่านมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาหรือวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม อย่างไรในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาวิสัยทัศน์ดิจิทัล

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

1.2 การกำหนดระบบและกลไกการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

2. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อวิเคราะห์และกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

.....

.....

2.2 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดขึ้นมีการเชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด

.....

.....

2.3 การสื่อสารและเผยแพร่มาตรฐานการศึกษาของสถาน ศึกษานให้ครู บุคลากร ผู้เกี่ยวข้องและสารธารณชนรับรู้

.....

.....

3. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

.....

.....

3.2 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ

.....

.....

3.3 การนำผลการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา

.....

.....

4. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

4.1 การปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามผลการประเมินและข้อมูลย้อนกลับจากผู้ปฏิบัติ

.....

.....

4.2 แผนงานและโครงการที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต้องเชื่อมโยงกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารและการจัดการเรียนรู้

.....

.....

4.3 ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชนร่วมจัดทำและให้ความเห็นต่อแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

.....

.....

5. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

5.1 การปรับปรุงหรือพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาจากผลประเมิน

.....

.....

5.2 การใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารในการดำเนิน งานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

.....

.....

5.3 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการ

.....

.....

6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

6.1 รูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา

.....

.....

6.2 ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

.....

.....

6.3 รายงานผลการประเมินตนเองถูกใช้เป็นฐานในการวางแผนพัฒนาและเตรียมรับประเมินภายนอก

.....

.....

ตอนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะหรือแนวทางใดเพิ่มเติมในการพัฒนา “ระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา” ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม?

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

<u>คำชี้แจง</u>

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม โดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความเห็นซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1. การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา										
1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา										
1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ										
1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ										
2. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา										
2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน										
2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ										
2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง										
3. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา										
3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย										
3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน										
3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง										
4. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ										

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง										
4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน										
4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วม ในกระบวนการ ร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง										
5. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา										
5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที										
5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา										
5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูลปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง										
6. การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง										
6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน										

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ความเหมาะสม					ความเป็นไปได้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน										
6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอกเพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด										

ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็น

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค

หนังสือเก็บข้อมูลการวิจัย

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

เรียน นายวสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๕๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

เรียน นางเอมอร จันทนนตรี

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

เรียน นายไพทูล พรมมากุล

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

เรียน นายวนัส พรมสว่าง

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม” เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของ “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม” เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๔๖๔๕

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัด

เรียน นายเชิดชัย พลกุล

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดของ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๓๒๘ **วันที่** ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุสรณ์ จันทร์ประทักษ์

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๓๒๘ **วันที่** ๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.อาทิตย์ อาจหาญ

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/๖๕๗๙๙ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.ปรีชา การสะอาด

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๕๗๙๙ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.อรชุมา ด้วงช้าง

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๕๗๙๙ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาการวิจัย

เพื่อ ☐ ตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ภาษา
☐ ตรวจสอบด้านการวัดและประเมินผล
☐ ตรวจสอบด้านสถิติ การวิจัย
☐ อื่นๆ ระบุ.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๗๓๐๓

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out)

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยทดลองใช้เครื่องมือ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน ๓๒ คน คือ ครู จำนวน ๓๒ คน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๗๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๐ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนวาปีปทุม

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ภูสีนแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๙๗-๑๘๓-๑๓๕๗)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๗๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๐ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบรบือ

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๙๗-๑๘๓-๑๓๕๗)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๗๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๐ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสตรีศึกษา

ด้วยนางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงขออนุญาตให้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถุสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๙๗-๑๘๓-๑๓๕๗)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.เอกลักษณ์ บุญท้าว รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ อุสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน นายสงกรานต์ อุดทารุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบรบือ

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม” เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน นายทรงศักดิ์ ชาวไพร ผู้อำนวยการโรงเรียนสารคามพิทยาคม

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม” เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน นายภูวดล ภูสิม ผู้อำนวยการโรงเรียนชื่นชมพิทยาคาร

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.อรชุมา ด้วงช้าง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.มิ่งขวัญ หนองขุ่นสาร ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน ดร.เอมอร จันทนนตรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ที่ อว๐๖๑๙.๐๒/ว๘๒๙๘

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
อ.เมือง จ.มหาสารคาม ๔๔๐๐๐

๒๖ กันยายน ๒๕๖๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา

เรียน นางสุภัชรา โตแย้มบุญฤทธิ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ด้วย นางสาวหนึ่งฤทัย รัตนพล นักศึกษาระดับปริญญาโท รหัส ๖๖๘๒๑๐๑๕๐๓๑๒ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "แนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม" เพื่อให้การทำวิทยานิพนธ์ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้ ความสามารถและมีประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม เพื่อนำข้อมูลไปทำการวิจัยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา มหาวิทยาลัยฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายอนุสรณ์ ถูสินแก่น)
คณบดีคณะครุศาสตร์ ปฏิบัติราชการแทน
อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะครุศาสตร์
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
โทรศัพท์ (นักศึกษา ๐๖๕-๓๙๔๕๘๘๕)

ภาคผนวก ง

ภาพประกอบการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวชี้วัดระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

ภาพที่ ง.1 สัมภาษณ์ ดร.วสิษฐ์ สมจิตศรีปัญญา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 17 มิถุนายน 2568

ภาพที่ ง.2 สัมภาษณ์ ดร.เอมอร จันทนนตรี ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 19 มิถุนายน 2568

ภาพที่ ง.3 สัมภาษณ์ นายเชิดชัย พลกุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกันทรวิชัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคามวันที่ 20 มิถุนายน 2568

ภาพที่ ง.4 สัมภาษณ์ ดร.ไพทูล พรมมากุล ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวาปีปทุม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 23มิถุนายน 2568

ภาพที่ ง.5 สัมภาษณ์ นายวนัส พรมสว่าง ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนโกสุมวิทยาสรรค์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 30 มิถุนายน 2568

ศึกษาดูงานสถานศึกษาที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice)

ภาพที่ ง.7 สัมภาษณ์ นายสงกรานต์ อุดทารุณ ผู้อำนวยการวิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 23 กันยายน 2568

ภาพที่ ง.8 สัมภาษณ์ นายธนภัทร กาหวาย ครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนบรบือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม วันที่ 23 กันยายน 2568

ภาพที่ ง.9 สัมภาษณ์ นายจักรวาล เจริญทอง ผู้อำนวยการวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด วันที่ 24 กันยายน 2568

ภาพที่ ง.10 สัมภาษณ์ นางกิตติมา ธรรมราษฎร์ ครูผู้รับผิดชอบงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนสตรีศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด วันที่ 24 กันยายน 2568

ภาคผนวก จ

แนวทางการพัฒนาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

แนวทางการพัฒนาพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

1. หลักการ

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มุ่งตรวจสอบ ควบคุม และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าผลลัพธ์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาส่งออกสู่สังคมมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ความสำคัญของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาจึงมิได้เป็นเพียงกลไกการตรวจสอบหรือรายงานผลเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Quality Improvement) ที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถยกระดับผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดให้หนึ่งในตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) คือ “การมีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นกลไกสำคัญที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการตรวจสอบและควบคุมคุณภาพที่ดำเนินการโดยบุคลากรภายในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ผลการจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด การดำเนินงานดังกล่าวเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกำหนดให้ทุกสถานศึกษาต้องมีระบบประกันคุณภาพภายในที่ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยต้องจัดทำรายงานประจำปีเพื่อเปิดเผยต่อสาธารณชน เป็นข้อมูลสำคัญในการพัฒนาคุณภาพ เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างความเชื่อมั่นต่อระบบการศึกษา นอกจากนี้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่ตรวจสอบและประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อให้ข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาตามมาตรฐาน หากผลการประเมินพบว่ายังไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด กระบวนการประกันคุณภาพจึงทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างการพัฒนาภายในและการตรวจสอบภายนอก เพื่อให้สถานศึกษามีการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับภารกิจทางการศึกษา และสามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

ดังนั้น การจัดทำแนวทางพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างระบบ

ประกันคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในพื้นที่ และสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน นอกจากนี้ แนวทางดังกล่าวยังช่วยให้สถานศึกษามีทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจน เข้มแข็ง และพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม

3. เนื้อหา

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม แบ่งออกเป็น 5 Module ได้แก่

Module 1 การดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา

1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐานครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบเพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

Module 2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน

2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ

2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง

Module 3 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย

3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน

3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

Module 4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

เนื้อหาการพัฒนา:

4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

Module 5 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที

5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง

Module 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน

6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน

6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

4. กระบวนการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ใช้สำหรับอบรมผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา กำหนดวิธีการพัฒนาโดยอาศัยแนวคิดการเรียนรู้แบบ 70 : 20 : 10 ซึ่งเป็นโมเดลที่ได้รับการพัฒนาโดย Morgan McCall, Robert W. Eichinger and Michael M. Lombardo (พัชรา วาณิชวศิน, 2560, น. 15-18) มีรายละเอียด ดังนี้

- 70 % การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learn by Experience) ประกอบด้วย การฝึกปฏิบัติงานจริง

- 20 % การเรียนรู้จากผู้อื่น (Learn by Others) ประกอบด้วย การศึกษาดูงาน

- 10 % การเรียนรู้ผ่านหลักสูตร (Learn by Courses) ประกอบด้วย การฝึกอบรม และการเรียนรู้ด้วยตนเอง

กระบวนการพัฒนาการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

Module 1 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

1.1 การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่าง และโอกาสในการพัฒนา

1.2 การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

1.3 การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อสนับสนุน การตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 2 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

2.1 การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน

2.2 การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ

2.3 การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3. การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 3 การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

3.1 การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย

3.2 การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน

3.3 การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษารวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 4 การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

เนื้อหาการพัฒนา:

4.1 การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

4.2 การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

4.3 การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา
- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ
- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 5 การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

เนื้อหาการพัฒนา:

5.1 การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที

5.2 การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

5.3 การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

Module 6 การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

เนื้อหาการพัฒนา:

6.1 การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน

6.2 การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน

6.3 การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองการปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

5. การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

2) การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้ แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

3) การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้เข้าร่วมการอบรมต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

1) มีเวลาเข้ารับการอบรมและร่วมทำกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

2) ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ

3) มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนน จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามคู่มือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3 รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

- ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน
- ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

Module 1
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

หลักการ

การพัฒนาการดำเนินงานเพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ยึดหลักการสำคัญว่าการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีต้องเป็นกระบวนการเชิงระบบที่มีความต่อเนื่อง ชัดเจน และตรวจสอบได้ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีมาตรฐานครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือที่ชัดเจน ตลอดจนการเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริง

หลักการพัฒนานี้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ผ่านกระบวนการพัฒนา 3 ระยะ ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และการฝึกปฏิบัติงานจริง โดยเริ่มจากการสร้างพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพภายในและการดำเนินงานตามแผนพัฒนา จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วิเคราะห์ประสบการณ์จริง และร่วมกันออกแบบแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของตนเอง ผ่านกิจกรรม PLC และการจัดทำผังมโนความคิด โดยในระยะการศึกษาดูงาน หลักการสำคัญ คือ การเรียนรู้จากการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) เพื่อให้เห็นตัวอย่างระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง พร้อมทั้งเปิดพื้นที่สำหรับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ และถอดบทเรียนจากผู้มีประสบการณ์โดยตรง ส่วนในระยะการฝึกปฏิบัติงานจริง เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ผลการดำเนินงานของตนเอง และสะท้อนผลผ่านการอภิปรายและการนำเสนอ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เชิงลึกและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยครอบคลุมการวิเคราะห์ผลการติดตาม การจัดทำระบบและกลไกการกำกับติดตาม และการจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถออกแบบระบบและกลไกการติดตามที่ชัดเจน เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

เนื้อหา

1. การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา

2. การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ

3. การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ตามเนื้อหาดังนี้ 1) การวิเคราะห์ผลการติดตามอย่างอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาช่องว่างและโอกาสในการพัฒนา 2) การจัดทำระบบและกลไกการติดตามที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน ครอบคลุมขั้นตอน วิธีการ บทบาท และเครื่องมือ 3) การเก็บข้อมูลตามแผนการติดตามอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจและการพัฒนาคุณภาพอย่างมีหลักฐานรองรับ

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

2) การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้ แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

3) การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้เข้าร่วมการอบรมต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

1) มีเวลาเข้ารับการอบรมและร่วมทำกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

2) ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ

3) มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนน จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามคู่มือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3 รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

- ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน
- ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

ใบความรู้
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 19-20) กล่าวนำเสนอว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูหรือผู้เกี่ยวข้องมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และประเมินว่าบรรลุเป้าหมายในระดับใด โดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of Quality) เป็นต้น หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาคือ “วัฒนธรรมคุณภาพ” ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ง, น. 18) ได้ระบุการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใดโดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of quality) หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คือ วัฒนธรรมคุณภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 116) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการดำเนินการตามแผนว่า ผู้บริหาร ครูบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานและเกิดคุณภาพตามที่กำหนดในแผน ซึ่งสถานศึกษาสามารถคิดออกแบบพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และผลการดำเนินงานแต่ละฝ่ายร่วมกันส่งผลภาพรวมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการนำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ได้รับการเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นภาระเกินควร มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดทางวิชาการหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น การบริหารเชิงระบบ, PDCA, School-Based Management และแนวคิด TQM เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

<u>กิจกรรมที่ 1</u> วิเคราะห์แนวคิดและสะท้อนบริบทสถานศึกษา

1. ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเขียนตอบคำถามสั้น ๆ
   - ปัจจุบันโรงเรียนของท่านมีระบบกำกับติดตามชัดเจนหรือไม่ อย่างไร
   - มีขั้นตอนใดที่ยังขาดความต่อเนื่อง
   - มีข้อมูลใดที่เก็บแต่ไม่ได้ใช้
2. สรุปผลการสะท้อนตนเอง (Self-Reflection Summary)

.....

.....

.....

.....

.....

<u>กิจกรรมที่ 2</u> กิจกรรม PLC – Mind Map

หัวข้อ “ระบบการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา”

คำสั่งกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่ม 6–7 คน

2.จัดทำ Mind Map โดยต้องมีองค์ประกอบ

   1) การวิเคราะห์ผลการติดตาม

   2) ระบบและกลไกการติดตาม

   3) ระบบการเก็บข้อมูล

นำเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

<u>กิจกรรมที่ 1</u> บันทึกการเรียนรู้จาก Best Practices

1. บันทึกข้อมูลเกี่ยวกับ
    - ระบบกำกับติดตามของสถานศึกษาต้นแบบ
    - วิธีการวิเคราะห์ผล
    - ระบบจัดเก็บข้อมูล
2. วิเคราะห์ว่าปัจจัยความสำเร็จของสถานศึกษานั้นคืออะไร
3. ระบุแนวทางที่สามารถนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาของตนเอง

.....

.....

.....

.....

.....

<u>กิจกรรมที่ 2</u> ถอดบทเรียน (Lesson Learned)

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาอภิปรายและตอบคำถาม

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่คืออะไร
2. ระบบใดที่แตกต่างจากสถานศึกษาของท่าน
3. แนวคิดใดสามารถนำไปพัฒนาได้ทันที

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

<u>กิจกรรมที่ 1</u> จัดทำแผนพัฒนาระบบกำกับติดตามของสถานศึกษา

ให้แต่ละกลุ่มจัดทำร่างแผนพัฒนาระบบ โดยประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ช่องว่าง (Gap Analysis)
2. โครงสร้างและกลไกการติดตาม
3. ระบบข้อมูลที่ต้องพัฒนา
4. แนวทางดำเนินการในระยะ 6 เดือน

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 6 การนำเสนอและสะท้อนผล

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำเสนอผลการออกแบบระบบ พร้อมตอบคำถาม

1. ความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างไร
2. ระบบที่ออกแบบสามารถนำไปใช้จริงได้เพียงใด
3. มีอุปสรรคใดที่คาดว่าจะพบ
4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

Module 2
การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

หลักการ

การพัฒนาการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ยึดแนวคิดว่ามาตรฐานการศึกษาเป็นกรอบสำคัญของระบบประกันคุณภาพภายใน และเป็นกลไกกำหนดทิศทางการยกระดับคุณภาพให้สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายของต้นสังกัด การกำหนดมาตรฐานจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรง ตรวจสอบได้ และเป็นปัจจุบันเป็นฐานในการวิเคราะห์ เพื่อให้มาตรฐานที่กำหนดสะท้อนสภาพจริงของสถานศึกษา มีความเหมาะสมกับบริบท และสามารถนำไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการพัฒนามาตรฐานต้องเชื่อมโยงมาตรฐานของสถานศึกษากับกรอบมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติ พร้อมทั้งสามารถรองรับการกำกับ ติดตาม และประเมินผลได้ในทิศทางเดียวกัน ในขณะเดียวกัน การกำหนดมาตรฐานจะเกิดผลเชิงคุณภาพได้ต่อเมื่อมีการสื่อสารให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรเกิดความเข้าใจร่วม เห็นความสำคัญ และสามารถนำมาตรฐานไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานได้อย่างทั่วถึง

การพัฒนาจึงออกแบบเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 3 ระยะ เริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด ควบคู่กับกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำ PLC เพื่อร่วมกันวิเคราะห์แนวคิดและจัดทำผังมโนความคิด ต่อด้วยระยะการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีประสบการณ์ และสิ้นสุดที่ระยะการฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ อภิปรายสะท้อนผล และนำเสนอแนวทางการกำหนดมาตรฐานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถเชื่อมโยงมาตรฐานของสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดได้อย่างเป็นระบบ

เนื้อหา

1. การใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เที่ยงตรงและตรวจสอบได้เป็นฐานในการวิเคราะห์มาตรฐาน
2. การเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัดอย่างเป็นระบบ
3. การสื่อสารมาตรฐานให้เกิดความเข้าใจร่วมและนำไปสู่การปฏิบัติอย่างทั่วถึง

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

การวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผลตาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

5.1 การประเมินผู้เข้ารับการอบรม แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

1) การประเมินก่อนการพัฒนา ได้แก่ การประเมินตนเอง

2) การประเมินระหว่างการพัฒนา ได้ แก่ การสังเกตพฤติกรรม การทดสอบการประเมินใบงานและใบกิจกรรม

3) การประเมินหลังการพัฒนา ได้แก่ ประเมินการรายงานผลการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานและการประเมินจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

5.2 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผู้เข้าร่วมการอบรมต้องผ่านเกณฑ์การวัดและประเมินผล คือ

1) มีเวลาเข้ารับการอบรมและร่วมทำกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของระยะเวลาทั้งหมด

2) ผ่านการวัดและประเมินผลก่อน ระหว่าง และหลังการพัฒนา และ

3) มีคะแนนจากการเข้าร่วมกิจกรรม ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 คะแนน จากการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตามคู่มือแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม 3 รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน มีเกณฑ์การผ่านการประเมินร้อยละ 80 (80 คะแนน) แบ่งเป็น

- ชิ้นงานเดี่ยว 50 คะแนน
- ชิ้นงานกลุ่ม 30 คะแนน
- การมีส่วนร่วมในกิจกรรม 20 คะแนน

ใบความรู้

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 18) นำเสนอว่าสถานศึกษาประกาศใช้มาตรฐานและเป้าหมายการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เป็นไปได้ในการปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ดำเนินการวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาหลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ ทิศทางการจัดการศึกษา อัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา นำมากำหนดเป็นมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและประกาศใช้มาตรฐานการศึกษาโดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเพิ่มเติมได้ พิจารณากำหนดเป้าหมายความสำเร็จทั้งเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพในปีการศึกษาปัจจุบันโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานของปีการศึกษาที่ผ่านมาอย่างเหมาะสมและเป็นไปได้

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ข, น. 4-9) ได้ระบุการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภาพเป้าหมายที่สถานศึกษาต้องการ สถานศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรม โดยสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ อาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะทางได้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอีก โดยได้แนวคิดในการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่าการกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเน้นให้สถานศึกษากำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทของตนเองและสะท้อนคุณภาพที่แท้จริงของการจัดการศึกษา โดยครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพของผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์สมบูรณ์ มีความรู้ คุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรฐานย่อย ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ เน้นการบริหารเชิงระบบ มีเป้าหมายและพันธกิจชัดเจน ครอบคลุมการบริหารหลักสูตร งานวิชาการ การพัฒนาครู บุคลากร และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมการเรียนรู้

ผ่านการคิดและการปฏิบัติจริง ใช้สื่อ เทคโนโลยี และการประเมินที่เหมาะสม เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ก, น. 15-17) ได้ระบุกระบวนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561 สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความท้าทายเป็นไปได้ และเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ เชื่อมโยงถึงคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาบางแห่งที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการผลิตผู้เรียนให้มีคุณภาพเฉพาะทางก็สามารถเพิ่มเติมมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ อย่างไรก็ตาม ในการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรพิจารณาคุณลักษณะผู้เรียนจากผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาในมาตรฐานการศึกษาของชาติเพื่อเติมเต็มมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เด่นชัดและครบถ้วนตามที่ชาติต้องการ เช่น นักเรียนมีทักษะในการเขียนโปรแกรม ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ ทักษะในการออกแบบ ทักษะการเป็นผู้นำ ทักษะการบริหารการเงิน เป็นต้นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นโดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา ผนวกกับการรู้เท่าทันกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นรูปธรรมและสะท้อนอัตลักษณ์ของสถานศึกษา อันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศต่อไป ทั้งนี้ สถานศึกษาจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ คุณภาพการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งควรสะท้อนถึงเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จที่เด่นชัดและเป็นรูปธรรม โดยสถานศึกษาที่มีวัตถุประสงค์พิเศษ อาจกำหนดมาตรฐานเพิ่มเติมเพื่อให้เห็นความโดดเด่นเฉพาะทางได้ มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาไม่จำเป็นต้องมีจำนวนมาก และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัย หรือความต้องการในการยกระดับคุณภาพให้สูงขึ้นอีก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาว่า การดำเนินการโดยวิเคราะห์บริบทที่สำคัญของสถานศึกษา เช่น อัตลักษณ์ วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน จุดเน้น และนำมาตรฐานการศึกษาที่ประกาศโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมาเป็นมาตรฐานหลักในการเทียบเคียง เพื่อกำหนดมาตรฐานที่มีความสอดคล้องกับบริบทและสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษาทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานและประเด็นพิจารณาเพิ่มเติมได้ หลังจากนั้นจึงประกาศใช้โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 115) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ว่าเป็นการกำหนดเป้าหมายคุณภาพของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งสถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาที่เหมาะสมตามบริบทของสถานศึกษาและเป็นไปได้ในแนวปฏิบัติ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา แก่ครูบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) ร่วมกันวิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 มาตรฐานการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัด วิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดเน้น ความต้องการของสถานศึกษา เอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของสถานศึกษา และข้อมูลสารสนเทศผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่ผ่านมา เพื่อสรุป สังเคราะห์ และกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา 3) กำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศเพิ่มเติมได้ตามจุดเน้น 4) นำเสนอมาตรฐานของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาและเห็นชอบ 5) ประกาศใช้มาตรฐานของสถานศึกษาที่ผ่านการเห็นชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการการกำหนดเป้าหมายด้านคุณภาพของสถานศึกษาที่ชัดเจนสอดคล้องกับบริบท จุดเน้นและอัตลักษณ์ของสถานศึกษา โดยยึดแนวทางจากมาตรฐานการศึกษาของชาติ และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นระบบ ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ คุณภาพผู้เรียน คุณภาพการบริหารและการจัดการ และคุณภาพกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้ สถานศึกษาสามารถเพิ่มเติมมาตรฐานเฉพาะทางตามวัตถุประสงค์พิเศษได้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสมกับยุคสมัยและความต้องการในการยกระดับคุณภาพ

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

กิจกรรมที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดมาตรฐาน

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาข้อมูลของสถานศึกษาตนเอง แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

1. ข้อมูลใดบ้างที่สามารถใช้เป็นฐานในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา
2. ข้อมูลดังกล่าวมีความครบถ้วน ถูกต้อง และตรวจสอบได้เพียงใด
3. จุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาของสถานศึกษาคืออะไร
4. หากต้องกำหนดมาตรฐานใหม่ ควรเน้นประเด็นใดเป็นลำดับแรก

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรม PLC – Mind Map

หัวข้อ “การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานระดับชาติและบริบทของโรงเรียน”

คำสั่งกิจกรรม

1. แบ่งกลุ่ม 6–7 คน
2. จัดทำ Mind Map โดยต้องมีองค์ประกอบ
   - การใช้ข้อมูลเป็นฐาน
   - การเชื่อมโยงมาตรฐานระดับชาติและนโยบายต้นสังกัด
   - แนวทางการสื่อสารมาตรฐานสู่การปฏิบัติ
3. นำเสนอผลงานกลุ่มละ 5 นาที

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

กิจกรรมที่ 1 บันทึกการเรียนรู้จาก Best Practices

ระหว่างการศึกษาดูงาน ให้บันทึกข้อมูลดังต่อไปนี้

1. สถานศึกษาต้นแบบกำหนดมาตรฐานโดยใช้ข้อมูลใดเป็นฐาน
2. วิธีการเชื่อมโยงมาตรฐานสถานศึกษากับมาตรฐานระดับชาติเป็นอย่างไร
3. มีวิธีสื่อสารมาตรฐานให้ครูและบุคลากรเข้าใจอย่างไร
4. ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้มาตรฐานถูกนำไปใช้จริงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 ถอดบทเรียนและวิเคราะห์การประยุกต์ใช้

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานศึกษาต้นแบบคืออะไร
2. แนวทางใดสามารถนำมาปรับใช้กับสถานศึกษาของท่าน
3. มีข้อจำกัดหรืออุปสรรคใดที่ต้องเตรียมการรองรับ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

กิจกรรมที่1 ร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

คำชี้แจง

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำร่างมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง โดยประกอบด้วย

1. ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้วิเคราะห์
2. มาตรฐานที่กำหนด (สอดคล้องกับระดับชาติ)
3. เหตุผลและข้อมูลสนับสนุน
4. แนวทางการสื่อสารและนำสู่การปฏิบัติ

.....

.....

.....

.....

.....

กิจกรรมที่ 2 การนำเสนอและสะท้อนผล

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำเสนอร่างมาตรฐาน พร้อมอภิปรายประเด็นต่อไปนี้

1. มาตรฐานที่กำหนดมีความสอดคล้องกับบริบทหรือไม่
2. มีข้อมูลรองรับเพียงพอหรือไม่
3. จะทำอย่างไรให้ครูและบุคลากรเข้าใจและนำไปใช้ได้จริง
3. แนวทางพัฒนาเพิ่มเติมในระยะต่อไปคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

Module 3
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

หลักการ

การพัฒนาการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ยึดหลักการว่า การประเมินไม่ใช่เพียงกระบวนการตรวจสอบตามข้อกำหนด แต่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การประเมินที่มีคุณภาพต้องตั้งอยู่บนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย ใช้ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างรอบด้าน และนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม การพัฒนาตามกรอบนี้ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจร่วมเกี่ยวกับบทบาทของการประเมินภายในในฐานะเครื่องมือสะท้อนคุณภาพจริงของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องมีส่วนร่วมทั้งในกระบวนการวางแผน การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ และการสรุปผล เพื่อให้การประเมินสะท้อนมุมมองที่หลากหลายและเกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน

ในด้านวิธีการประเมิน หลักการสำคัญคือการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันอย่างเหมาะสม ข้อมูลเชิงปริมาณช่วยให้เห็นภาพรวม แนวโน้ม และระดับความสำเร็จตามตัวชี้วัด ขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพช่วยอธิบายบริบท กระบวนการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ การบูรณาการข้อมูลทั้งสองประเภททำให้การประเมินมีความสมบูรณ์ น่าเชื่อถือ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง กระบวนการพัฒนาถูกออกแบบเป็น 3 ระยะอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการประเมินภายในตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด ควบคู่กับกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำ PLC เพื่อสะท้อนประสบการณ์และร่วมกันออกแบบแนวทางการพัฒนา ต่อด้วยการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้มีความเชี่ยวชาญ และสิ้นสุดที่การฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ผล และนำเสนอแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถออกแบบกระบวนการประเมินที่ใช้ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันอย่างเหมาะสม

เนื้อหา

1. การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างมีความหมาย
2. การใช้การประเมินทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน
3. การนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการพัฒนาศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษารวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา
- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน

สถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง
- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

ใบความรู้
การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 20-21) กล่าวนำเสนอการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไกในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่นและจุดควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับของสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, น. 19-20) ได้ระบุประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาว่า การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นระบบและกลไก ในการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการ กระทำโดยบุคลากรในหน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการประเมินเชิงคุณภาพที่สะท้อนจุดเด่น และจุดที่ควรพัฒนาที่เกิดขึ้นจากการการดำเนินงาน ผสมผสานกับการประเมินเชิงปริมาณควบคู่กันไป สถานศึกษาต้องกำหนดหรือมอบหมายผู้รับผิดชอบในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและระดับสถานศึกษาให้ชัดเจน วิเคราะห์มาตรฐานและเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้เครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง พร้อมทั้งสรุปรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 117) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน (IQA) ว่าเป็นการควบคุม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตลอดทั้งปี ตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี ว่าสามารถบรรลุตามมาตรฐานการศึกษาหรือไม่ เพียงใด สถานศึกษาต้องกำหนดผู้รับผิดชอบประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยอาจเป็นบุคลากรในหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่ในการกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและสร้างเครื่องมือประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ประกาศใช้ ดำเนินการประเมินผล และสรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาต่อไป

การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่สถานศึกษาดำเนินการเพื่อตรวจสอบ ควบคุม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้ประกาศใช้ โดยดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเป็นระบบ เพื่อให้เกิดคุณภาพและการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม ใช้ทั้งการประเมินเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณอย่างเหมาะสม กำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ และสรุปผลการดำเนินงาน ซึ่งนำไปใช้ในการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง (SAR) ของสถานศึกษา และเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการประกันคุณภาพภายใน

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

เรื่อง การออกแบบระบบประเมินคุณภาพภายในที่มีส่วนร่วม

คำชี้แจง หลังจากศึกษาความรู้และรับฟังการบรรยาย ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงเป็นความเรียงหรือสรุปเชิงวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. อธิบายแนวทางการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากร นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการประเมินคุณภาพภายในอย่างมีความหมาย

2. วิเคราะห์ว่าการประเมินภายในสถานศึกษาของท่านในปัจจุบันใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพอย่างสมดุลหรือไม่ พร้อมยกตัวอย่าง

3. เสนอแนวทางการนำผลการประเมินไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม ไม่ใช่เพียงการรายงานผล

กิจกรรม PLC ประกอบใบงาน

ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาแบ่งกลุ่ม 6–7 คน จัดทำผังมโนความคิด (Mind Map) เรื่อง “แนวทางการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง” โดยต้องสะท้อนประเด็น

1. การมีส่วนร่วม
2. การใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
3. การนำผลประเมินไปพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

เรื่อง การเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการประเมินภายใน

คำชี้แจง ภายหลังการศึกษาดูงาน ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงรายงานสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. สถานศึกษาต้นแบบมีรูปแบบการประเมินภายในอย่างไร และเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในลักษณะใด
2. มีการใช้ข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกันอย่างไร
3. วิธีการนำผลการประเมินไปปรับปรุงงานหรือพัฒนาองค์กรเป็นอย่างไร
4. ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้การประเมินส่งผลต่อการพัฒนาอย่างแท้จริงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

เรื่อง การออกแบบแนวทางประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำร่างแนวทางการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาตนเอง โดยเรียบเรียงเป็นรายงานสรุป ประกอบด้วย

1. โครงสร้างการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง
2. เครื่องมือและวิธีการประเมิน ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
3. กระบวนการวิเคราะห์และสรุปผลการประเมิน
4. แนวทางการนำผลการประเมินไปพัฒนางานในระยะต่อไป

จากนั้นนำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมอภิปรายข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Module 4
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

หลักการ

การพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ ยึดหลักการว่าแผนพัฒนาต้องเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนคุณภาพสถานศึกษา ไม่ใช่เพียงเอกสารเชิงนโยบาย การจัดทำและปรับปรุงแผนจึงต้องตั้งอยู่บนฐานข้อมูลที่ได้จากผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้แผนสะท้อนสภาพจริง ปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของสถานศึกษาอย่างแท้จริง การพัฒนาแผนที่มุ่งคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน เพื่อให้ทุกโครงการและกิจกรรมมีทิศทางเดียวกันกับเป้าหมายเชิงคุณภาพ ไม่เกิดความซ้ำซ้อนหรือขาดความเชื่อมโยง การทบทวนและปรับปรุงแผนจึงต้องอาศัยกระบวนการวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีข้อมูลรองรับ และสามารถตรวจสอบได้ นอกจากนี้การจัดทำแผนพัฒนาที่มีคุณภาพต้องเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน มีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิด ร่วมออกแบบ และร่วมตัดสินใจอย่างแท้จริง เพื่อให้แผนสะท้อนมุมมองที่หลากหลาย เกิดความเข้าใจร่วม และสร้างความเป็นเจ้าของร่วมกันในองค์กร การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยให้การดำเนินงานตามแผนเกิดพลังในการขับเคลื่อนและนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

กระบวนการพัฒนาถูกออกแบบเป็น 3 ระยะอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำแผนที่มุ่งคุณภาพ ตามกรอบเนื้อหาที่กำหนด ควบคู่กับกิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการทำ PLC เพื่อสะท้อนประสบการณ์และวิเคราะห์บริบทของตนเอง ต่อด้วยการศึกษาดูงานในสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ เพื่อเรียนรู้วิธีการทบทวนปรับปรุง และจัดทำแผนที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานอย่างเป็นรูปธรรม และสิ้นสุดที่การฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิเคราะห์แผนของตนเอง และเสนอแนวทางปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำและปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ โดยใช้ผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติเป็นฐาน
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

เนื้อหา

1. การทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้อย่างรอบด้าน

3. การเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

ใบความรู้
การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 18-19) นำเสนอว่าแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษา และมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3 – 5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษา ประเมินสภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรมรองรับ พร้อมประมาณการงบประมาณ ทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ประมาณการงบประมาณรายรับ รายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษา ด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษา

ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุแนวทางการดำเนินการประกันคุณภาพภายในด้านจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมที่จะดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งแผนพัฒนาดังกล่าวจะต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติผ่านแผนปฏิบัติการประจำปี โดยจะต้องมีระบบและกลไกในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบท และไม่เป็นภาระต่อผู้ปฏิบัติหน้าที่ มีการติดตามและประเมินผลซึ่งควรดำเนินงานอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง เพื่อให้ทราบถึงระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในขณะนั้น และทราบข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาแผนพัฒนาฯ ให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563, น. 17-18) ได้ระบุการจัดทำแผนพัฒนาจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาว่า แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาและมีการจัดทำอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาต้องจัดทำแผน 2 ประเภท ดังนี้

1. แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นแผนระยะกลาง 3 – 5 ปี โดยสถานศึกษาสามารถนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนของปัจจัยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของปัจจัยภายนอกสถานศึกษาประเมินสถานภาพของสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กำหนดกรอบกลยุทธ์/กลยุทธ์การพัฒนา กำหนดแผนงาน/โครงการ กิจกรรมรองรับพร้อมประมาณและทรัพยากรที่ใช้สนับสนุนการดำเนินงานของสถานศึกษา

2. แผนปฏิบัติการประจำปี (Action Plan) เป็นการนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ด้วยการวิเคราะห์ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วิเคราะห์ประมาณและจัดการงบประมาณรายรับ รายจ่าย จัดลำดับความสำคัญของโครงการ พร้อมกับจัดทำรายละเอียดของโครงการ กิจกรรมที่ครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษาด้านคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและจัดการ กระบวนการจัดประสบการณ์/จัดการเรียนการสอน นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุตามวิสัยทัศน์ ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงจุดอ่อนของสถานศึกษาทั้งนี้ สถานศึกษาต้องนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำของสถานศึกษา เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบก่อนนำไปใช้จริง

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 115-116) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ประกอบไปด้วย แผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการประจำปี 1) แผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 3 – 5 ปี โดยนำแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์มาใช้ในการจัดทำแผน เริ่มจากการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยภายในสถานศึกษา วิเคราะห์โอกาสการสนับสนุน และอุปสรรคภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมากำหนดทิศทางของสถานศึกษา วิสัยทัศน์ พันธกิจ กำหนดกลยุทธ์กำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำเนินงานให้บรรลุตามมาตรฐานของสถานศึกษามีคุณภาพตามที่กำหนด และ 2) แผนปฏิบัติราชการประจำปี เป็นแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา1 ปี เป็นการนำแนวทางที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์ หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ในแต่ละปี มาสู่การปฏิบัติโดยจัดทำรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้สอดคล้องตามกลยุทธ์ จุดเน้น และครอบคลุมมาตรฐานของสถานศึกษา

การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง กระบวนการการวางแผนเชิงกลยุทธ์และแผนปฏิบัติที่มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหา บริบท และความต้องการของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง การใช้ข้อมูลสารสนเทศ การบริหารเชิงระบบ และการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริงและนำไปสู่การปรับปรุงคุณภาพการศึกษาที่ชัดเจนและยั่งยืน

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

เรื่อง การวิเคราะห์และทบทวนแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

คำชี้แจง หลังจากศึกษาความรู้และรับฟังการบรรยาย ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงเป็นความเรียงเชิงวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ว่าแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาท่านมีการทบทวนและปรับปรุงโดยใช้ผลการประเมินและข้อมูลสะท้อนจากผู้ปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือไม่ อย่างไร

2. วิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนงานและโครงการกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้ ว่าครอบคลุมและเชื่อมโยงกันเพียงใด

3. เสนอแนวทางการเปิดพื้นที่ให้ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดทำหรือปรับปรุงแผนพัฒนาอย่างแท้จริง

.....

.....

.....

.....

กิจกรรม PLC ประกอบใบงาน

ให้แบ่งกลุ่ม 6–7 คน จัดทำผังมโนความคิด (Mind Map) เรื่อง “แนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพและมีส่วนร่วม” โดยต้องสะท้อน

- การใช้ผลประเมินและข้อมูลสะท้อน
- ความสอดคล้องกับมาตรฐานคุณภาพ
- กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

เรื่อง การเรียนรู้จากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ

คำชี้แจง ภายหลังการศึกษาดูงาน ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงรายงานสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. สถานศึกษาต้นแบบมีวิธีทบทวนและปรับปรุงแผนโดยใช้ผลประเมินอย่างไร
2. มีวิธีวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนกับมาตรฐานด้านคุณภาพอย่างไร
3. เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนอย่างไร
4. ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้แผนพัฒนามุ่งคุณภาพและเกิดผลจริงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

RAJABHAT MAHA SARAKHAM UNIVERSITY

ใบงานระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง
เรื่อง การจัดทำหรือปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำร่างแนวทางการจัดทำหรือปรับปรุงแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง โดยเรียบเรียงเป็นรายงานสรุป ประกอบด้วย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลและผลการประเมินที่ใช้เป็นฐานในการปรับแผน
2. ความสอดคล้องของแผนกับมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหาร และการจัดการเรียนรู้
3. กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการร่วมคิดและร่วมออกแบบแผน
5. แนวทางกำกับ ติดตาม และทบทวนแผนอย่างต่อเนื่อง

จากนั้นนำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมอภิปรายข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Module 5
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

หลักการ

การพัฒนาการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ยึดหลักการว่าการขับเคลื่อนแผนต้องเป็นกระบวนการที่มีชีวิต สามารถปรับตัวได้อย่างทันท่วงทีตามผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลที่เกิดขึ้นจริง การดำเนินงานจึงไม่ใช่เพียงการปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผน แต่เป็นกระบวนการบริหารที่ต้องอาศัยข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ วิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายเชิงคุณภาพของสถานศึกษา หลักการสำคัญของการพัฒนานี้ คือ การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นกลไกในการทบทวนและปรับปรุงงานอย่างเป็นระบบ เมื่อพบจุดอ่อนหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน ต้องมีการวิเคราะห์สาเหตุและกำหนดมาตรการแก้ไขอย่างชัดเจน ไม่ปล่อยให้ปัญหาสะสมจนกระทบต่อคุณภาพโดยรวม การดำเนินงานจึงต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างใกล้ชิด ควบคู่กันนั้น การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เป็นพื้นฐานในการสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดการบริหารเชิงระบบ การพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง หรือการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้การดำเนินงานมีโครงสร้าง กระบวนการ และบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจน สามารถติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลได้อย่างโปร่งใส

นอกจากนี้ การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ การรับฟังเสียงจากผู้ปฏิบัติในระดับต่าง ๆ ช่วยให้การปรับปรุงงานตอบโจทย์สภาพจริง ลดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาถูกออกแบบเป็น 3 ระยะอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานตามแผนพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านกิจกรรม PLC และการทำใบงานเพื่อวิเคราะห์บริบทของตนเอง ต่อด้วยการศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และสิ้นสุดที่การฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำแนวคิดไปประยุกต์ใช้ อภิปราย และสะท้อนผลการดำเนินงานของตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงการทำงานอย่างทันท่วงที

2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสมเพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

เนื้อหา

1. การใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลเป็นฐานในการปรับปรุงแนวทางการทำงานอย่างทันท่วงที

2. การประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีทางการบริหารที่เหมาะสม เพื่อสร้างระบบการทำงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

3. การเปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงงานเชิงกลยุทธ์และการพัฒนาที่ตอบโจทย์จริง

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา รวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด

(Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสู่การปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

ใบความรู้
การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 ก, น. 19-20) กล่าวนำเสนอว่าการพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูหรือผู้เกี่ยวข้องมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงาน โครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด และประเมินว่าบรรลุเป้าหมายในระดับใด โดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎี หรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of Quality) เป็นต้น หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาคือ “วัฒนธรรมคุณภาพ” ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ง, น. 18) ได้ระบุการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาว่า การพัฒนาสถานศึกษาให้บรรลุตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดนั้น สถานศึกษาต้องมีระบบกลไกการบริหารและจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ไม่เป็นภาระกับครูมากเกินไป สถานศึกษาต้องดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีมีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด บรรลุเป้าหมายระดับใดโดยสามารถใช้แนวคิด ทฤษฎีหรือผลงานวิจัยที่เน้นความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น การบริหารเชิงระบบ (System Approach) การใช้วงจรการพัฒนาคุณภาพ (PDCA) การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) การบริหารแบบมุ่งสัมฤทธิ์ (Total Quality Management) การบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) การใช้ห่วงโซ่คุณภาพ (Chain of quality) หรือสถานศึกษาสามารถสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารและจัดการของตนเองก็ได้ นอกจากนี้ สถานศึกษาควรจัดระบบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบพัฒนาวิชาการ ระบบพัฒนาครูและบุคลากร ระบบการจัดการสภาพแวดล้อม ระบบเทคโนโลยีและ

สารสนเทศ ระบบการนิเทศภายใน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา คือ วัฒนธรรมคุณภาพที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2566, น. 116) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาด้านการดำเนินการตามแผนว่า ผู้บริหาร ครูบุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดการศึกษาโครงการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ดำเนินงานต่างๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมาตรฐานและเกิดคุณภาพตามที่กำหนดในแผน ซึ่งสถานศึกษาสามารถคิดออกแบบพัฒนาระบบและกลไกในการดำเนินการต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานนั้นเกิดประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล และผลการดำเนินงานแต่ละฝ่ายร่วมกันส่งผลภาพรวมให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพ

การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการนำแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาที่ได้รับการเห็นชอบแล้วไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีระบบและกลไกในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ไม่เป็นภาระเกินควร มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยใช้แนวคิดทางวิชาการหรือทฤษฎีการบริหาร เช่น การบริหารเชิงระบบ, PDCA, School-Based Management และแนวคิด TQM เพื่อให้บรรลุผลตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย และการพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพอย่างต่อเนื่องในสถานศึกษา

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

เรื่อง การวิเคราะห์และปรับปรุงการดำเนินงานตามแผน

คำชี้แจง ภายหลังการศึกษาความรู้และการบรรยาย ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงเป็นความเรียงเชิงวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ว่าการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาท่านในปัจจุบันมีการใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลในการปรับปรุงงานอย่างทันท่วงทีหรือไม่ อย่างไร

2. อธิบายแนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาระบบการทำงานให้ชัดเจน ตรวจสอบได้ และเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. เสนอแนวทางการเปิดช่องทางให้ครูและผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูล ปัญหา และข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ในการปรับปรุงงาน

.....

.....

.....

.....

กิจกรรม PLC ประกอบใบงาน

แบ่งกลุ่ม 6–7 คน จัดทำผังมโนความคิด (Mind Map) เรื่อง “แนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่ตอบสนองต่อข้อมูลและการสะท้อนจากผู้ปฏิบัติ”
โดยต้องสะท้อน

- การใช้ผลประเมินเป็นฐาน
- ระบบการทำงานที่ตรวจสอบได้
- ช่องทางการสะท้อนข้อมูลและการปรับปรุงเชิงกลยุทธ์

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

เรื่อง การเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการดำเนินงานตามแผน

คำชี้แจง หลังการศึกษาดูงาน ให้เรียบเรียงรายงานสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. สถานศึกษาต้นแบบมีการใช้ผลการประเมินและข้อมูลติดตามผลในการปรับปรุงงานอย่างไร
2. มีการประยุกต์ใช้แนวคิดหรือทฤษฎีทางการบริหารใดในการสร้างระบบการทำงาน
3. มีช่องทางใดให้ผู้ปฏิบัติสะท้อนข้อมูลและเสนอแนะแนวทางพัฒนา
4. ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้การดำเนินงานตามแผนเกิดผลจริงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

เรื่อง การออกแบบแนวทางดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำร่างแนวทางการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตนเอง โดยเรียบเรียงเป็นรายงานสรุป ประกอบด้วย

1. กลไกการใช้ข้อมูลและผลการประเมินในการปรับปรุงงาน
2. ระบบการทำงานที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ พร้อมแนวคิดทางการบริหารที่ใช้สนับสนุน
3. ช่องทางการสะท้อนข้อมูลจากผู้ปฏิบัติและวิธีนำข้อมูลไปสู่การปรับปรุงเชิงกลยุทธ์
4. แนวทางกำกับ ติดตาม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากนั้นนำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมอภิปรายข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Module 6
การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

หลักการ

การพัฒนาการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ยึดหลักการว่ารายงานผลการประเมินตนเองมิใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนดของระบบประกันคุณภาพภายใน แต่เป็นเครื่องมือสำคัญในการสะท้อนคุณภาพจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ชัดเจน และตรวจสอบได้ การจัดทำรายงานจึงต้องตั้งอยู่บนข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้รายงานสามารถใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาอย่างแท้จริง การออกแบบรูปแบบรายงานต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบท โครงสร้างการนำเสนอที่ชัดเจน และการเชื่อมโยงข้อมูลกับมาตรฐานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ข้อมูลที่ปรากฏในรายงานควรสะท้อนทั้งจุดแข็ง จุดที่ควรพัฒนา และแนวทางปรับปรุงอย่างมีเหตุผล เพื่อให้รายงานมีคุณค่าในเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจ ไม่เป็นเพียงการสรุปข้อมูลเชิงบรรยาย กระบวนการจัดทำรายงานต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การเรียบเรียง และการตรวจสอบความถูกต้อง โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนและทำงานเป็นทีม การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยให้ข้อมูลมีความรอบด้าน สร้างความเข้าใจร่วม และส่งเสริมความเป็นเจ้าของร่วมในผลการประเมิน

นอกจากนี้ รายงานผลการประเมินตนเองต้องถูกนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอกอย่างต่อเนื่อง การประเมินตนเองจึงควรถูกมองเป็นกระบวนการเรียนรู้ขององค์กร ที่ช่วยให้สถานศึกษาวิเคราะห์ตนเอง วางแผนพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กระบวนการพัฒนาถูกออกแบบเป็น 3 ระยะอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการฝึกอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการจัดทำรายงาน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและทำกิจกรรม PLC เพื่อร่วมกันออกแบบแนวทางที่เหมาะสม ต่อด้วยการศึกษาดูงานเพื่อเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศ และสิ้นสุดที่การฝึกปฏิบัติงานจริง ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการพัฒนานำความรู้ไปประยุกต์ใช้ อภิปราย และนำเสนอแนวทางปรับปรุงรายงานของสถานศึกษาตนเอง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและแนวทางการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองที่สะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน
2. เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถออกแบบรูปแบบรายงานที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา และมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานเป็นทีมอย่างชัดเจน

เนื้อหา

1. การออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทและสะท้อนข้อมูลจริงของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน

2. การเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ผ่านการทำงานแบบทีมและการแบ่งบทบาทอย่างชัดเจน

3. การนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอก เพื่อให้การประเมินตนเองเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพ ไม่ใช่เพียงเอกสารตามข้อกำหนด

กระบวนการพัฒนา

กระบวนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การฝึกอบรม

- ผู้เข้ารับการอบรมศึกษาองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- การบรรยายให้ความรู้ สรุปความหมายและความสำคัญของการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้เข้ารับการอบรมเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองรวมถึงการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่พบเจอทั้งในส่วนที่เป็นปัญหาและแนวทางการพัฒนา

- กิจกรรม PLC เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือข้อคิดเห็น แบ่งผู้เข้ารับการพัฒนาออกเป็นกลุ่มๆ ละ 6-7 คน (หรือตามความเหมาะสม) และให้ผู้เข้ารับการอบรมวาดผังมโนความคิด (Mind Map) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- กิจกรรมทำใบงานที่ทางวิทยากรกำหนดให้

ระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน

- ศึกษาดูงานในสถานศึกษาการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best practices) ในด้านการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง
- การแลกเปลี่ยนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

- แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังข้อเสนอแนะ คำแนะนำหรือการสอนงานจากวิทยากรหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์และผลงานเป็นที่ประจักษ์ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองตามกรอบเนื้อหาการพัฒนา

ระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

- การอภิปรายและการนำเสนอผลการเข้ารับการอบรมว่ามีความรู้มากน้อยเพียงใดและและมีข้อเสนอแนะในการนำแนวการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองการปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างไรบ้าง

- การนำเสนอผลการเข้ารับการอบรม หรือสรุปผลการฝึกปฏิบัติ

ใบความรู้
การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563 ค, น. 7-15) ได้ระบุว่าการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นภารกิจตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่สถานศึกษาต้องดำเนินการหลังจากจัดการศึกษาผ่านไปแต่ละปีการศึกษา เพื่อสะท้อนภาพความสำเร็จของการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีการศึกษาที่ผ่านมา ภายใต้บริบทของสถานศึกษา โดยสารสนเทศในรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น เป็นผลของการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการประเมินและให้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของตนเอง ซึ่งจะต้องมีการประเมินเป็นระยะอย่างสม่ำเสมอและใช้ผลการประเมินระหว่างปีปรับปรุงการทำงานตลอดเวลาในการประเมินผลการดำเนินงานแต่ละระยะ ให้บันทึกข้อมูล พร้อมจัดทำและเก็บรวบรวมสารสนเทศและเอกสารร่องรอยหลักฐานอย่างเป็นระบบไว้ เพื่อนำไปสู่การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาที่มีคุณภาพต่อไป นอกจากนี้การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report) เป็นการนำเสนอผลการดำเนินงานและการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งต้องครอบคลุมตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่แต่ละสถานศึกษาได้กำหนดไว้ เพื่อรายงานและนำเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสาธารณชน รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้นเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น. 13) ระบุจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (Self - Assessment Report : SAR) โดยรวบรวมข้อมูลสารสนเทศและผลการประเมินตามมาตรฐานของสถานศึกษานำมาจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หรือ SAR ซึ่งตามกฎกระทรวงฯ พ.ศ. 2561 รูปแบบการจัดทำ SAR ไม่ได้ถูกกำหนดตายตัว ขึ้นอยู่กับสถานศึกษาแต่ละแห่งว่าจะนำเสนอในรูปแบบใด โดยสาระสำคัญที่ต้องนำเสนอประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 บทสรุปสำหรับผู้บริหาร และ ส่วนที่ 2 ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานของสถานศึกษา โดยผลของแต่ละมาตรฐานจะต้องตอบคำถาม 3 ประเด็น ได้แก่ คุณภาพแต่ละมาตรฐานอยู่ในระดับใด หลักฐานเชิงประจักษ์ แนวทางการพัฒนาให้ดีขึ้น ซึ่ง SAR จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนส่งต่อให้หน่วยงานต้นสังกัดเป็นประจำทุกปี และเตรียมพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ต่อไป

การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง หมายถึง กระบวนการสำคัญของสถานศึกษาในการสรุปผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาในรอบปีการศึกษาตามมาตรฐานที่กำหนด โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศ ข้อมูลทั่วไป ผลการประเมินเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ได้จากการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษา รายงานดังกล่าวจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนความก้าวหน้า จุดเด่น และจุดควรพัฒนาในการดำเนินงานของสถานศึกษา ใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณภาพในอนาคต และรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมีรูปแบบที่ยืดหยุ่น สามารถปรับให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาก่อนเผยแพร่และส่งต่อหน่วยงานต้นสังกัด

ใบงานระยะที่ 1 การฝึกอบรม

เรื่อง การออกแบบรายงานผลการประเมินตนเองที่สะท้อนคุณภาพจริง

คำชี้แจง หลังจากศึกษาความรู้และรับฟังการบรรยาย ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาเรียบเรียงเป็นความเรียงเชิงวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ว่ารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาท่านในปัจจุบันสะท้อนข้อมูลจริงอย่างเป็นระบบและชัดเจนเพียงใด มีจุดแข็งและจุดที่ควรพัฒนาอย่างไร

2. อธิบายแนวทางการออกแบบรูปแบบรายงานให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ทั้งในด้านโครงสร้าง เนื้อหา และการนำเสนอข้อมูล

3. เสนอแนวทางการแบ่งบทบาทหน้าที่และการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการจัดทำรายงาน

4. วิเคราะห์ว่าจะทำอย่างไรให้รายงานผลการประเมินตนเองไม่เป็นเพียงเอกสาร แต่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนคุณภาพจริง

.....

.....

.....

.....

กิจกรรม PLC ประกอบใบงาน

แบ่งกลุ่ม 6–7 คน จัดทำผังมโนความคิด (Mind Map) เรื่อง “แนวทางการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองที่มีส่วนร่วมและใช้ประโยชน์ได้จริง” โดยต้องสะท้อน

- รูปแบบรายงานที่เหมาะสม
- การทำงานเป็นทีมและการแบ่งบทบาท
- การใช้รายงานเป็นฐานข้อมูลพัฒนา

.....

.....

.....

.....

ใบงานระยะที่ 2 การศึกษาดูงาน
เรื่อง การเรียนรู้จากแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศด้านการจัดทำ SAR

คำชี้แจง ภายหลังการศึกษาดูงาน ให้เรียบเรียงรายงานสะท้อนผลการเรียนรู้ โดยครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1. สถานศึกษาต้นแบบออกแบบรูปแบบรายงานผลการประเมินตนเองอย่างไร
2. มีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำรายงานอย่างไร
3. มีการนำรายงานไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและเตรียมประเมินภายนอกอย่างไร
4. ปัจจัยความสำเร็จที่ทำให้รายงาน SAR เป็นเครื่องมือพัฒนาคุณภาพอย่างแท้จริงคืออะไร

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ใบงานระยะที่ 3 การฝึกปฏิบัติงานจริง

เรื่อง การจัดทำหรือปรับปรุงรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา

คำชี้แจง ให้ผู้เข้ารับการพัฒนาจัดทำร่างแนวทางการจัดทำหรือปรับปรุงรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตนเอง โดยเรียบเรียงเป็นรายงานสรุป ประกอบด้วย

1. โครงสร้างและรูปแบบรายงานที่ออกแบบใหม่หรือปรับปรุง
2. การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะทำงานและการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากร
3. วิธีการรวบรวม วิเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลอย่างเป็นระบบ
3. แนวทางการนำรายงานไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและเตรียมการประเมินภายนอก

จากนั้นนำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมอภิปรายข้อเสนอแนะและแนวทางปรับปรุง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้จริงในบริบทของสถานศึกษา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....